

VALISTUKSEN LASTENKIRJASTO 4

Joulupukin satuja

ja

Leikkejä

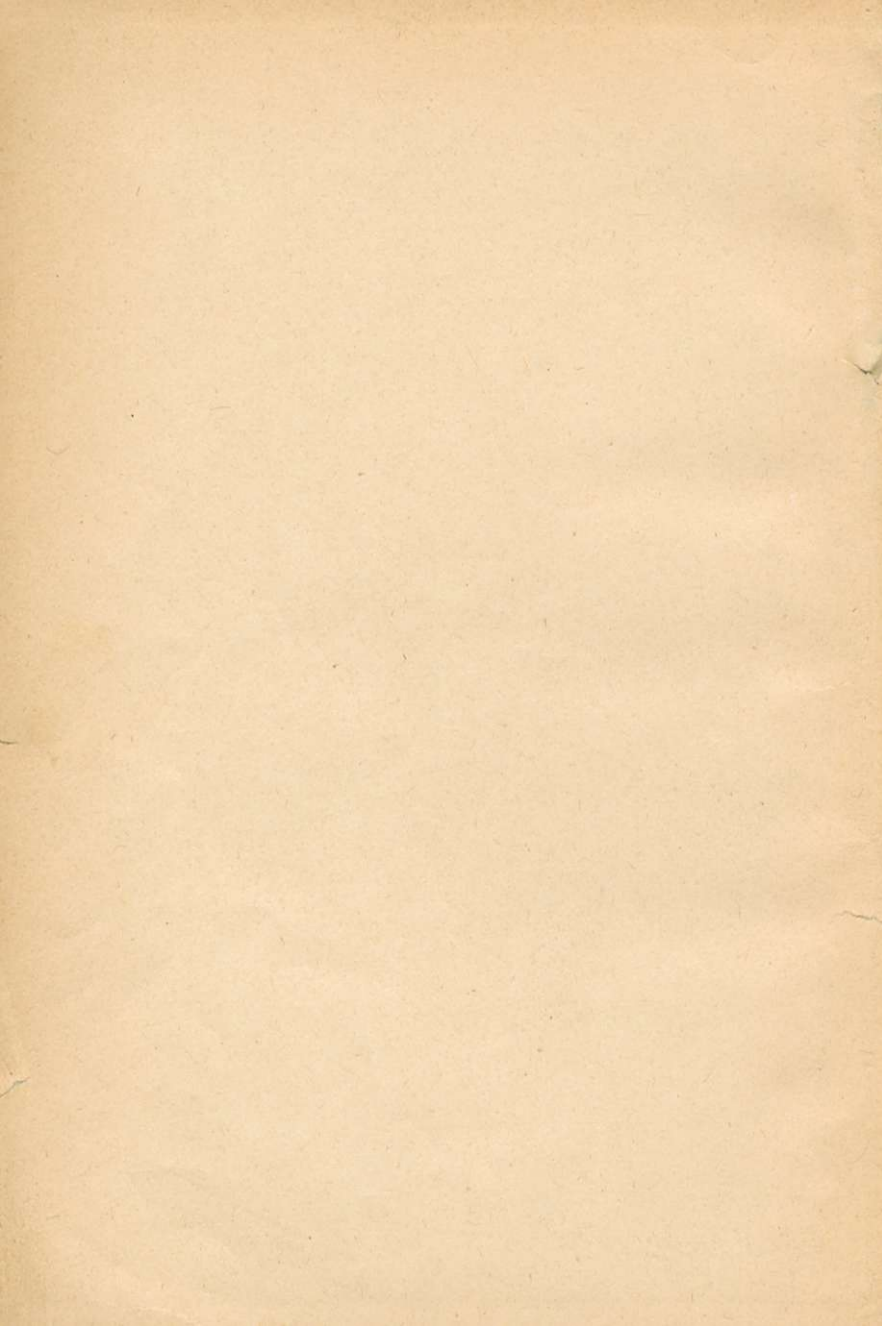

Joulupukin satuja ja leikkejä

110

BRITISH MUSE
LIBRARY
1951
215

JOULUPUKIN SATUJA JA LEIKKEJÄ

JOULUPUKIN AIKAISEMMISTA
VUOSIKERROISTA VALIKOITU

HELSINGISSÄ 1913,
KANSANOPETTAJAIN O.-Y. VALISTUS

Painettu 1913
Raittiuskansan
Kirjapainossa
Helsingissä

I. SATUJA

Matti Kierosilmä.

Matti Suorasilmä oli markkinoilla hukannut hevosensa Laukin sekä kaikki rahansa. Oli joulun aatto-ilta ja Matti kulki surumielisenä kaupungin katuja tyhjä haarapussi olalla ja ajatteli kotia, joka oli kaukana. Kulkiessansa kaupungin tullinsuusta valtamaantielle tuli häntä vastaan mies, vanha kerjäläisukko.

»Mihin sinä niin pahoilla mielin kuljet?» kysyi ukko.

»Kotiin päin kuljen, vaan sinne en illaksi ehdi, sillä hevoseni minä hukkasin», sanoi Matti.

»Voi miestä —, pyytäisin pennin puolta tai syötävän tapaista», pyysi ukko.

»Hukkasin rahanikin», sanoi Matti.

»Anna minulle tuo haarapussi, voisinhan sillä jotain tehdä?»

»Kyllä sen saat», sanoi Matti ja katseli ukkoa suoraan silmiin, kuten hänen tapansa oli.

»Hyvä kiitos sinulle ja onnea matkallesil» toivotti ukko ja jatkoi matkaansa haarapussi olalla.

Kulki Matti jonkun aikaa ja alkoi väsyä. Nälkäisenä ja uupuneena istahti hän tiehaaran kivelle ja katseli tylsästi eteensä. Silloin ilmestyi hänen eteensä mies pieni, kahden etusormen pituinen. Hänellä oli polviin ulottuva parta ja viheriäinen pipolakki päässä, ja naurellen heilutti hän haarapussia, sillä se oli sama mies, joka kerjäläisenä oli tullut Mattia vastaan tullinsuussa.

»Terve miestä, sinä Matti Suorasilmä!» sanoi piipattimies naurellen, »miksi sinä olet niin surullinen?»

»Kadotin kaikki, rahani, hevoseni, enkä pääse jouluksi kotiin», sanoi Matti,

»Ei hätää mitään, Matti Suorasilmä», sanoi kääpiömies, »sinä olet kunnan mies, ahkera kyntömies sinä olet ja reima halonhakkaaja, sen tiedän; ihmisiä sinä katsot suoraan silmiin, sillä sinulla on valkoinen omatunto».

»Kunhan vaan pääsisin kotiini», sanoi Matti.

»Katsos tätä!» sanoi se kahden etusormen pituinen mies ja näytti haarapussia.

»Minun haarapussini!» huudahti Matti.

»Ota ristitieltä kolme kiveä suuhusi ja sano:

Piu, pau, paukkaa,
haarapussi laukkaa,

alitse kuun,
ylitse maan,
vie mua, vie mua
kotihin vaan!

Niin neuvoi kääpiö ja katosi samassa.

Matti ihmetteli suuresti ja teki työtä käskettyä.

Haarapussi alkoi hypellä maantiellä kuin jänis ja Matti juoksi jälessä. Juoksi virstan ja juoksi kaksi ja kolmannen virstan tolpan kohdalla sai hän sen kiinni. Se vikuroi kuin hevonen ikään ja hyppeli Matin käsissä. Matti istui sen selkään ja toisteli pienen miehen sanoja:

Piu, pau, paukkaa,
haarapussi laukkaa!

Ja Matti alkoi nousta, nousi yli puiden ja vuorien, ja metsät ja järvet alhaalla näyttivät pieniltä pilkuilta. Matti vapisi ja pelkäsi tätä hurjaa menoa. Jo kohosi hän pilvien yli, kun kuuli äänen selkensä takaa.

»Älä ollenkaan pelkää!» sanoi pieni mies, joka istui haarapussin selässä Matin takana.

»Sielläkösinä, hyvä mies, olet taas!» sanoi Matti, »mi-hinkäs sitä nyt mennään?»

»Kultapilven kievariin», sanoi kääpiö.

»Minun on nälkä», sanoi Matti.

»Siellä syödään», sanoi kääpiö.

Lensivät, lensivät. Pian kuulivat miten silkkikarvainen halli haukkui Kultapilven kievarissa. He lensivät veräjältä sisään, joka oli kullasta tehty. Piha kimmelsi täynnä kummallisia kukkia, ja he kulkivat kievarin kultaiseen linnaan. Katot ja seinät hohti helmissä ja jalokivissä, ja pöydällä odotti valmis ateria, eikä ketään näkynyt koko talossa.

Pöytä notkui herkkujen ja paistien alla. Matti söi ja ihmetteli suuresti. Ravittuina nousivat he taas haara-pussin selkään ja heittivät hallille hyvästi.

Ja he lensivät, lensivät, ja heleä haukunta hiljeni pilvien taakse.

Matin mieli oli iloinen, nyt alkoivat he laskeutua alas-päin maata kohden, näkyi kyliä ja lumipeitteisiä metsiä.

Matti katseli alaspäin ja sanoi:

»Mitä tulia sieltä alhaalta näkyy?»

»Joulukynttilät kirkoissa palavat, siellä soitellaan uruilla, rauha on maassa, Jumalan rauha, ja kulkuset helähtelevät kirkkoteillä», sanoi kääpiömies.

»Koto näkyy, koto näkyy!» huusi Matti täyttä rintaa.

»Siellä kohta ollaan», sanoi se kahden etusormen pituinen pieni mies, »mutta muista, Matti Suorasilmä, ettes taaksesi katso, sillä silloin käy hullusti!»

Ja he laskeutuivat yhä alemmaksi. He lensivät yli Velhovuoren, joka haamoitti kirkon takaa kuin mustahameinen suuri noita-akka. Matti näki kotipirttinsä, näki pikkusiskojen ja veljien leikkivän joulupahnoilla, ja isä, äiti, sukulaiset istuivat joulupöydän ääressä. Matti katseli suoraan eteensä kuten hänen tapansa oli. Haarapussi läheni yhä maata, ja siinä samassa seisoi Matti tiellä, joka vei mäelle hänen kotitaloonsa. Pieni mies oli kadonnut. Maantien varrella näki hän Laukin, joka pää noukkuen seisoi rattaitten edessä, ja rahapussinsa löysi hän rattaiden pohjalta. Matti ihastui ikihyväksi, nousi rattaille ja ajoi kotiin päin. Samassa kuului hänen takanansa hirveä pauke ikäänkuin kanuunalla olisi ammuttu, ja Matti katsoi taaksensa. — Velhovuori aukeni räiskyen tulisissa aurin-goissa, ja kultakruunu päässä ajoi se kahden etusormen pituinen pieni mies nyt pitkänä jättiläisenä hopeavaunuissa vuoresta sisään. Matti tuijotti vuoreen, niin että valo häikäisi hänen silmiänsä. Hän jäi katsomaan vuoren aukkoa, kunnes se taas oli kuin musta seinä. Ihmeissänsä ja silmiään hieroen ajoi Matti kotiin. Mutta siitä ajasta asti katsoi hän kierosti ja häntä kutsuttiinkin nyt »Matti Kierosilmäksi».

Mitä Varpu kertoi?

(Kansan satu Karjalasta.)

Eräänä talvi-iltana menivät äiti ja isä kylään ja jättivät pikku Ellin, Maijan ja Eeron kotimiehiksi. Lähtiesään äiti antoi kullekin sokeripalan ja jätti pöydälle puolukkavadin, johon vielä oli sekoitellut siirappia. Mutta kun he siinä äänettöminä söivät puolukoita, huusi Eero yhtäkkiä:

— Nyt Varvun luokse tupaan satuja kuulemaan!

Ja peräkkäin he juoksivat sinne. Varpu oli juuri juonut kahvinsa ja kehräsi isälle verkkorihmoja. Takkavalkea loimusi uunissa ja valasi hämärästi tupaa. Lapset istuivat tuoleille ja Eero, joka oli vähän rohkeampi, sanoi:

— Kerro nyt, Varpu kulta, meille satu!

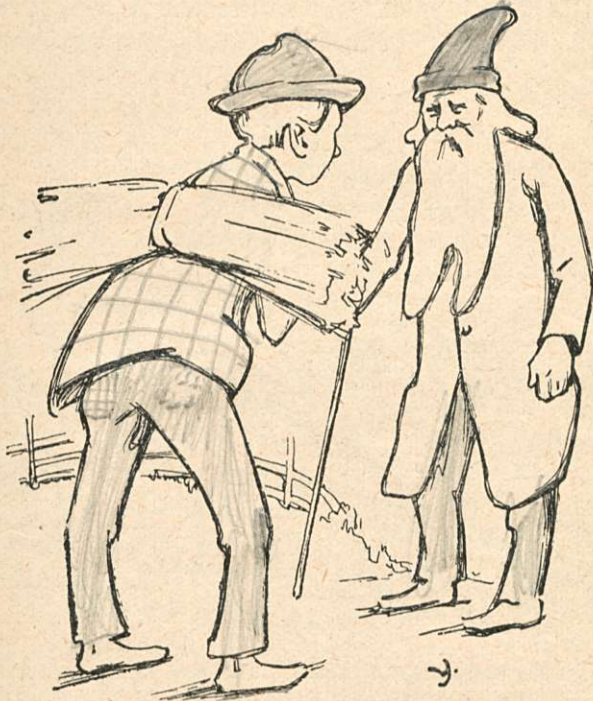
— Tuota, tuota, tuokkeroista, alkoi Varpu, jottako satu? Mitäs minä teille piimäsuille kertoisin?

— Kertokaa niitä Laurin-Lienan satuja, huusivat lapset yhteen ääneen.

— Niin, tuota, se Laurin-Liena, meidän renki Aaron äitivainaja se minulle piennä ollessani haasteli kahdesta pojasta tämmöisen saakkunan:

— Oli ennen yhdellä miehellä monta poikaa. Isä kuoli ja pojat jakoivat perinnön. Vanhin otti talon, sitä seuraava hevosen ja kuka mitäkin tavaraa, niin että kahdelle nuorimmalle ei jäänyt muuta kuin toiselle kissa ja toiselle vain parkkivihko, pieni käärö pajun kuoria.

Se poika, joka sen parkkivihkon sai, se oli hyvin pahoillaan. — Voi minun poloisen päiviäni, ajatteli hän. — Mihin minä nyt joudun, kun näin armottomaksi ja osattomaksi jäin ja mitä minä tällä parkkivihkolla teen. Sama jos rikkatunkiolle heittäisin. Suruissaan, se parkkivihko

selässään, poika lähti astumaan. Tulipa hänelle tiellä vastaan semmoinen vanha, pitkäpartainen ukko.

— No, mikä se nuoren miehen mieltä painaa? kysyi ukko.

Poika selittämään: Minulta kun isä kuoli, eikä jäänyt minulle muuta perintöä, kun tämä pahainen parkkivihko.

— Elä ole sinä milläsikään, sanoi ukko. Annahan minä neuvon, niin hyvä tulee. Menehän tuonne lammin rannalle ja liota siellä nuo pajun kuoret ja puno niistä nuora. Tee sitten kyynärän pituinen puikko itsellesi ja koettele omella Suolampi kiinni.

Poika kiitti ja meni lammen rannalle ja teki, niinkuin ukko oli neuvonut. Mutta kun hän siinä rupesi rantoja

puikollansa penkomaan, alkoi lammen vesi lainehtia ja alloista tulla tupsahti vedenakka siihen pojan luokse.

— No mitä sinä siinä raadat? alkaa akka pojalta tiedustella.

— Onhan sitä köyhällä miehellä työtä. Ompelen vain tämän lammen kiinni.

— Elä veikkoseni semmoista kummaa tee! Me jäämme kannen alle.

— Ei auta. Kyllä minä ompelen, ja sitten teen tämän lammen päälle sileän nurmen, se on köyhälle tarpeen.

— Herkeä, hyvä mies! Elä salpaa meitä tänne! Saat paljon kultaa, kunhan vain jätät ompelematta.

— No, jos säkillisen kultaa annat, niin voinhan heretä, tuumi poika. Silloin vedenakka kiireen kaupalla sukelsi lammen pohjaan ja kohotti sieltä pitkän säkin kultaa. Näin tuli köyhästä pojasta rikas mies.

— Mutta mitenkäs sen toisen pojan kävi? keskeyttivät lapset, jotka hiljaa istuivat mummon ympärillä.

— Odottakaa, palleroiset, sanoi Varpu-mummo, kyllä minä kerron.

— No, se toinen poika, se, joka kissan perinnöksi sai, se oli niinikään pahoillaan. — Mitä minä nyt tällä kissalla teen? Ei ole ruokaa itsellenikään, semminkään ei kissalle antaa. Pani siitä kumminkin kissan konttiin ja lähti astumaan. Tulipa sitten hänellekin se vanha, pitkäpartainen ukko vastaan.

— No mikä se nuoren miehen mieltä painaa? kysyi ukko taas.

Silloin poika huoliaan ukolle kertomaan.

— Elä siinä joutavata sure! Mene siihen maahan, missä ei vielä kissoja ole, kyllä vielä rikkaaksi tulet, sanoi se mies.

— Miten minä nyt sinne löydän, kun en ole ikänäni kotitienoilta liikahtanut?

— No, kyllä minä sinulle tien neuvon. Mene vain päivännuosuun päin, niin tulet lopulta siihen kissattomaan maahan!

— Suur-kiitosta, hyvä ukko, sanoi poika, ja läksi astumaan kontti selässä. Astua tallusteli siitä monet päivät, mutta joka paikassa näki kissoja kaikenvärisiä. Missähän lienee se kissaton maa, tuumi itsekseen.

Mutta eräänä päivänä tuli jo semmoisia taloja, missä ei kissoja näkynyt. Poika astui kumminkin iltaan asti, ennenkuin pysähtyi, eikä näyttänyt kissaansa missään. Kun sitten illansuussa näki somannäköisen talon tien laidassa, niin poikkesi siihen.

— Näinköhän saisi talossa yösijaa? kysyi tupaan astuessaan.

— Saisihan sitä muuten, mutta näin potaatinkaivun aikana on niin paljon työväkeä, ettei tupaan mahdu, sano emäntä pankon luota.

— Eiköz olisi mitään muuta huonetta, saunaa tahi rihtä, missä sopisi maata?

— Onhan se riihi, mutta et, hyvä ystävä, siellä voi maata. Siellä on semmoisia suuria eläimiä. Ne pyrkivät päivälläkin tulemaan päälle; semminkin ne yöllä söisivät sinulta silmät päästä. Jo alkavat tupaankin tunkeutua eivätkä tämmöistä väkijoukkoakaan enää pelkää. Ruoka-aineetkaan eivät heiltä säily, selitti emäntä. — Elä, hyvä vieras, mene sinne maata, kielteli muukin talon väki. Ne elävät lopettavat sinut siellä.

Mutta poika otti konttinsa ja läksi.

— Nouse kumminkin sinne yläpenkille, jos menet, varotteli isäntä. — Ahdinlautaa ne siellä yläpenkiksi kutsuivat — selitti Varpu ja jatkoi:

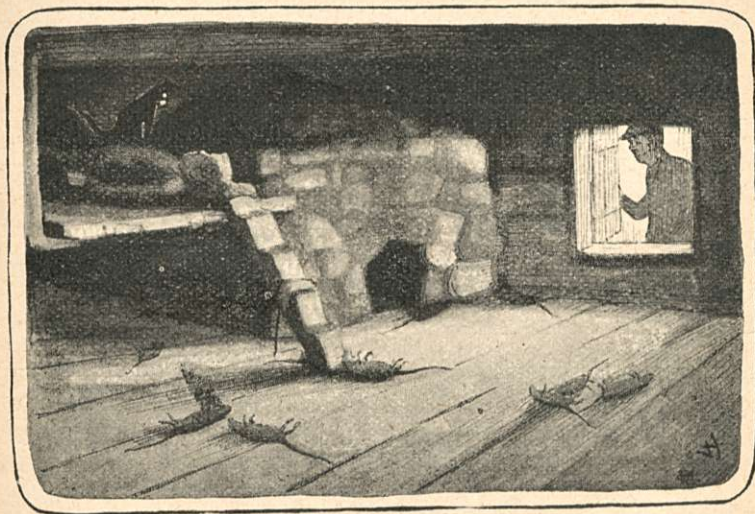
— Poika kun tuli riiehen, joka vielä ahoksen jälkeen oli lämmin, otti kissansa kontista, kohosi ahdinlaudalle makaamaan ja asetti kissan ryntäilleen. Mutta eipäs ennättänyt silmiään ummistaa, ennenkun jo alkoivat rotat rapajamaan — sillä rottiahan ne eläimet olivat. Niin siellä yksi nelisti kuin hyvä hevonen. Mutta kun kissa kaapsahti pystyyn ja hyppäsi laudalta lattialle, niin alkoi siinä toinen leikki. Rotat vinkuivat sen kynsissä, ja kissa tappeli kuin

sotasankari. Siihenhän se meteli vihdoin loppui, kun rotat kuolivat tai juoksivat pakoon. Poika paneutui levolle ja nukkui hyvin.

Aamulla kun talonjoukko nousi, sanoi isäntä pojalleen:

— Menepäs sitä vierasta katsomaan, jos vielä on hengissä!

Poika tuli riihen luo ja longotti ovea, mutta kun kissan keksi, niin paiskasi oven kiinni ja pötki tupaan.

— Hyvänen aika! Nyt se vieras on kuollut. Siellä se venyy ja semmoinen outo, julman näköinen elävä on nousut sen rinnalle istumaan. Totta se elävä on vieraan tappanut. Musta se on, ja silmät sillä kiiluvat kuin tähdet taivaalla, ja tuhat piikkiä sillä on suupielissä.

Nyt juoksivat kaikki miehissä riihelle ja longottivat ovea.

— Vieras, vieras! kuiskasi joku. Poika nosti päätään.

— Me luulimme jo sinua kuolleeksi. Mikä elävä se tuo on? Pureeko se?

— Ei se mitään tee. Tulkaa vain sisään!

— No, tämä eläväkö se nuo kaikki tappoi? sanoi mies ja osotti kuolleita rottia, joita oli ristiin rastiin pitkin riihen lattiaa.

— Niiden tappaminenhan se onkin tämän minun eläväni virka, sanoi poika ja silitti kissan selkää.

— Uskaltaako sitä silittää? Möisiköhän se vieras meille tuon elävänsä? Meille se olisi niin tarpeen.

— Miks'en möisi, jos vain hinnasta sovitaan.

— Miten paljo se maksaisi?

— Kun täytätte tämän vanhan huopahattuni kullalla, on kissa teidän.

No niin, silloin talonjoukko kultaa hakemaan ja kantamaan hattuun. Poika sillaikaa kaivoi kuopan riihen luo ja pani rikkonaisen hattunsa sen suulle. Arvaa sen, että talonväki sai kantaa monta säkillistä hattuun, ennenkun se täyttyi.

Mutta talonjoukolle, kun yritti menemään kotiin, muistui mieleen, ettei kukaan heistä tietänyt tuon oudon elävän nimeä. Ei muuta kun kääntyä takaisin ja kysyä pojalta.

— Emme saaneet kysyneeksi, mikä tämän elävän nimi on.

— Jos toisen hatullisen rahaa maksanette, niin sanon teille, vastasi poika. Miehet kävivät tuumimaan, mutta eihän siinä muu tullut neuvoksi kuin maksa pois — — ja niin sai poika toisen mokoman rahaa.

Nyt läksivät kissanostajat taas matkalle ja koettivat houkutella kissaa mukaansa. »Kissa, kissa!» väittelivät he, mutta kissako se nyt sillä tuli. Ei ollut kuulevinaanakaan, vaan nousi riihen katolle. Silloin joutuivat ostajat

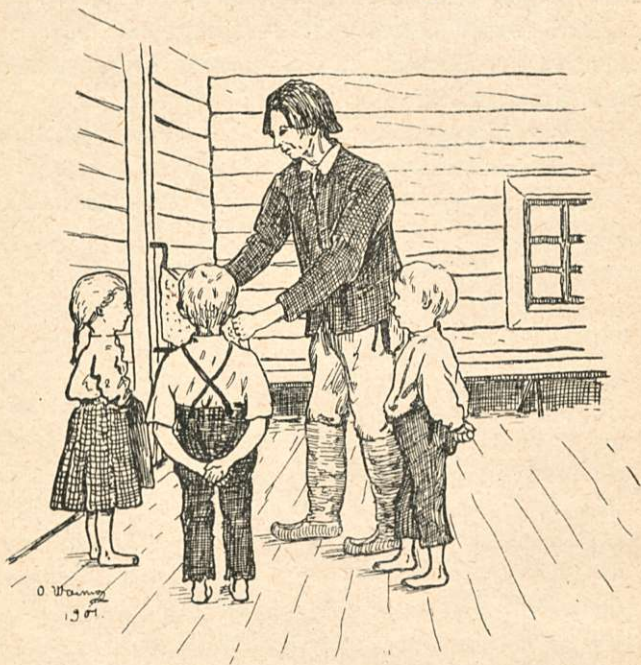
hätään. — Totta tällä pitänee olla joku väättösana. Voi polosen päiviä, kun ei saanut samaan hintaan kysyneeksi, miten tätä väätetään. Koettivathan ne väättää: se, sel tje, tje! ptr, ptr! ja kos, kos!, mutta kissa istui vain katolla päivän paisteessa ja lämmittelihe. Ei auttanut muu kuin maksaa pojalle taas hatullinen rahaa, ja nyt oppivat ostajat väättämään: vis, vis. Kissa hörästi korviaan ja kiipesi alas katolta. Vis, vis! huusivat talon lapset ja juoksivat tuvalle päin, ja kissa seurasi heitä tupaan ja jäi sinne asumaan.

Poika osti hevosen, vedätti kotiin rahansa ja kuuluu vieläkin elelevän rikkaana miehenä.

— Mutta kissatonta maata ei nyt ole enää missään lopetti Varpu.

Turkkia pyytämässä.

(Sedän satu.)

Taneli-setä oli kiinnittänyt kierreraudan tuvan seinään ja vetää syssytteli siinä lammasnahkoja.

- Mitä setä siinä tekee? kyselivät lapset.
- Tässä lauhtutellaan lammasnahkoja, selitti setä.
- Mitä varten niitä lauhtutellaan? utelivat lapset.

Setä ei seisauttanut työtänsä, vaan vetelyn mukaan lausuili:

— Sitä varten, tätä varten, ettei turkki äänteleisi, kopajaisi, kupajaisi, miestä laiskaks' murajaisi.

— Onko setä kuullut turkin murajavan? Kertokaa nyt mitenkä turkki murajaa.

— Eihän minun turkkini muraja, kun minä en ole laiska, sanoi setä.

— Kertokaa sitten jotain muuta, pyytelivät lapset.

— Jospa minä tässä levätessäni kerron teille turkki-sadun, kun haette tuolta naulasta turkin päänaluseksi, lupasi setä.

Lapset juoksivat kilvassa turkin sedälle, jonka tämä käänteli kokoon ja köllähti penkille pitkälleen. Lapset asettuivat siihen kupeelle, isommat istumaan ja pienemmät polvilleen.

— Kertokaa nyt, kiirehtivät he.

Setä painoi silmänsä tirralleen ja sanoi: Näin se satu alkaa:

— Oli kerran kaksi lasta, Liisa ja Wille, joiden isä oli kuollut ja he asuivat äitinsä kanssa pienessä tuvassa, kylän takalistolla.

Muutamana talvipäivänä näin ennen joulua, kun äiti oli viemässä kehruksia kylään, tuumailivat lapset, että mistä he saisivat turkin, jotta pääsisivät jouluna kirkkoon. Silloin Liisa muisti isävainajansa laulun, että

Oravall' on oiva turkki,
valkovaippa jäniksellä,
ketun turkki kaunihimpi,
suden vielä villavampi,
karhun kahtakin uhompi,

ja he päättivät mennä pyytämään turkkia oravalta.

Siinä olikin metsä hyvin lähellä, aivan tuvan takana. Tuskin olivat lapset viittaväliä kulkeneet, kun Wille huomasi oravan kuusen oksalla ja ihastuneena sanoi Liisalle:

»Tuollapas on orava ja sillä on oikein töyhtöhelma turkki. Kysynkö minä, vaiko sinä, että antaako se sen meille.»

»Minä kysyn», sanoi Liisa. »Tunnetko meitä, pieni orava?»

»Kurr, kurr», kurahteli orava ystävällisesti ja alkoi puhua raksutella:

»Tunnen toki lesken lapset,
aivan äänestä erotan,
muista pojan muskuloista,
pahennuksen pahkuroista,
jotka kuustani kivitti,
lapsiani laahasivat,
veivät vangiksi väkisin,
kitumahan kappelissa.»

»Ethän toki, sievä orava, meitä torune», houkutteli Liisa. »Ei me tultuna lapsillesi paha tekemään, vaan pyytämään turkkia, kun on niin kova pakkanen, ettei päästä ilman turkkia jouluna kirkkoon.»

Orava käänteli päätänsä ja saneli:

»Taitasipa tarpeen olla turkki teillekin, tepukat. Kovin käytte kalvakoiksi koko talven kyyhöttäissä tuossa pienessä tuvassa, savuisessa saunassanne.»

»Tarpeeseen meille olisi», sanoi Wille. »Minä en ole kivittänyt sinua milloinkaan, enkä kivitä. Tottahan antanet turkin meille.»

Siihen sanoi orava:

»Paljon kiitän palkinnoksi,
mutta muuhun en kykene,
kun on yksi vain itsellä
turkki tuiki pienokainen,
jok' ei veny Willen päälle,
liijatenkaan Liisan päälle.»

»Keltäs me sitten osataan pyytää?» kysyi Wille pahoillaan.

Orava ajatteli, kallistellen pientä päätänsä ja neuvoi:

»Jänis, jussi jäkkäniska,
vankin veli vääräkinttu,
kesin, talvin kelsiyypi,
uuden karvan kasvattaapi,
hältä turkkia tahdotte
itsellenne ilmaiseksi.»

»Kiitoksia neuvostanne ja hyvästi», sanoi Liisa niijaten. Willekin nosti hattua hyvästiksi oravalle.

Kun olivat vähän matkaa kulkeneet, nousta kapsahti jänis kuusen juurelta kahdelle jalalle ja katseli silmät pyöreinä tulijoihin.

»Älkää pelätkö meitä», rauhoitteli Liisa ja ilmoitti sitten turkki-asian.

Jänikselle oli tullut nukkuissa kylmä, ja se alkoi väri-sevällä äänellä papattaa:

»Pa pa pa pa paleltaapi,
pu pu pu pu puistattaapa,
tu tu tu tu turkissakin,
pe pe pe pe peitossakin
kuusen alla kyyhöttäissä,
lumen päällä lyyhöttäissä.
Tuoll' on kettu kolossansa
kankahalla kuopassansa,
siltä turkki tuumikaatte,
nukkumahan neuvokaatte,
että poikani poloset,
saisi rauhassa ravita
itseänsä iltasilla.»

»Uskaltaako sinne ketun luokse mennäkään, jos se on paha», epäili Liisa.

Jänis heitä lohdutteli:

»Ei se teitä ihmisiä hävelijäs hätyyttele.
vaikka meitä vaivasia ainiansa ahdistaa.»

Lapset sanoivat hyvästit jänikselle ja lähtivät kankaalle päin kävelemään. Siellä olikin mäkirinteessä reikä maan sisään. Wille kurkisti siihen ja huusi:

»Halo! Onko kettu Mikko kotona?»

Kolon perältä kuului kypälän sipsutusta. Kohta pisti kettu päänsä ulos ja viekkaasti tirkistellen kysyi:

»Kuka se siellä huutelee? Mikä asia?»

»Ei tässä ole tarpeettomia huudettuna», vastasi Wille, »tultiin vaan turkkia kysymään. On kuultuna, että teillä on lämmin pesä, jossa saattaa asua ilman turkittakin.»

Kettu katsoi yhä viekkaammin Willeen ja kysyi:

»Oletko sinä milloinkaan höyhenaluksella nukkunut?»

»Ölkia meillä on alusena», vastasi Wille.

»Tiedätkös miltä teeren ja pyyn munat maistuvat?»

»Ei meillä munia syödä», vastasi Wille, »sillä äiti on kieltänyt koskemasta metsälintujen pesiä.»

»No se on voitoksi minulle», kiitteli kettu. »Oletko pyy- ja jänispaistiakaan syönyt?»

Willeä jo alkoi suututtaa tämä kysyminen ja hän sanoi:

»Mitä sinä, kettu, meidän keitoksia kyselet, turkkiahan me tultiin pyytämään, että päästäisiin jouluna kirkkoon.»

»Minä vain kyselen», virnisteli kettu. »Asia on näet niin, että näin hienovillainen turkki ei sovellu muille kun niille, jotka syövät linnun paistia ja munia sekä nukkuvat höyhenaluksella. Mutta kun sinä näytät noin potralta pojalta, niin minä autan sinua turkkiasiaassa, kun tulet toisen kerran ja tuot jotain tullessasi. Onhan teillä kanoja?» kysyi kettu.

»On tällä Liisalla kaksi kanaa», sanoi Wille.

»No hyvä», mielisteli kettu. »Tuo ensikerralla tullessasi toinen kana minulle, niin kyllä saat turkin.»

Nytpä ei Liisa enää malttanut kuunnella, vaan sanoi:

»Häpeä toki kettu ilkeä, vai söisit minun sievän kanani. Seipäällä saat kintuillesi, jos tulet.»

Jopa Willekin ymmärsi ketun kujeen ja kiivastui:

»Sitäkö varten sinä kyselitkin meidän kanoista ja muista. Tuon minä palavan pakkulan viekkaalle kielellesi.»

Ilman hyvästiä he erosivat ketusta, joka pilkaten huusi jälkeen:

»Menkää vain suden pesälle, kyllä se teille turkin toimittaa.»

Liisaa jo alkoi pelottaa.

»Ei me ehkä uskalletakaan mennä suden pesälle», sanoi hän.

»Nyt uskalletaan», pöyhisteli Ville ja laittoi lepästä kepin käteensä. »Ei tässä vain takaisin käännyttä.»

Sielläpänsä oli susikin vähän matkan päässä. Se oli vast'ikään noussut nukkumasta ja venytteli pitkää selkäänsä.

»Onko susi-sedällä antaa meille turkkia?» kysyi Wille rohkeasti.

»Vau, vau», volahteli susi. »On sedällä semmoinen turkki, johon tuollaiset tallukat sopii sorkkineen, sauvoineen.»

»Ei tässä aivan niillä puheilla yhteiseen turkkiin ruveta», pöyhisteli Wille. »Eri turkin minä tarvitsen.»

»Sama se», sanoi susi. »Onkos sinulla lampaita?»

»On äidillä yksi lammas ja kaksi vuonaa», sanoi Wille.

»Sepä sattui», ihasteli susi. »Tuo vain lampaat tänne metsään, niin minä päästelen niistä sinulle nahat ja saan itse lihat palkastani.»

Vaan silloinpa Liisakin tarttui puheeseen ja sanoi:

»Vai söisit susi meidän sievät lampaamme.»

Susi irvisteli pahasti ikeniänsä ja ulvoi:

»Söisin, söisin, minulla kun on hampaat.»

»Pidä hampaitasi vähän piilommassa», sanoi Wille.

»Sattuu susivouti näkemään, niin se tulee ja kopistaa ne kampaluikseen.»

Siitäpä susi pelästyi, alkoi loikkia pakoon ja valehteli mennessään:

»On näillä niskoilla monta pässiä kannettu, eikä ole vielä luotia turkkiin annettu.»

Liisa ja Wille katselivat suden jälkeen ja Wille sanoi:

»Sinne se meni ja jouti mennäkin.»

»Yhä pahenee», huokasi Liisa. »Mennään jo kotiin.»

»Ei mennä», sanoi Wille. »Koska susi lähti pakoon, niin ei karhukaan purasematta nielase. Käydään vielä sitä puhuttelemassa.»

»Mutta puhutellaan siivosti», neuvoi Liisa. »Karhu kuuluu pitävän hyvästä puhuttelusta.»

»No minä vaikka kumarran kuin kuninkaalle», lupasi Wille.

He tulivat kaatuneen kuusen juurelle, jossa oli lumessa pieni reikä karhun pesän päällä. Wille kurkisti siitä sisään ja kysyi:

»Onko metsän kuningas valveilla?»

»Mym, mym», myrisi emäkarhu pesästään. »Ei olla varsin valveilla, eikä kovin nukuksissakaan. Millä asialla on vieraat?»

»Rauhallisilla asioilla ollaan», vastasi Wille. »Turkkia ollaan tietelemässä itsellemme. On kuultu, että sinulla on vahvavillainen turkki, jolla tarkenisi jouluna kirkossa istua.»

»Onhan minulla turkki ja kyllä tällä tarkenee», myrisi karhu. »Mutta joko siellä ulkona on pävilöitä puiden juurilla, ja joko on lehmät laitumella?»

»Ei nyt ole vielä pälvistä puhetta joulun aikana», vastasi Wille, »eikä meillä ole kun yksi lehmä».

Jopas jouduttautui Liisakin kysymään:

»Mitäs varten sinä, metsän kuningas, lehmistä kyselet?»

»Kyselenmähän mitä kyselen», myrisi karhu. »Minä kun olen metsän ja korven kuningas, niin minä tahdon toisinaan laittaa itselleni ja lapsilleni juhla-aterian ja otan silloin omalla kuningas-oikeudellani parhaan karjasta paistiksi.»

»Otatko sinä korven kuningas yhdenkin lehmän?» kysyi Liisa.

»Otan, otan minä yhdenkin lehmän, jos vain kadehdit muiden monia lehmiä ja piekset eläimiä vihoissasi», uhkasi karhu.

»Älkääät suinkaan meidän lehmää ottako», rukoili Liisa. »En minä kadehdi muiden lehmiä, enkä piekse mitään eläimiä.»

»Kyllä tiedän sanomattasikin», sanoi karhu. »Senpä vuoksi minäkin kesänä teidän lehmän kelloa soittelin huvikseni ja kiirehdin sitä sitten mökillenne lypsettäväksi.»

»Kiitoksia paljon siitä hyvästä», sanoi Liisa. »Jos voisitte vielä lisäksi antaa meille turkin.»

Karhu mietti vähän aikaa ja murisi:

»Ei meillä eläimillä, ei minulla korven kuninkaallakaan ole monia vaatteita, niinkuin teillä ihmisillä, joilla toisilla on liika paljon ja toisilla liika vähän. Minulla ei ole muuta neuvoa, kuin että tulette tänne meidän kesken nukkuamaan, jos on kylmä. Jos taas nälkä tulee, niin imekää kämmentänne, kunnes maat sulavat. Niin minäkin teen.»

»Kiitos ystävällisestä tarjouksesta», sanoi Liisa, »mutta äidin luona me mieluummin ollaan, vaikkei aina lämmin-kään olisi. Hyvästi korven kuningas.»

»Mym mym», myrisi karhu ja painautui nukkumaan.

Liisa ja Wille palasivat kiireesti mökillensä, jossa ensimmäisenä riensivät navettaan lehmää, lampaita ja kanoja ruokkimaan ja hoitamaan.

— Entäs turkki? kysyivät lapset sedältä.

— Turkki jäi kun jäikin ihmisten toimitettavaksi ja sitä vartenhan minä olen lammasnahkoja pehmitellyt, sanoi setä.

Joulu-ukon saapas.

Kanervakankaalla kahden vanhan männyn suojassa oli pieni punainen mökki. Siinä asuivat isä, äiti, Kaisa-Liisa, Jussi ja Pekka.

Nytpä juttelen teille, mitä tapahtui eräänä elokuun päivänä, kun isä ja äiti olivat kartanon pellolla ruista leikkaamassa.

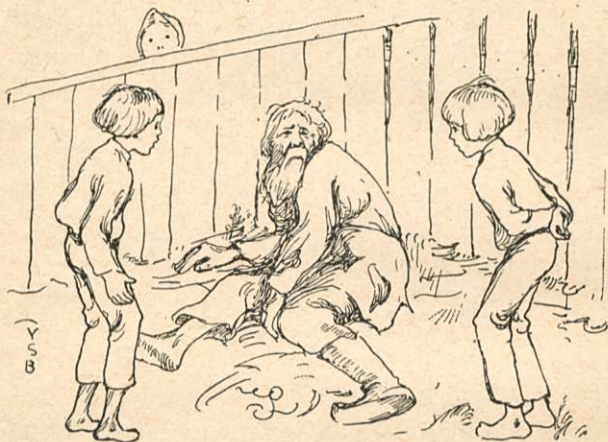
Kaisa oli juuri saanut ruispuuron kypsäksi. Lapset istuivat pöydän ääressä syömässä; kukin pisti vuoroonsa puulusikan vatiin. Yhtäkkiä kuului ulkoa kovaa voihkinaa:

»Oi, oi, apua, apua!»

»Mitä kummaa siellä on!» ihmettelivät lapset ja laskivat lusikkansa pöydälle. »Mennäänpä katsomaan.»

He astuivat portaille, ei näkynyt mitään. Mutta sikoläätin takaa kuului taas: »Oi, oi minua vaivaista.»

Lapset juoksivat sinne. Mitä näkivätkään! Maassa makasi vanha harmaahapsinen, valkopartainen äijä, ähkien ja vaikeroiden. Vaatteet olivat repaleina ja likaiset, parta revittynä ja toinen saapas poissa.

»Ohoh, ukko rukka», säälivät lapset »mikä sinua vaivaa, ja kuinka olet tänne joutunut?»

Lapset huomattuaan näkyi ukon naamassa kesken tuskia lempeä hymy. Hän kysyi:

»Ettekö, lapsukaiset, minua tunne? Olenhan jouluukko, vaikkakin nyt näin kurjassa tilassa.»

»Vai joulu-ukko», ihmettelivät lapset »olemme kyllä kuulleet sinusta puhuttavan, vaikka et koskaan ole meillä käynyt. Mutta astu tupaan lepäämään. Varmaan on joku sinulle pahaa tehnyt.»

Näin puhellen tarttuivat Jussi ja Pekka joulu-ukon

käsivarsiin ja taluttivat hänet hellävaraa tupaan. Kaisa-Liisa oli sillaikaa juossut edeltä vuodetta pöyhistelemään. Noutipa vielä puhtaan raidinkin aitasta. Läähättäen vai-pui ukko olkivuoteelle. Kaisa-Liisa toi kylmää vettä kaivosta ja pesi hänen kasvonsa.

»Etkö ole nälissäsi, ukko rukka?» kysyi hän. »Olemme kyllä jo syöneet puuropadan tyhjiin, mutta voisinhan tehdä sinulle mustikkapöperöä.»

Yks kaks hän jo siitä valmistikin ukolle niin herkullisen mustikkapöperön, ettei kukaan koko maailmassa ollut ennen sellaista syönyt. Joulukko söi syömistään, kyl-läpä näki, että se hänellekin maistui. Syötyään pöperön viimeiseen marjaan asti, pyyhkäisi hän suutaan ja alkoi jutella:

»Varmaankin ihmettelette, kuinka tällaiseen tilaan olen joutunut. Kuulkaahan. Asun Jouluvuoressa, syn-kän korven syvyydessä. Siellä valmistan kaikki hevoset, nuket, kuvakirjat, laivat ja muut tavarat, jotka sitten jouluaattona vien lapsille. Näin kesäaikana olen väsynyt joulujuoksujen jälkeen ja nukun usein päivät pitkät rot-kossani. Sentähden olenkin nyt näin suureen häpeään ja onnettomuuteen joutunut.» Näin sanoessaan nyyhkytti joulukko. Kaksi suurta kyynelpisaraa vieräi hänen pos-killeen.

»Mutta kerronpa vielä. Niinkuin voitte arvata, en mihinkään ennättäisi jouluaattona, ellei minulla olisi mai-niot saappaani. Ne sitten saappaat ovatkin! Yhden kerran vain loikkaan ja samassa tuokiassa olen seitsemän peninkulman päässä. Siksi niitä suojaankin kuin silmä-terääni, en edes nukkuessani jaloistani riisu. Mutta nyt on toinen saappaani poissa. Äsken juuri makasin sikeässä unessa rotkoni suulla. Aurinko paistaa heloitti niin hert-

taisesti, etten malttanut sisällä nukkua, vaan paneuduin pitkälleni hongan juurelle. Kuinkas kävi! Siinä nukkuessani hiipi ilkeä Metsähiisi, ainainen vihamieheni ja kadehtijani, luokseni. Jo kauan oli hän halunnut saappaitani voidakseen paremmin ilkitöitään harjottaa. Ja nyt tuo ilkiö vetäsi jalastani toisen saappaan, hiljaa, varovasti. Onneksi sattui ystävällinen varis heittiön tuumat huomaamaan. Se alkoi voimainsa takaa vaakkua, ja minä heräsin juuri, kun Metsähiisi oli toista saapasta kiskomassa. Mutta hän ei tahtonut hellittää, ja siinä syntyi tulinen tappelu. Metsähiisi oli minua väkevämpi ja monta kahakkaa kokenut. Minä taas olen rauhan mies, ystävällinen joulu-ukko vain. Siksi täytyi minun kiireesti paeta, kantojen ja kivien yli. Tuon tuostakin kompastuin, oksat raastoiivat pitkää partaani, vaatteeni repeytyivät pensaikossa ja väsyneenä vaivuin viimein maahan, josta minut löysitte. Mutta Metsähiisi ei uskaltanut tulla näin lähelle, hän näet kovasti pelkää koiria.

»Voi joulu-ukko rukkaa.» säälittelivät lapset.

Mutta joulu-ukko painoi kädet kasvoilleen ja itki haikeasti.

»Se enin surettaa», nyyhki hän, »etten enää voi viedä lapsille joululahjoja. Yhdellä saappaalla en pääse liikkumaan. Eikä ole koko maailmassa ainoatakaan suutaria, joka toiset sellaiset saappaat laatii.»

Pekka ja Jussi katsoivat toisiinsa, kovasti heitä jouluukon suru säälitti.

»Älä itke, ukko kulta», virkkoivat he. »Me menemme Metsähiideltä saappaasi hakemaan. Kyllä me hänet opeitamme toisen omaa ottamaan. Musti, tule mukaan.»

Joulu-ukon naama kirkastui.

»Ihanko totta?» kysyi hän. »Mutta jos tuo ilkiö tekee teille paha. Ette usko, kuinka häijynilkinen hän on.»

»Ole huoletti, kyllä suoriomme», vakuuttivat pojat, ottivat nuolipyssynsä ja läksivät Mustin kanssa matkaan. Kaisa-Liisa jäi tupaan joulu-ukon kanssa.

Pojat astuivat nummen poikki, kulkivat, kulkivat. Saapuivat synkkään kuusimetsään. Siellä oli hiljaista ja pimeää. Metsot pyristelivät risukossa, ja pieni ketunpoika tirkisti vekkulisilmillään kiven varjosta. Kuusten takaa häämötti korkea harmaa kallio. Ja yht'äkkiä alkoi Musti

vimmatusti haukkua. Sen selkäkarvat nousivat pystyyn ja niska oli köyryssä. Heti arvasivat lapset, kuka läheisyydessä oli.

He tarttuivat lujasti jousipyssyynsä. Samassa livahtikin heidän ohitsensa ruma peikko, punasilmäinen, koukku-nokkainen ja takkutukkainen, oikea kuvatus. Mustin suusta pääsi vihainen vingahdus. Se ryntäsi peikon jällestä, mutta tämä oli joutuisampi. Juuri kuin Musti terävillä hampaillaan tavoitti peikon tupsuhäntään, katosi se näkymättömiin kallion seinään.

Siinä nyt oltiin! Turhaan raapi Musti kypälänsä veriin kallioseinään, turhaan katselivat pojat ovea tai aukkoa Metsähiiden asuntoon: Kallion sisästä kuului vain kimakka pilkkanauru.

Mitäs tehdä! Nolona laski Musti hännän koipien väliin, ja pojat kääntyivät allapäin pahoilla mielin kotia kohti. Silloin kuului metsästä: tik, tik, tik, Kirjava tikka siinä puun runkoa nakutti.

Jussin ja Pekan nähtyään se taukosi työstään, virkahtaen:

»Hyvää päivää, minne matka?»

Pojat juttelivat asiansa. Tikka nosti oikean jalan etukynnet nokalleen ja alkoi tuumia.

»Hm, hm, on tämä pulma. Tunnen joulu-ukon. Hän on aina ollut ystävällinen poikasilleni. Tiedän Metsähiidenkin. Vai on tuo lurjus joulu-ukolta saappaan vienyt.» Ja tikka vaipuu syviin mietteisiin. Viimein se kir-

kasi: »Ahaa, jopa keksin kun keksinkin! Kuulkaapa. Nyt minä lennän Metsähiiden asunnolle. Kyllä aina jostain raosta pääsen sisään pujahtamaan. Sinne kerran päästyäni, on minulla omat tuumani. Mutta te vartioikaa kallion luona.»

Tikka lehahti lentoon, pojat läksivät jälestä kulkemaan, Musti yhä kintereillä. Metsähiiden kalliolle jouduttuaan lenteli tikka sinne tänne. Viimein keksi se pikkuriikkisen savureiän kallioseinän kylessä. Se painoi päänsä reikään ja kuunteli. »Hyvä tulee» — kuiskasi se. »Odottakaa nyt täällä. Metsähiisi nukkuu.»

Näin sanoen se pyrähti savutorvesta sisään. Luolassansa loikoi Metsähiisi pitkällään maassa karhunjallalla. Kallioseinällä aivan Metsähiiden yläpuolella riipui joulu-ukon saapas. Metsähiisi sen sinne oli ripustanut, ettei kukaan pääsisi sitä ottamaan. Mutta tikka ei kauan arvellut. Sen lensi suoraa päätä saappaan sisään ja piiloutui terään.

Kotvasen aikaa kuorsattuaan heräsi Metsähiisi, hieroi punaisia silmiään ja kohosi haukotellen.

»Pitääpä minun taas lähteä joulu-ukkoa takaa ajamaan», virkkoi se. — »Vedämpä sentään ensin sappaan jalkaani koetteeksi. Kyllä silloin pulskat päivät koittaa kun saan toisenkin saappaan.»

Se otti saappaan seinältä ja alkoi sitä riemusta irvistäen jalkaansa vetää. Mutta tikka piti varansa ja hakkasi sitä samassa jalkapohjaan aikalailla.

»Ai, ai!» älähti Metsähiisi, »mikä se oli?» Veti sentään saapasta yhä jalkaansa. Tikka hakkasi kovemmin.

Metsähiisi kiljahti ja hyppäsi pystyyn. Tikka vain hakkaamistaan hakkasi. Peikon jalassa tuskin oli eheää paikkaa.

»Kirottu saapas, serkin noitatöppönen!» Hiisi siepasi saappaan jalastaan ja lyöä lämähytti nyrkillään kallioseinää. Se aukeni. Metsähiisi heitti saappaan ulos marjamättäälle. Samassa sulkeutui kallionseinä taas. Metsähiisi jäi luolaansa veristä jalkaansa voivottelemaan. Mutta Jussi ja Pekka tarttuivat ilohuudoin saappaaseen ja nostivat ovelan tikan kätköstään.

»Hah, hah haa», nauroi tikka höyheniään pöyhistäen. »Hah hah haa», nauroivat Jussi, Pekka ja Mustikin. — »Sepä oli typerä Metsähiisi. Oikein parasta lajia.»

Sitten kiittivät pojat tikkaa avusta.

»Ei kestä kiittää» — vastasi tämä. »Mutta jos silloin tällöin kannatte toukkia lahonneen hirren nenään pihamaalenne, olen hyvin kiitollinen. Poikani näet ovat sellaisia ahmattia, etten tahdo saada ruokaa riittämään.»

Jussi ja Pekka lupasivat tämän tehdä. Sitten he juosta vilistivät kotiin saapas kainalossa. — Joulukko hymyili leveästi, kun näki saappaansa. Hän ei tietänyt, kuinka lapsia kiittää. Heti hän veti saappaan jalkaansa ja kuunteli naurusuin poikien kertomusta tikan kepposesta ja Metsähiiden typeryydestä.

Sitten heitti se hellät jäähyväiset lapsille.

»Kyllä vielä tavataan» — virkkoi se ovelassa, veitikkamaisesti silmiään iskien. Oikasi sitten polvensa ja huiskis — silmänräpäyksessä veivät saappaat sen kauas, näkymättömiin. — Avosuin töllistelivät lapset portailla mokoamaa menoa. —

Aika kului. Syksy meni menojaan ja joulunaatto oli käsissä. Mökkin lattialle oli olkia levitetty. Isä luki virsikirjaa pöydän päässä ja äiti hämmensi puuroa. Lapset istuivat ristissä käsin joulupahnoilla.

»Olisipa kaunista kerran nähdä joulukuusta», puhuivat

he hiljaa toisilleen. »Entä miltähän tuntuisi saada joulu-
lahjoja. Eipä muista joulu-ukko tänäkään jouluna meitä.»

Samassa kuului ulkoa jalkain kapsetta. Ovi aukeni,
ja joulu-ukon punainen naama pilkisti sisään.

»Rauhallista joulua ja kiitos viimeisestä.» — Hän nosti
pienen vihannan kuusen keskelle lattiaa. Ja sekös joulu-
kuusi! Voitte arvata, ettei se huonoimpia ollut, koska
joulu-ukko itse sen oli koristanut. Vielä heitti joulu-
ukko tupaan aika suuren käärön. »Hyvästi!» — huusi
hän sitten ja meni.

Mutta pirtissäpä riemu nousi, kun joulu-ukon käärö
avattiin. Voi ihmettä, mitä kaikkea sieltä ilmestyi! Äi-
dille pehmainen villahuivi, isälle ihkasan uusi nahkalakki,
Jussille terävä puukko ja satukirja, Pekalle — voi kum-
maa! — pitkät joustavat sukset, vasta tervatut sekä
nahkarukkaset. Entä Kaisa-Liisalle! Kuulkaapa — mitä
sievin pikku patanen, joka vallan itsestään, ilman tulta
takalla kiehui ja porisi. Lopuksi vielä lämpöiset kin-
taat. Mutta ei Mustikaan lahjatta jäänyt. Kaiken päät-
teeksi ilmestyi sillekin pulska paistettu lihamakkara.

Eipä niin iloista jouluaattoa oltu pirtissä ennen vie-
tetty. Kuusi valaisi kirkaasti, joulupuuro nostettiin
pöydälle, ja Musti liehutti häntäänsä lihamakkara ham-
paissa. Ja kun yö joutui, kävivät kaikki nukkumaan.

Orava ja Sinipiika.

Oli kaunis kesäinen päivä. Aurinko hymyili herttaisen makeasti kirkkaalla taivaalla, ja linnut helkyttelivät tuhat-äänistä säveltään tuoksuvassa kuusikossa. Tuntui, kuin koko luonto olisi henkinyt puhtautta, rauhaa ja rai-kasta iloa.

Riemu oli vallannut orava-nuorukaisenkin, joka, vasta lapsuuden kodista erottuaan, reippaana ja toivorikkaana ensikerran nautti vapaudestaan avarassa maailmassa. Se teki iloisia kuperkeikkoja oksalta oksalle, viskeli vallat-tomana käpyjä pitkin kuusen naavaista runkoa ja pures-keli oksien mehukkaita latvoja. Se oli niin riemuissaan, ettei huomannut ystäväänsä Sinipiikaakaan, joka keiju-kaisen kuulumattomin askelin oli liidellyt kuusen juurelle, ennenkuin tämä hiljaa kuiskasi:

— Orava kulta! Tule taasenkin leikkimään kanssani!

— Tulen, tulen, lausui orava ja kumarsi, kuten hyvin kasvatettu orava-nuorukainen ainakin. Nuolena kapusi hän alas ystävänsä luo ja yhdessä kulkivat he sitten tutulle leikkitanterelle, johon kolmaskin toveri, musikaalinen peippo, pian saapui.

Leikkitanter oli vihreä nurmikon pyöräke tyynen metsälammen rantamalla. Sen laidassa kasvoi vihreä tuomi, ja vakava metsä reunusti sitä melkein läpipääse-mättömänä tiheikkönä. Vikkelä orava kapusi tuomen

oksalle, ja musikaalinen peippo istahti hänen viereensä. Peippo viritti iloiset säveleensä, orava viuhtoi hännällään ja rummutti kypälillään tahtia, ja Sinipiika tanssi. Sitä tanssia vasta olisi sopinut nähdä! Hän liiteli keveänä, kuin höyhen yli kukkaisen tanteren, yli sinisten vuohenkellojen ja tuoksuvien kielojen, niin keveänä että kukkas-
set vain hiukan kumartuivat, kun hänen keijukais-
jalkansa sattui niiden terttuja tallaamaan. Peippokin
ihastui yhä enemmän, hän ummisti silmänsä ja visersi,
jotta raikkaat sävelet ihan tulvimalla tulvivat.

He nauttivat niin rajattomasti, etteivät huomanneet vaaraa, joka uhkasi heitä. Viidakosta tunkeutui esiin pörhöinen koira ja heti sen jälestä metsästäjä julmine tuliluikkuineen . . .

Pelästyneenä pujahti Sinipiika metsään ja peipponen lehahti lentoon, mutta orava ei voinut paeta, se jäi oksalle tuijottamaan tulijoihin. Heti huomasi sen koira ja alkoi vanhasti haukkua.

— Tule pois, Pape! Mitäpä me kesäoravasta ammumme, eihän sen nahallakaan mitään tee, koetti metsästäjä houkutella koiraansa. Mutta koira ei totellut, haukkui vain yhä vinhempaan.

— No, koska välttämättä niin tahdot, niin ammutaan sitten, tuumi metsästäjä ja ojensi kamalan aseensa orava-parkaa kohti, joka tuskissaan kyyristyi niin pieneksi kuin suinkin puunrunkoa vasten.

Jo oli hän valmis lähettämään surman luodin oravan puhtoiseen rintaan, jo tapaili hänen sormensa liipasinta, kun Sinipiika tuli takaisin metsästä, hiipi hänen selkensä taa ja kuiskasi:

— Älä ammu!

Ihmeissään kääntyi metsästäjä katsomaan taakseen, mutta Sinipiika oli jo pujahtanut piiloon.

— Luul'n kuulleen jotain ääntä, mutta mikäpä se olisi mahtanut olla, mutisi hän ja ojensi uudestaan pyssynsä.

— Älä ammu! kuis-kasi taasenkin Sinipiika hänen korvaansa.

— Tässä täytyy olla jotain ihmeellistä, tuumi metsästäjä. Pidä sitten henkesi, orava parka, koska metsänhaltiat näkyvät sinua puolustavan!

Ja hän pakoitti koiransa lähtemään ja asteli pois. Mutta leikkiverit yhtyivät taasen jatkaamaan leikkiään . .

*

Oli jo ilta, kun he malttoivat erota. Orava ja peippo jäivät metsään yöksi, mutta Sinipiika lähti astelemaan Tapion Metsolalintaan. Iloisena ja huoletonna kulki hän järven hiekkaista rantaa ja kääntyi synkän kuusikon läpi vievälle polulle . . . Silloin näki hän näyn, joka täytti kauhulla hänen sydämensä. Hän näki ilkeän Syöjättären, joka aina oli häntä vihannut ja hänelle kosta uhannut, tulevan pitkin polkua,

— Kerrankin sinut tapasin, sinä kirottu, joka aina aikeeni tyhjäksi teet, aina apua toimitat karjalaumoille, joihin minä olen petoja ärsyttänyt, karjui Syöjätär kamalalla äänellä. Ikäänkuin lumoutuneena jäi Sinipiika seisomaan paikalleen, voimatta paeta Syöjättären kostonhimosta hehkuvien silmien edestä. Mutta Syöjätär alkoi loitsia kauheita loitsujaan, yhä kauheampia ja hurjempia, kuta pitemmälle hän niissä ehti. Sinipiika seisoi avutonna hänen edessään. Hän tunsi, kuinka hänen kätensä ja jalansa alkoivat jäykistyä, tunsi, kuinka hän vähitellen alkoi kivettyä, mutta ei voinut paeta...

Viimein oli Syöjätär saanut julman tekonsa tehdyksi. Hän oli loitsinut kuusikon polun varrelle paaden, joka harmaaseen kuoreensa kätki Metsolan kauniin ja hyvän Sinipiian. Nyt huusi hän kaamealla äänellä:

— Ja siinä tilassa sinä saat pysyä, kunnes joku vapaaehtoisesti puolestasi henkensä uhraa ja antaa sydänverensä kupeitasi huuhdella!

Sitten poistui hän raivoisana metsään...

Mutta hänen ilkeä tekonsa ei salassa pysynyt. Tiainen oksaltaan oli nähnyt ja kuullut kaikki ja riensi niistä kertomaan Tapiolle, metsien kuninkaalle. Surullisena pudisteli Tapio harmaata päätään. Hän ei uskonut, että kukaan olisi valmis uhrautumaan Sinipiian puolesta, mutta hän tahtoi kumminkin koettaa pelastaa häntä. Senvuoksikutsui hän torvenpuhalluksella kansansa valtaistuimen eteen. Kun kaikki olivat kokoontuneet, kertoi hän, minkä tiedon tiainen oli hänelle antanut ja kysyi eläimiltään, eikö kukaan heistä tahtois verellään aukaista Syöjättären loitsujen lukkoa.

Eläimet katselivat toisiaan epäilevinä, murisivat jotain ja pudistelivat päätään kieltävästi. Kukaan ei näyttänyt

haluavan luopua elämästä Sinipiian tähden. Silloin kapusi esiin orava-nuorukaisemme ja lausui:

— Herra kuningas! Minä tahdon uhrata sydänvereni.

— Mutta, sanoi Tapio, sinähän olet nuori, kuinka sinä olet valmis kuolemaan?

— Sinipiika oli minun ystäväni ja leikkiverini. Hän on kerran pelastanut minun henkeni metsästäjältä. Minä tahdon nyt pelastaa hänet Syöjättären loitsuista.

Liikutettuna suostui Tapio oravan pyyntöön ja määräsi raakaluontoisen kotkan toimittamaan pyövelin virkaa. Heti otti kotka oravan kynsiinsä ja lensi hänen kanssaan loitsitulle kivelle. Siellä raateli hän julmalla nokallaan rikki oravan nuoren rinnan ja vuodatti säälimättä hänen sydänvertaan paadelle, jotta veri virtana sen kupeita huuhtoi . . .

Ja kivi alkoi liikkua, alkoi muodostua Sinipiian siron vartalon kaltaiseksi, ja vihdoin oli se kokonaan kadonnut, ja paikalla seisoj Sinipiika ilmielävänä.

— Näin niin paha unta, lausui hän. Tuntui kuin olisi Syöjätär minut loitsinut kiveksi . . . Mutta mitä tämä on? Miksi on orava-ystäväni hengetön, miksi sen rinta noin raadeltu?

Kotkan täytyi nyt kertoa kaikki, mitä oli tapahtunut. Silloin purskahti Sinipiika itkuun, otti syliinsä oravan hengettömän ruumiin ja lausui:

— Orava-kultani! Miksi et antanut minun olla siinä tilassa, johon Syöjätär oli minut loitsinut, vaan uhrasit nuoren elämäsi puolestani? Oi, jospa vielä henkiin virkoaisit!

*

Myöskin Ukko-ylijumala, joka sinisissä sukissaan ja kirjavissa kaplukoissaan käyskenteli kultaisen ruskopilven

reunalla, oli nähnyt oravan uhrauksen. Se liikutti häntä niin, että hän päätti lahjottaa hänelle hengen ja antaa Sinipiialle takaisin ystävänsä. Hän lähetti kultasiipisen mehiläisen viemään elämänmettä hopeisella vakkasella Akan aarreatasta.

Nopeasti lensi mehiläinen alas maahan ja toi vakkasen Sinipiialle. Eikä Sinipiian tarvinnut muuta kuin hiukkasen kostuttaa elämänmedellä oravan ruumista, kun jo sen suonet alkoivat tykkiä, sen haavat paranivat, ja se virkosi.

Sanomaton riemu syntyi nyt koko Metsolassa. Tapio silitteli ja hyväili pientä oravaa ja nimitti hänet lempi-eläimekseen, Mielikki ripusti hänen kaulaansa kultaiset vitjat ja kaikki eläimet huudahtelivat ilosta ja ihastuksesta. Mutta kaikista iloisin oli Sinipiika. Hän suuteli ja syleili pientä oravaa ja tanssi kuin rajua tuulispää hänen kanssaan ympäri Metsolan avaroita saleja.

Eräänä syysaamuna oli Räckölän kaupungissa paljon puuhaa ja touhua. Pääkatua vielä puhdisteltiin, vaikka liput jo liehuivatkin rakennusten harjalla. Kadun eteläisessä päässä kaupungin laidassa oli komea kunniaportti, jossa loistivat kukkaset ja kirjavat nauhat. Sinne kokoontui kaupungin väki, pienet ja suuret. Pormestari ja vouti seisoivat siellä rinnatusten, kumpikin pitäen itseään toistaan etevämpänä ja arvokkaampana. Pormestari oli paksu pieni mies, yllä komea ruumiinmukainen virkapuku kullattuine kaulusnauhoineen ja näppineen. Päässä oli hänellä puuhkareunainen suippo virkalakki, hartioille oli heitetty irtonainen levätti, joka toistaiseksi verhosi myöskin pullean vatsan ja loistavan virkapuvun. Vakavan näköinen oli tämä kaupungin päämies; sillä hän mietti puhetta, jolla hän tervehtisi keisaria, jota odotettiin kaupunkiin saapuvaksi.

Komeita ratsastajia, hevosia ja vaunuja näkyikin jo tieltä. Pormestari varottaa väkeä olemaan hiljaa siihen

asti, kunnes hän puheensa pidettyään ehdottaa eläköönhuudon keisarille. Hän heittää vinon silmäyksen voutiin ikäänkuin sanoakseen: »Pysy sinä syrjemmällä».

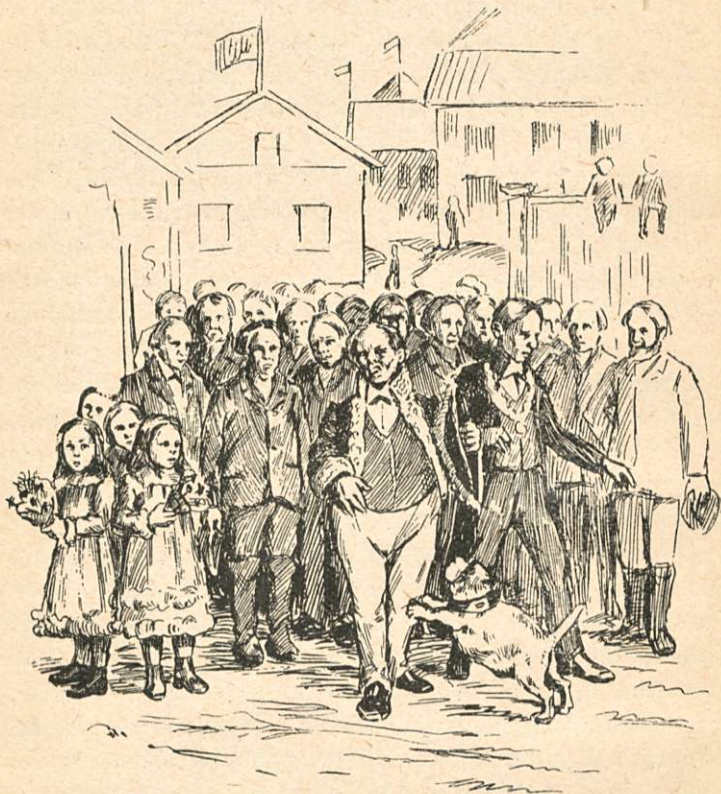
No niin, ratsastajat ja vaunut lähenevät. Kolmen hevosen vetämissä avonaisissa vaunuissa istuu keisari. Hänellä on yksinkertainen musta puku. Mutta hänen sivullaan on mies mitä koreimmissa virkatamineissa. Se on hovimarsalkka. Hän kuiskailee alinomaan jotakin hallitsijan korvaan, hymyilee ja kumartelea minkä voi. Vaunuissa on kolmaskin olento, joka yksinään hallitsee niiden perimäistä istuinta. Se on keisarin lempikoira, Moppe. Se on lihava, tanakka eläin. Lyhytkuonoisesta päästä pistävät töppökorvat hyvin näkyvästi esiin, ja kuulevat ne pienimmänkin risauksen. Mutta eipä Moppe näytä nyt mistään välittävän. Sulatettuaan sen sokerikakun, jonka keisari äsken hänen suuhunsa korkeilla käsillään pisti, se istuu nyt arvokkaan tyynenä etujalat hajallaan vaunujen peräistuimella. Se on tottunut komeihin vastaanottoihin, ei se niistä piittaa.

Niin lähestytään kaupungin kunniaporttia. Moppekin heittää silmäyksen sinne päin. Se huomaa jotain ihmeellistä ja nousee neljälle jalalle. Pormestari on heittänyt levättinsä takana olevan palvelijan käsivarrelle ja seisoo nyt siinä kimaltelevassa puvussaan paksuna, pyöreänä. Hän rykäsee hiljaa, tempasee hatun ja pistää sen kainaloonsa ja alkaa puhua . . . Silloin tapahtuu jotain kauheaa. Moppe, jolla on kultainen kaulaside, ja joka myöskin on paksu ja pyöreä, huomaa pormestarissa, hänen puuhkahatussaan ja äänessään jotain sukulaisen tapaista, ja viroten äkkiä välinpitämättömydestään, hyppää suoraan häntä vastaan.

Pormestari hämmästyy, horjahtaa . . . Kansa rientää

hänen avukseen. Moppea lyödään, potkitaan. Se ulvoo ja haukkuu sekä pakenee kauhuissaan metsään.

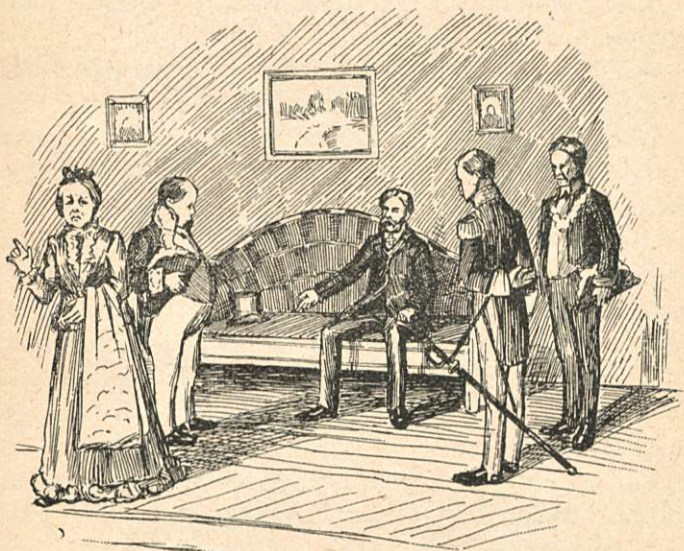
Vaunuissa ja saattojoukossa syntyy suuri hämminki.

Keisari astuu väkijoukkoon ja kysyy: »Missä on minun koirani?» Pormestari on muserretty. Hän ei saa sanaakaan suustaan. Vouti astuu esiin ja avaa kumartaen keisarille kaupungin portit. »Minun koirani on heti tuotava tänne.» Niin lausuen astuu keisari kaupungin kadulle,

Pormestari käärii levättinsä jälleen hartioilleen, painaa hatun päähänsä ja astuu yksinään toisten jälestä.

Onnettomuudeksi keisari heti kysyi pormestarin taloa. Se oli syrjäkadun varrella, jota ei oltu puhdistettu eikä liputettu, koska luultiin, että keisari ajaa pääkatua kaupungin läpi. Ei auttanut. Pormestarin rouvan suureksi

hämmästykseksi astui keisari voudin ja hovimarsalkan saattamana sisään, ennenkun edes jokapäiväinen verho-vaate oli ehditty salin sohvalta pois ottaa. Pormestari tuli onnetonna jälestä.

»Minun koiraani etsimään on lähdeittävä koko kaupungin väen!» käski keisari.

»Suokaa anteeksi, Armollinen Majesteetti, mikä on hänen korkeutensa, Majesteetin koiran nimi?» tiedusteli pormestari.

»Mitä te sillä tiedolla teette. Minun koirani ei kuitenkaan kuule muiden kuin minun kutsuani. Muuten hän on kyllä Moppe. Jalosukuisin kaikista koirista, valitettavasti ainoa elossa oleva koko suvustaan.»

»Kaupungin kirjapainossa on heti painatettava kuulutus», sanoi hovimarsalkka hienosti kumarrellen, »ja siinä on koko valtakunnalle ilmoitettava, että Hänen Majesteettinsa korkeasti jalosukuinen koira . . .»

»Kaupungissa ei ole kirjapainoa» keskeytti pormestari.

»Kirjapaino pitää olla» sanoi keisari jyrkästi.

»Hänen Majestettiinnsa jalosukuinen koira», alkoi hovimarsalkka, »lihava, tanakka, pystykorvainen, lyhytkuonoinen, kultainen side kaulassa, nimeltään Moppe . . .»

»Herra marsalkka», tiuskasi keisari, »se on hovisalaisuus, jota ei saa julistaa maailmalle. Ja eihän tässä kurjassa kaupungissa ole kirjapainoa . . . Te, pormestari, toimitatte niin, että minun koirani löytyy ja tuotte sitten minulle pääkaupunkiin. Muuten minun pitää valvoa, että tämä kaupunki saa pormestarin, joka osaa pitää parempaa järjestystä.»

Niin sanoen keisari jätti pormestarin talon, meni vauuilleen nousi niihin ja ajoi kaupungin läpi kuulematta pormestarin puhetta ja eläköönhuutoja. Kaupungin väki oli hämmästyksissään. Ja sitten kaikki pormestarin kehoituksesta lähtivät Moppea etsimään. —

Moppe oli sillävälän juossut metsiä. Se oli aina tuntevinaan potkuja ja kuulevinaan kirkumista. Maatessaan palatsin silkkisohvilla ja syödessään sokerikakkuja keisarin kädestä, ei se olisi koskaan uskonut, että se voi kuulematta näin juosta. Se näki pienen torpan metsässä ja aikoi poiketa sinne, mutta siellä oli suuri Musti, joka hampaitaan irvistäen karkasi hänen kimppuunsa. Moppe kiiti

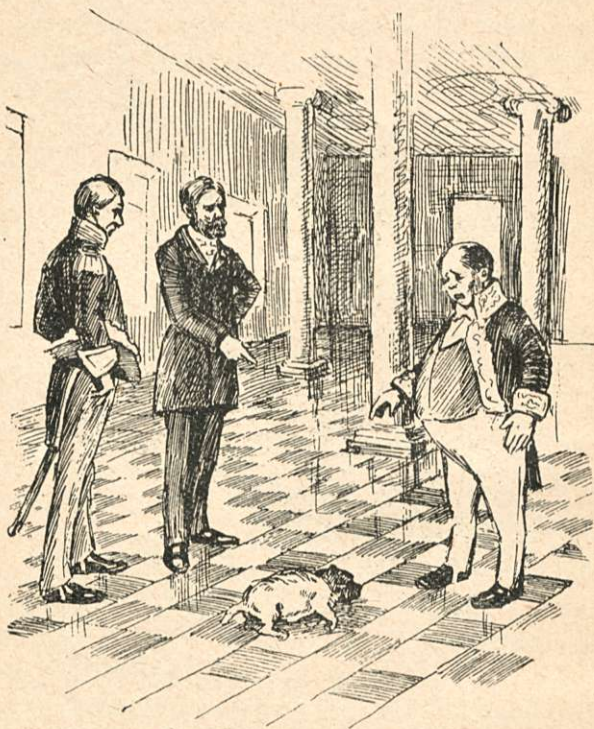
eräälle kalliolle, jonka alapuolella virtasi laaja joki. Musti hyökkäsi jälestä, ja Moppe putosi kalliolta alas jokeen. Säikähdys ja suuri loiskaus. Mutta Mopen paksu rasva-kerros kannatti sitä veden päällä. Ja niin meni se virran mukana kauas toiselle rannalle.

Siellä puisteli Moppe veden karvoistaan. Sillä tuntui olevan kova nälkä. Se huomasi kaukaa paimenen, jolla oli koira muassa ja koiralla oli hampaissa kimpale mustaa leipää. Moppe lähestyi. Leipä tuntui siitä nyt makeammalta kuin keisarin sokerikakku. Ystävällinen paimenkoira jätti kernaasti leivän Mopelle. Mutta paimen

tuli, otti maksuksi Mopen kultaisen kaulanauhan ja ajoi harhailevan elukan taas metsään, josta eräs kaupungin mies vihdoinkin löysi keisarin koiran.

Kaupungissa heräsi suuri riemu. Pormestarin kotona

pidettiin suuret pidot, johon kaikki kaupungin rouvat kutsuttiin. Ja että Mopella olisi hauska, kutsuttiin kesteihin myöskin kaikki kaupungin koirat.

Seuraavana päivänä lähtee pormestari saattamaan Moppea pääkaupunkiin. Moppe pannaan laatikkoon ja

laatikko nostetaan rattaille. Ajaessa pormestari pistää sinne tuon tuostakin sokerikakkuja.

Perille tultua ilmoitetaan asia ensiksi hovimarsalkalle. Hovimarsalkka rientää hymyillen ja kumarrellen keisarin luo. Keisari astuu palatsin komeimpaan saliin, johon pormestari kantaa Mopen. Mutta kun Moppe siellä lasketaan maahan, kaatuu hän kuoliaana Majesteetin jalkain juureen.

Hovin viisain eläinlääkäri noudetaan mitä kiireimmin. Hän ei voi sanoa, kuoliko Moppe huonon ruu'an vaiko liiallisen rasituksen vuoksi.

»Sinä olet häntä tyhmästi syöttänyt», sanoi keisari pormestarille, »ja siksi saat täältä mennä, saamatta vetäkään kielellesi».

Pormestari läksi varmana siitä, ett'ei hän koskaan ministeriksi pääse.

Sitten etsittiin valtakunnasta keisarille toista samanlaista Moppea, mutta ei löydetty mistään.

Kuolleen Mopen nahka täytettiin korkilla ja kuivilla tappuroilla. Ja sellaisena se pantiin istumaan keisarin kesälinnan marmoripöydälle. Se näyttää samanlaiselta kuin siellä vaunun takaistuimellakin istuessaan.

Mutta se ei enää hyppää kenenkään paksumahaisen pormestarin virkalakkia tavottamaan.

Matka Onnelaan.

Lukuvuosi oli kulunut onnellisesti loppuun. Tuhannet suunnitelmat risteilivät lasten aivoissa, kun he nousivat kuuntelemaan johtajan jäähyväispuhetta. Jokainen tiesi, että nyt oli kysymyksessä paljon puhuttu »Onnelan virkistysstipendi», jonka eräs vanha lämminsydäminen puutarhuri oli koululle lahjottanut. Kaikki olivat yhtenä korvana. Tavanmukaisten kevättervehdysten, neuvojen ja varoitusten jälkeen se vihdoinkin laukesi:

»Tänään on minulla ilo», puhui johtaja, »ensi kerran julistaa opettajakunnan päätös Onnelan kesävirikistyksestä. Jos te, rakkaat oppilaat, hyväksyisitte tämän vaalin yhtä yksimielisesti kuin opettajakunta on sen tehnyt, niin voisimme olla tyytyväisiä. Vapaan kesävirikistykseen ovat tällä kertaa saaneet toverukset Heikki Helmikylä ja Kalle Kankainen.»

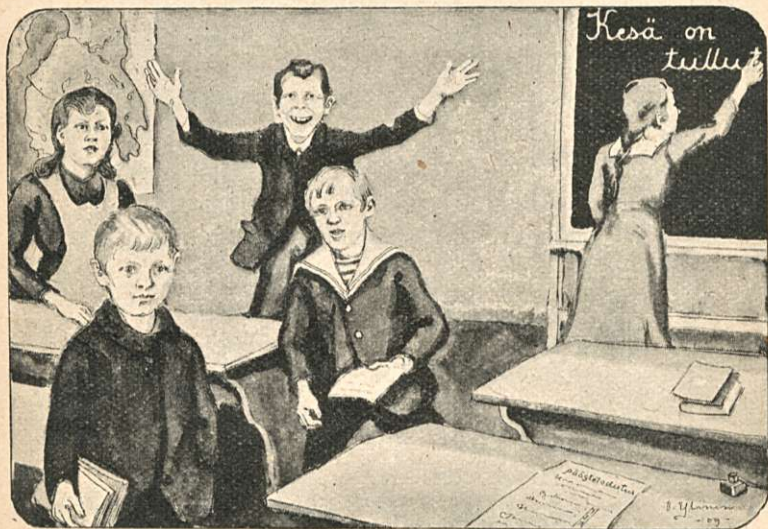
»Ah!» kuului äänekkäänä humauksena yli salin. Mutta johtaja jatkoi:

»Vaaliensa on opettajakunta perustellut sillä, että Heikin äidillä on täysi työ hankkiessaan ruokaa viiteen pienen suuhun, vaikka hän peseekin pyykkiä aamusta iltaan, ja että Kallen vanhemmat ovat kuolleet. Sitäpaitsi Heikki ei ole koskaan ollut niityllä eikä järvellä, ei suuressa, ihannassa metsässä, ja Kalle raukka ei ole astunut jalkaansa ulkopuolelle tämän kivisen kaupungin. Sen lisäksi on

Tohtori-Setä vakuuttanut, että maalle pääsy on molemmille aivan välttämätöntä. — Hyväksyttkö?]

»Hyvä, hyvä!» huusivat lapset, ja kaikkien katset suuntautuivat noihin kahteen onnelliseen, jotka kuluneissa puvuissaan seisoivat luokkansa riveissä.

»Ja te», jatkoi johtaja, »jotka nyt olette saaneet vanhan miehen rakastettavan lahjan, näyttäkää, että olette

hänen tarkotuksensa oikein ymmärtäneet. Me taas, jotka emme pääse mukaan, pidämme hauskaa omissa oloissamme ja odotamme uutta kevättä, joka varmasti tuo saman onnen joillekin meistä.»

Lapset pyrähtivät kuin lintuset ihanan kesän iloisiin leikkeihin. Heidän mentyään piirsi vahtimestarin yhdeksänvuotias Kerttu juhlasalin isolle taululle: *Kesä on tullut.*

Seuraavana aamuna istuivat jo Heikki ja Kalle pit-

kässä, kauas sisämaahan kiitävässä junassa. Vasta ilta-
puolella, kun aurinko keikkui jo koivujen latvoilla, ilmotti
ystävällinen konduktööri, että nyt tullaan sinne, mistä
Onnelaan mennään. Ketterästi koppasivat pojat nyyt-
tinsä hyllyltä ja menivät vaunun sillalle. Tuokion kulut-
tua juna pysähtyi, ja he astuivat pienelle sydänmaan
asemalle.

»Mitenkä me nyt tästä osataan?» hätäili Kalle.

»Älähän huoli», virkkoi Heikki rohkeasti ja meni
asemamiehen luo kysymään tietä.

»Jaa — tuota — sinne on vähän vaikea neuvoa. Sinne
ei mennä tietä myöten», selitti mies korvallistaan kynsien.

»Mutta voittehan sanoa edes, minne päin on lähdet-
tävä», tiukkasi Heikki.

»Jos osaisitte linnuntietä tuota aurinkoa kohti, niin
ehkä perille tulisitte.»

»Ainako vain suoraan?»

»Ihan kuin pyssystä.»

»No sopiihan tuota koettaa — kiitoksia vain!» — Pojat
lähtivät osotettuun suuntaan.

»Kun ne pojat eivät vain kiertäisi jäniksen rinkiä»,
hymähteli asemamies itsekseen.

Mutta vihellellän astuivat pojat auringon suuntaan.
Punertavan unisena paistoi se heidän silmiinsä, niin että
kuusten naavaiset oksat olivat harmaata hopeata ja petä-
jien kaarnaiset kyljet kirkasta kultaa.

»Kun emme vain eksyisi», sanoi Kalle.

»Onhan meillä aurinko», lohdutteli Heikki.

»Mutta se laskee.»

»Aamulla nousee se uudestaan. Mutta miltähän tun-
tuisi, jos huutaisimme? — Ho-hooil!»

Kiven takaa ponnahti poika, samanikäinen kuin hekin,

vaikka tuiki toisellaisissa tamineissa. Hetkisen katselivat pojat hämmästyneinä toisiaan.

»Iltaa! Etkö neuvoisi meille tietä Onnelaan?» sanoi Heikki rohkaisten itsensä.

»Te olette luullakseni kaupunkilaisia.»

»Niin olemme. Nimeni on Heikki, ja tämä on ystäväni Kalle.»

»Hm — vai niin — olen ollut hiukan huonoissa väleissä kaupunkilaisten kanssa. Ne ovat maalla niin tyhmyilypeitä, — mutta ehkä te olette toista maata... Minä lähdän oppaaksenne! Olen Nyyrikki — kättä päälle!»

»Onko sinne vielä pitkältäkin?» uteli Kalle.

»Nyt se vasta matka alkaakin. — Mutta mitä mä näen: tehan olette vielä kaupunkilaishepenissä! Ei — virsussa täällä vipsutellaan, rohtimissa ropsutellaan. Odottakaapas hiukan!» sanoi Nyyrikki ja pyyhälsi tummaan kuusikkoon.

»Sepä lystikäs poika!» kehasi Heikki.

»Kun ei vain kujeilisi kanssamme», epäili Kalle.

Mutta Nyyrikki oli siinä silmänräpäyksessä jälleen heidän luonaan.

»Kas niin. Nyt sukkelasti herraus metsään. Ensin selin aurinkoon — sitten tämä mekko ylle, kun minä

sanon hep—! sitten pyöräys ympäri — ja tämä lakki päähän, kun sanon toisen kerran: hep! — taasen pyöräys — ja virust jalkaan — kas näin! —, kun sanon kolmannen kerran: hep!»

»Mitä merkitsee tuo hep?» kysyi Kalle pelokkaana.

»Älä sinä huoli siitä, tee kuten käsken», sanoi Nyyrikki ja luki harvakseen: »hep! — hep! — hep!»

»Ahl» huudahtivat pojat kuin yhdestä suusta.

»So so, ei mitään ilveilyjä! Nyt eteenpäin!» komensi Nyyrikki.

Ilta alkoi jo hämärtyä, kun he saapuivat suurelle pihalle, jota vankat rakennukset ympäröivät.

»Nyt olemme Karhulassa», ilmotti Nyyrikki.

Talon vanha naispalvelija Löntys kehotti heitä astumaan pirttiin. Pojat seurasivat kehotusta, mutta eivät tavanneet sen enemmän Ukko kuin Akka Karhuakaan kotona. Yksin vanha miespalvelija Köntys loikoili kauheissa hammastuskissa uunilla. Hän sai sentään kerrotuksi, että talon ainoa poika, Tummaturkki, oli hävinnyt jäljettömiin ja että Ukko ja Akka olivat siitä saakka kuin mielipuolet erämaita kiertäneet.

»Ettekö osaa edes arvella, mihin Tummaturkki on joutunut?» kysyi Nyyrikki osaaottavasti.

»Kyllä paljonkin — olemmehan jo monen sukupolven ajan olleet ilmivihassa onnelaisten kanssa», sanoi Köntys alakuloisesti.

Heikki oli vähällä sanoa jotain varomatonta, mutta Nyyrikki tuuppasi häntä ajoissa kylkeen ja virkkoi:

»Kelpo naapureita.»

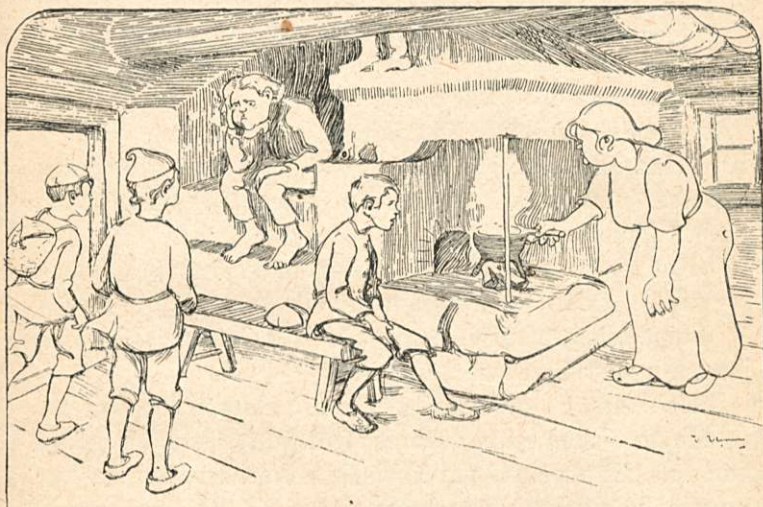
»Niin ovat. Peltomme ja asuma-alamme ovat anastaneet ja nyt vainoavat meitä viimeiseen vereen saakka!»

— Vanhuksen silmät salamoivat ja hänen äänessään värisi vanha perintöviha.

Mutta vähitellen solui puhe toisille toille ja illallista syötyessä oli mieliala jo melkein iloinen.

»Syökää pojat!» kehotteli Köntys ja katseli vesi kielellä, miten vieraat pistelivät hänen mieliherkkujaan: muurahaistenmunapiirakkaa ja häränhäntälientä.

Syötyänsä menivät toverukset aitan luhtiin nukku-

maan. Mutta jo aamulla aikaiseen heräsivät he kummalliseen kuhinaan ja kukerrukseen, joka tuntui täyttävän koko äärettömän salon. Reippaasti laskeutuivat he alas pihalle. Aurinko küpeili vielä metsän rannalla, kun he jo jättivät nukkuvan talon ja lähtivät eteenpäin.

»Nyt ne hunajakahvit jäivät», sanoi Nyyrikki.

Mutta toiset eivät kiinnittäneet siihen ollenkaan huomiotaan, sillä nuoren Tummaturkin onneton kohtalo alkoi

kiertää heidän aivoissaan. Köntyksen puhetta onnelaista he eivät ottaneet uskoakseen. Siinä täytyi olla joku erehdys.

Käveltyään jonkun matkaa he tapasivat pahanpäiväisen talorähjän. He aikoivat poiketa siihen sisälle saadak-sensa jotakin juotavaa, mutta huomattuaan, että talon likaiset kakarat olivat ikkunassa irvistelemässä, he kääntyivät takaisin.

»Kylläpä oli ilkeitä lapsia!» ihmetteli Kalle.

»Sellaisia ne ovat Sutelan penskat aina olleet», sanoi Nyyrikki naurahtaen.

Vähitellen alkoivat maat tulla alavammiksi, maise-mat surullisemmiksi. Nyyrikki ilmotti, että ne olivat jo Kurkelan ulkoniittyjä. Pian seisoivat he laajan lakeuden laidassa, jommoista kaupungin pojat eivät koskaan ennen olleet nähneet.

»Nyt virsut kainaloon ja housut makkaraksi», komensi Nyyrikki, »tässä alkaa toinen tanssi!»

Pojat tekivät kuten neuvottiin. Ja hetken päästä oli juoksu-hyppy täydessä käynnissä.

»Hei, tämäpä on hauskaa!» huusi Heikki ihastuneena.

Mutta Kallen lyhyet sääret eivät kestäneetkään moista kurssia. Hän päästi yht'äkkiä kimakan huudon, ja kun toverit kääntyivät katsomaan, näkivät he hänen pulikoivan suonsilmässä. Märkänä ja mutaisena aina korviin saakka kiskoivat he hänet kuiville. Ja pienen siistimisen jälkeen oli Kalle mies niinkuin toisetkin, joskin hieman varovaisempi.

Aikansa juostuaan pojat tulivat jonkunlaisen saaren rantaan. Siellä oli koko Kurkelan herrasväki tulijoita vastassa, sillä kesänäikana ei kukaan kulkenut Kurkelan kautta. Siinä oli kunnianarvoisa herra Kurki pitkine

letkupiippuineen, oli puolitusinaa rillinokkaisia Kurkitätejä, kevytkenkäinen ja veikistelevä Kurki-neiti Heippana, sekä monta muuta perheen mies- ja naispuolista sukulaista.

Rouva Kurki seiso i verannalla huitoen nenälinallaan. Kun seurueet olivat tutustuneet, sanoi herra Kurki:

»Mammalla taitaa olla aamiainen pöydässä — tehkää hyvin!»

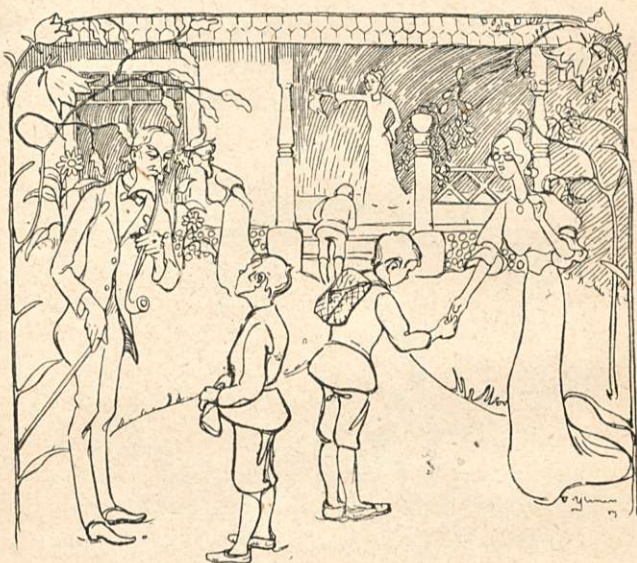

Herrat tarjosivat käsivartensa naisille, ja kohta istuivat ystävämme Kurkelan herraskaisessa pöydässä yhdessä talon väen kanssa. Oli siinä ruokaa senkin seitsemätä lajia, niin arkipäivä kuin olikin: kämmenjuuripyreetä, onkimatomakkaroita, sammakonkaviaaria ja muita herkuja, joiden nimistä pojilla ei ollut aavistustakaan. Ja rouva Kurki pyyteli vielä talon puolesta anteeksi, että räätit olivat ylivuotisia!

»Ei mitään valittamista», tuumi Heikki ottaessaan kolmatta lautasellista mitä hienointa karpalokiisseliä.

Syötyään he tarinoivat vielä hetkisen herrasväen kanssa, kunnes Nyyrikki iski Heikille silmää ja he nousivat kiittämään ja hyvästelemään.

»Muistakaa vain poiketa syksyllä tänne!» huusi rouva Kurki vielä heidän jälkeensä.

»Kyllä tullaan!» kirkasivat pojat täysin keuhkoin ja heiluttivat lakkejaan.

Hyppyjuoksu onnistui mainiosti. Kallekin käytteli koipiaan entistä ehommin, joten Heikin varotus — pidä vaari! — oli tuiki tarpeeton. Kuivalle maalle päästyään istuivat he hiukan hengittämään.

»Oli se mukava talo», sanoi Kalle ihmetellen.

»Paras talo koko matkan varrella», vahvasti Nyyrikki.

»Taitavat olla hienoa väkeä?» arveli Heikki.

»Ovat — asuvat talvetkin ulkomailla. Ja sieltähän se taitaa koko suku olla peräisinkin. — Mutta ei matka istuen etene!»

He päättivät mennä Kiiskilään yöksi. Olisihan siinä sitä ennen ollut Hirvelän kartano, mutta kun siinä asui sukuylpeitä kreivillisiä, ei heitä haluttanut sinne poiketa.

Päivä pyrki jo iltaan, kun he vihdoinkin huomasivat Kiiskilän ikkunat kimaltelevan koivujen välistä. Moista hiljaisuutta ja rauhaa eivät ison kaupungin lapset koskaan olleet nähneet. Ihastuksesta sanattomina laskeutuivat he ruskealle rannalle, jonka yli riippakoivut kuvaansa kurkistelivat.

»Voi teitä kaupunkilaisraukkoja», sanoi Nyyrikki katsolessaan heidän liikutustaan.

Mutta pian kallistui heistä yksi toisensa jälkeen lämpöiselle hiekalle ja nukahti ennenkun toisetkaan ehtivät sitä huomata.

Mutta Kiiskilän nuoret eivät mennekään maata. Kesäyön hienossa hämyssä uivat he rantaan ja lauloivat poikasille:

Uinukaa, uinukaa, aallot soivat rauhaa,
kun ne rantaa ruskeaa
suutelee ja pauhaa.

Uinukaa, uinukaa elon kukkais-unta:
silmät aukee, katoaa
sadun valtakunta, . . .

Kun he aamulla heräsivät, oli heidän silmänsä kyyneissä. Kaihomielin ja vähän päästä taaksensa katsellen he jättivät Kiiskilän ruskeat rannat. Sieti astua ravakkaan, jos mieli sinä päivänä ehtiä perille. Sentähden Nyy-

rikki heittäytyi sanattomaksi ja käveli niin tuimasti, että toiset vaivoin perässä kestivät. Siten joutui matka entistä nopeammin.

Puolenpäivän tienoissa he tulivat isolle niitylle, missä tuhannet kirkkahat sinikkelot keinuivat hiljaisessa tuulessa. Kalle sattui koskettamaan erästä niistä, ja se he lähti kuin hopeatiuku. Tuhannet muut kuulivat sen, ja siinä silmänräpäyksessä alkoi hiljainen soitto ja hyminä. Heikki ja Kalle seisoivat hämmästyneinä, mutta Nyyrikki naurahti ja sanoi:

»Niin se on. Kun minun tamineissani tallustatte, avautuvat silmänne ja korvanne.»

»Mutta tämä ihana soitto?!» sanoi Heikki katsoen kysyvänä Nyyrikkiin.

»Tämä on ikivanha kevätlaulu, vanhan mestarin säveltämä, jota soitetaan aina uusilla kelloilla. Sentähden se on niin ihana. — Mutta nyt hyvästi, ystävät! Tuolla on Onnela. Osaatte sinne ja ilman minuakin, — niityn ja pellon poikki vain menette. Tamineenne saatte pitää. Hauskaa kesää!»

Kuin unessa painui Nyyrikki takaisin metsään, mutta pojat astuivat niityn poikki sinikellojen soittaessa...

Västäräkki tuli heitä vastaan.

»Tilitt tilitt...» hoki se ahkeraan.

Pojat ymmärsivät olevansa perillä.

Pelto oli juuri kynnetty, niin että mustanpuhuva multa vielä höyrysi.

»Onkohan tämä Onnelan pelto?» kysäsi Kalle.

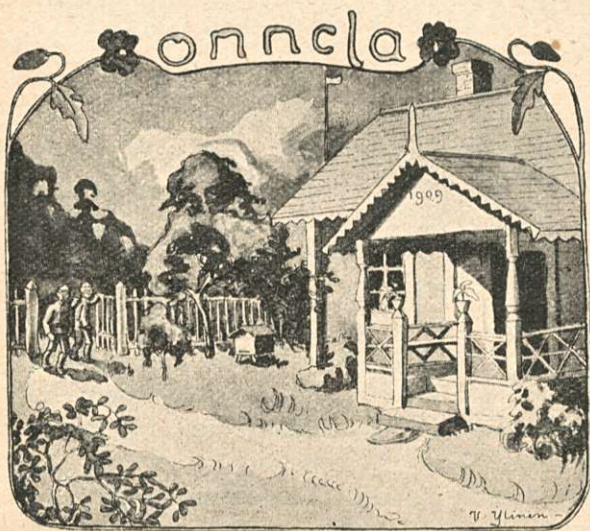
»Tilitt tilitt», sanoi västäräkki juostessaan vakoa pitkin. »Ettekö tunne mullan tuoksua? Eikö kevät ole mielestänne kylliksi ihana? Tilitt!»

He astuivat rohkeasti puutarhaan, missä kirsikka- ja

omenapuut parhaillaan kukkivat ja tuhannentuhatta mehiläistä hyrisi ahkeruuden ääretöntä hymniä. Punaisesta tuvasta puitten takaa kuului kirkas lapsen ääni:

»Isä! Eikö vieraitamme vieläkään näy? Kahvini jähtyy nudelleen.»

»Ei näy, lapseni», vastasi syvä miehen ääni pensastosta. »Ehkä lienevät poikarievut metsään tahi rannalle uinahanneet.»

MATTIN KUUSEN-ETSINTÄ.

Oli käsissä se vuoden päivä, jona Joulupukkia odotetaan, ja Ahopellon talossa oli kaikilla kiire. Metsärannassa lämpeni sauna, josta savu paksuna patsaana hitaasti nousi talviseen ilmaan. Halkovajassa pienenteli renki-Pekka puita pyhien varaksi, ja hänen kirveeniskuihinsa kaiku metsästä aina somasti vastaili. Keittiön puolella oli äidillä ja piika Marialla monenmoista puuhaa ja hommaa, ja isossa salissa — niin, siellä tapahtui päivän tärkein ja salaperäisin toimitus: isä ja isot pojat laittelivat kuntoon joulukuusta.

Pikku lapset, Matti ja Liisa, oli sijoitettu pihakamariin leikkimään, jotta eivät olisi muiden tiellä. Matti oli isänä, Liisa äitinä, ja nuket olivat pikku lapsia. Joulu oli tulossa heilläkin. Nuket olivat siististi kammattut ja vaatetetut ja istuivat nyt sievästi lattialla puoli-ympyrässä. — Mutta heiltä puuttui se, jota paitsi ei joulu oikein tahtonut joululta tuntua: ei ollut kuusta. Tuolilla olivat lapset koettaneet sitä korvata mutta oikeata juhlatunnelmaa ei siitä tahtonut syntyä.

»Ei tämä ole kuusi», sanoi Liisa nyreänä, »eihän siinä ole oksiakaan».

Matti katsahti tuolia: Selkänojasta oli pari pienaa katkennut, ja rottingista punotussa istuinnoijassa oli iso reikä. Se ei todellakaan ollut joulukuusen näköinen.

»Kuulepas», sanoi hän, »minä lähden metsään hakemaan meille oikeata joulukuusta. Katso sinä sillä aikaa nukkeja!»

Sanottu ja tehty. Matti pani linkkuveitsen taskuunsa, haki sitten lakkinsa ja nahkalapasensa ja lähti matkaan. Pihan poikki päästyään hän seurasi tietä saunan ohi ja poikkesi sitten metsään.

Hei kuinka siellä oli lunta! Matti vajosi melkein polviin saakka; olisi tarvinnut ottaa sukset mukaan, mutta nyt se oli myöhäistä. Pahinta oli, ettei sopivaa kuusta näkynyt likipaikkeilla. Mäntyjä ja katajia kyllä oli, mutta niistä ei Matilla suurta iloa ollut. »Mistähän Pukki kuusia hakee?» tuumi hän. »Täältäähän isä sanoo sen niitä tuovan Isonmäen metsästä. Minun täytyy mennä kauemmaksi!»

Ja hän tallusteli eteenpäin. Puut alkoivat tulla yhä korkeammiksi ja solakammiksi, mitä syvemmälle hän metsään joutui, ja lumipeite niiden oksilla kävi yhä paksummaksi. Lopulta hän tuskin tunsikaan mikä puu oli mänty, mikä kuusi; täytyi lyödä lunta pois ja katsella oksia. »Kyllä Joulupukin virka on raskasta», ajatteli hän nostellen jalkojaan syvässä lumessa, »jos sen pitää joka taloon illaksi kuusi kankkia.»

Matti oli nyt joutunut korkealle mäen nyppylälle. Hiljaisena lepäsi suuri, luminen metsä hänen ympärillensä. Idästä nousi kuu jo pyöreänä pallona, mutta lounaisella taivaanrannalla vielä punersi iltarusko. Matti näki epä-

selvästi siellä lakeuden ja joitakin rakennuksia. Siellä oli varmaankin koti.

»Olenpa minä jo joutunut pitkälle», mietti Matti. »Kyllä nyt täytyy kääntyä takaisin. On jo kohta sauna-aikakin. Kun menen suoraan iltaruskoa kohti, tulen kotiin.»

Ja hän alkoi laskeutua alas mäeltä. Mutta heti laaksoon tultuansa hän huomasi, ettei iltaruskosta näkynyt jälkeäkään. Puut sen kokonaan peittivät hänen silmiltään. Mutta Mattipa ei ollutkaan hätäpoikia, jotka heti pelästivät. Hän koetti pitää suoraa suuntaa lounaiseen, jossa oli nähnyt iltaruskon ja lähti rohkeasti eteenpäin. Hetken kuluttua jänis tulla tupsahti pensaikosta.

»Hyvää iltaa ja hauskaa joulua», sanoi jänis. »Minne sinä olet menossa?»

Mattia hiukan kummastutti, kun jäniskin osasi puhua. Mutta sitä hän ei ilmaissut, vaan sanoi:

»Lähdin hakemaan Liisalle ja nukeille joulukuusta. Täältä metsästähän Pukkikin niitä tuo. Mutta en minä ole löytänyt.»

»Vai niin», sanoi jänis. »Jos tahdot, vien minä sinut Joulupukin luo. Ehkäpä hän auttaa sinua.»

»Onko sinne pitkä matka?»

»Hiukkasen tuon korkean kuusen toiselle puolelle.» Jänis viittasi etukäpälällään metsään. »Astu minun jälkiäni; pian minä sinut sinne saatan.»

Jänis lähti hiljaa edellä kuukkimaan, ja Matti seurasi perässä. Hetken kuluttua he olivat perillä. Matti näki suuren luolan aukon vuoren kupeessa. Sen edessä Joulupukki istui kaatuneen puunrungon päällä.

»Kah! Mikä palleroinen siellä kömpii?» sanoi Pukki ystävällisesti, kun näki jänön ja Matin tulevan kuusen takaa.

»Minähän se olen, Matti Ahopellon talosta», sanoi Matti rohkeasti ja meni paiskaamaan ukolle kättä. »Kyllähän Pukki minut tuntee.»

»Tunnenhan minä», nauroi Pukki, »vaikka en ensin huomannut. Mutta mitä se Matti näin jouluilta metsässä tekee?»

»Oikeastaan kuljen minä samoilla asioilla kuin sinäkin; — ethän pahastune? Minä lähdin hakemaan nukeille joulu-kuusta, mutta en ole löytänyt.»

»Vai niin», sanoi Pukki, »onhan siinä kuusi aivan ne-näsi alla.»

Matti katsahti: Oli todellakin siinä pieni sievä kuusentaimi puoleksi lumeen hautautuneena.

»Onko sinulla puukkoa?» Pukki kysyi.

Matti kaivoi esille linkkuveitsensä.

»Annapa, kun minä autan». Pukki otti oman suuren puukkonsa. »Siinä on sinulla kaunis kuusi nukeille vietäväksi. Mutta istupa nyt hetken ajaksi katselemaan, miten metsässä joulua vietetään.»

»Kiitoksia», Matti sanoi. »Saatanhan minä hiukan levähtää», mietti hän itseksensä. »Jalatkin ovat väsyneet, enkä minä kuitenkaan ehtisi kotiin sauna-ajaksi.»

Matti istahti Joulupukin viereen ja alkoi katsella ympärillensä. Kummaksensa hän huomasi nyt, etteivät he suinkaan olleet kahden kesken. Kaikki metsän asukkaat näyttivät tänne kokoontuneen joulua viettämään. Äsken kaatuneen haavan ympärillä hyppeli joukko jäniksiä tuoretta kuorta jyrsien. Sinne se Mattin äskeinen saattajakin oli hävinnyt ja vilkutteli hänelle veitikkamaisesti toista silmäänsä suu täynnä haavan kuorta. Hongan kolosta oli orava kaivanut esiin uuden vielä koskemattoman käpyvaraston ja herkutteli sillä. »Hyvinä ovat säilyneet» —

3

nuoli tyytyväisenä huuliansa. Metsähiiri oli kömpinyt ylös lumen-alaisesta kolostaan ja oli paraillaan muutamien heinänkorsien kimpussa. Metsot, teiret, pyyt ja metsäkanat olivat jaloillaan kaaputtaneet lumen mustikanvarsien päältä ja olivat hekin syömisen touhussa. Vähän matkan päässä heistä kettu lojuili rauhallisena kuusen suojassa.

»Eikö repolaisella olekaan nälkä?» kysyi Matti Joulupukilta.

»Ketulla on nykyänsä paaston aika», vastasi tämä. »Kettu ei syö muita kuin toisia eläimiä, mutta tänä yönä on maassa rauha, eikä kukaan saa tehdä toiselle pahaa.»

Sillä välin oli jo kuu ehtinyt korkealle yli metsän latvojen ja valoi hopeanheleätä hohdettaan hangelle, joka kimalteli kaikkialla, paitsi missä puiden tummat varjot levisivät. Taivaalla vilkkuilivat ystävällisesti lukematomat tähdet. Matti tunsi niistä Otavan, Kalevan miekan ja Betlehemintähden. Tyyninä ja hiljaisina seisoivat puut. Ainoastaan toisinaan yötuuli kosketti keveästi niiden oksia, ja silloin kimalteli niissä lumi.

»Nyt», sanoi Joulupukki hetkisen kuluttua, »nyt sinä saat kuulla jotakin ihmeellistä. Tänä yönä kaikissa kaupungeissa, kylissä ja taloissa kiitetään Jumalaa siitä, että hän on lähettänyt maailmaan poikansa. Tähän ylistyslauluun ottaa osaa metsäkin. Sinä saat kuulla metsän joululaulun.»

Kaukaisilta mailta saapui silloin tuulenpuuska lentäen yli aavojen merten ja synkkien salojen. Ylpeät, mahtavat hongat ja solakat kuuset taivuttivat nöyrästi vartensa ja alkoivat humista. Heihin yhtyivät koivut, haavat, pihlajat ja kaikki muut metsän puut, ja niin syntyi sävel, syvä ja voimakas kuin vesien pauhu. Ja Matti ymmärsi,

että ne lauloivat Betlehemin lapsen kunniaksi. Ja jänöt ja oravat kumartuivat ja kaikki pyyt ja metsäkanat verhosivat siivillään päänsä ja pieni metsähiiri lakkasi naker-tamasta, ja he kiittivät häntä, jonka syntymän muistoa tänä päivänä vietettiin.

Tuuliainen oli ohi. Kuuset olivat lakanneet humise-masta. Matti tunsu, että joku hieroi hänen polviensa ja — kas ihmettä! Siinähan oli Musti, hänen hyvä ystävänsä ja leikkitoverinsa.

»Musti on tullut hakemaan sinua kotiin», sanoi Joulupukki. »Tässä on kuusesi.»

Matti sanoi jäähyväiset Joulupukille, nyökkäsi jänik-sille, ja niin he alkoivat taivaltaa kotia kohti. Jonkun aikaa astuttuaan näkivät he jo tulien vilkkuvan puiden välistä, ja juoksujalassa riensi Matti sitten loppumatkan kotiin, jossa hänen palaamisestaan nousi suuri ilo.

Laurin hiihtomatka.

ylläpä nämä minun sukseteni sentään ovat tuhoiset, kun ajattelee toisten poikien sukset. Ollapa semmoiset sukset kuin Mäkelän Matilla! Ne ovat niin sievät ja kulkevat melkein itsestään; hiukan vain potkasee, niin jo menevät kuin tuulen puuska . . . Ja minulla on tuommoiset rämät!

Lauri oli kovasti tyytymätön hiihtoneuvoihinsa. Koko tien koulusta kotiin hiihtäessään hän ajatteli niitä. Hän päätti pyytää niin kauvan, että äidin viimein täytyy ostaa uudet. Laurin äiti oli köyhä, siksi hänen oli aina täytynyt pojan kättämissiin vastata, ettei hänellä ole varaa, ei ainakaan tänä vuonna. Mutta kun toiset pojat ehtimiseen laskivat pilaa Laurin kömpelöistä kotitekoisista ja mennä huristivat mäestä laskiessa puolta kauemmaksi kuin hän, niin ei ollut ilme, jos se kävi Laurin luonnolle.

Lauri pystytti suksetensa seinustalle ja oli juuri astumassa sisään, kun huomasi eteisen loukossa ihan uudet sukset. Hänen pieni yhdeksän vuoden vanha sydämensä alkoi tykyttää kovasti.

— Mitkä ihanat sukset! Ihan ne kiiltävät kuin Matinkin, jos ei vaan pikkuista paremmin . . . Äiti on siis jo ostanut, hän ajatteli. Ja käänneltyään ja siliteltyään

niitä joka puolelta, hän pani ne lattialle, sekä työnsi jalkansa hihnoin . . . Mutta mitä nyt! Suksethan lähtivät itsestään aika kyytiä portaita alas, ja ovi jonka Lauri oli äsken sulkenut, lensi auki . . .

Lauri ei ehtinyt ajatella mitään, ennenkun hän kiiti jo veräjältä. Silloin hän muisti äidin; ajatteli, että mah-toikohan äiti nähdä akkunasta. Hän koetti katsoa taak-sensa — mutta mitä ihmettä! Siellähän oli pikkuinen soma tonttu-ukko hänen takanaan suksen kannuksella.

Lauri hieroi silmiään. Hän ei enää ollut moneen aikaan uskonut moista kansaa löytyvänsäkään. Ja nyt yksi kyykki kumminkin hänen takanaan. Lauri katsoi uudestaan, ja siinä se oli vielä samalla tapaa kuin äskenkin. Nyt se nyökkäsi päätänsä hänelle ja hymyili niin herttaisesti Laurin mielestä; ei kukaan osannut hymyillä niin sievästi kuin Anni-sisko, mutta tuo pikku veitikka taisi viedä voiton hänestäkin. Mutta Laurin täytyi katsoa eteensä. Hei vain sitä menoaa! Aidanseipäät, puut ja kivet kiitivät vastaan; silmissä vilkkui vain mustia ja valkeita viiruja. Kunpa nyt Mäkelän Mattikin ja muut pojat näkisivät! Samassa sukset veivät aivan Mäkelän portin sivutse, ja Matti katseli pihalta silmät tapillaan. Lauri nosti lakkia tervehdykseksi, mutta täytyi hänen nostaa hiukan nenääkin.

— Mihin me oikeastaan matkustamme, hyvä tonttukko? kysäsi Lauri. Mutta pikku mies vain nyökähytti päätänsä salaperäisesti. Ja kun Lauri katsoi ympärilleen, olivat seudut vallan tuntemattomia.

— Kuinka kummallista täällä onkaan! Metsä on suurta ja tiheää, varmaankin oikeata aarniometsää. Ja tuo vuori! Onko todella Suomessa noin hirveän korkeita vuoria?

Pikku äijä hymyili Laurin ihmettelylle. Yks kaks aukeni eteen jyrkkä alamäki, niin korkea, että päätä huijasi. Sukset liukuivat siitä semmoista kyytiä, että ilma korvissa vihelsi.

— Seis! huudahti tonttu ja sukset pysähtyivät. Lauri astui suksilta, jotka samassa silmänräpäyksessä muuttuivat pienen pieneksi linnaksi. Lauri ei ollut koskaan unisaankaan nähnyt niin kaunista. Kaikki värit vivahtelivat sen pienissä torneissa, väliin ne hehkuivat punaisina, väliin vihreinä ja sinisinä.

— Tämän minä veisin Anni-siskolle, jos tuo tonttu ymmärtäisi antaa, ajatteli Lauri.

Aivan kuin veitikka olisi kuullut ajatuksen, kysyi se, kumman Lauri tahtois ennen ottaa: itselleen ne oivalliset sukset, vaiko pikku siskolleen linnan. Lauri ensin hyppäsi iloissaan, mutta samassa hän kävi vakavaksi. Kyllä hän olisi tarvinnut ne molemmat. Hän näki jo, kuinka Annin silmät loistaisivat, kun hän, Lauri, antaisi tuon kumman lelun. Mutta sukset! Semmoisia suksia ei taida olla monella. Ja Mäkelän Matin ja muitten poikien sydäntä saisi kyllä vähäsen karvastella.

— Kiitos, hyvä tonttu-ukko. Kyllä minä mieluummin ottaisin sukset, sopersi hän.

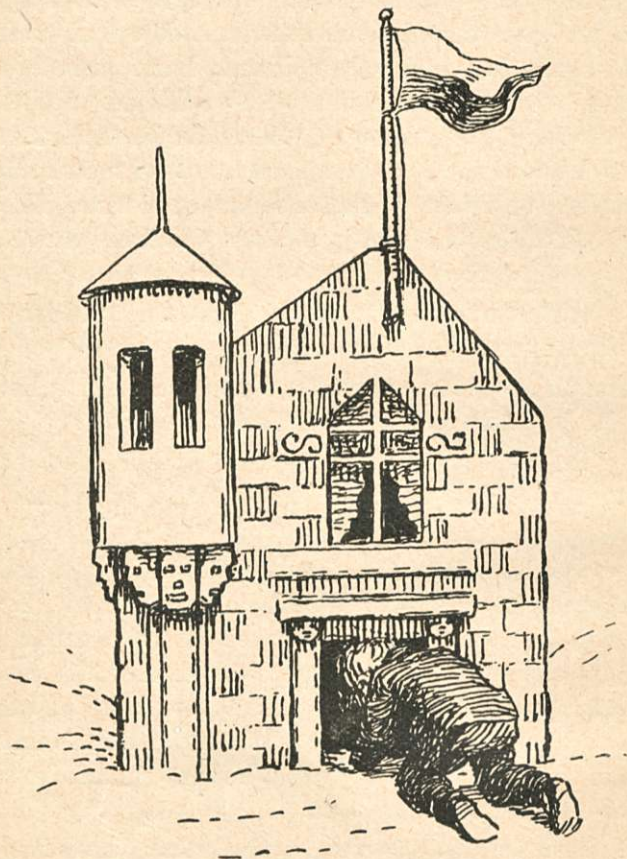
Tonttu ei vastannut mitään, katsoi vain niin vakavana Lauria, ja käski pojan astua linnaan sisälle.

— En minä mahdu noin pienestä ovesta, sanoi Lauri. Mutta tonttu kehotti häntä koettamaan ja pujahti itse edellä.

— Voinhan näyttää hänelle, ettei mies voi kulkea mistään hiiren reijästä. Mekomakin papu itse! Lauria suututti, kun tonttu ei hänen äskeiseen valintaansa kiinnittänyt suurempaa huomiota, ja harmissaan hän puskaši päällään pieneen oviaukkoon, josta tonttu-ukko oli kadonnut . . . Taas ihme! Hänhän mahtui siitä vallan mainiosti, ja hän ja tonttu olivat tulleet aivan yhdenkokoisiksi. Lauri ei tiennyt mitä ajatella.

— Minua sääliittää sanoa, että äsken menetit molemmat lahjat siksi, että ajattelit enemmän omaa iloasi kuin toisen, puheli tonttu surullisella äänellä heidän kulkiessaan hämärää käytävää. Mutta nyt saat tehdä uuden valinnan, jatkoi tonttu puhettaan, joko jääät tänne meidän

pikkumiesten kisakumppaliksi, jolloin saat sukset, tai riennät kotiin ilman suksia. Kumman valitset?

Samassa ovi aukeni heidän edessään, ja siellä valoisassa salissa karkeloi punalakkisia pikkumiehiä. Yksi soitti viulua, jotta harmaa parta keikkui, ja toiset viitta-

sivat sormillaan häntäkin yhteen leikkiin. Mutta Lauria alkoi peloittaa, entäs jos ei täältä pääsisikään enää kotiin.

— Vie minut kotiin, hyvä tonttu! rukoili Lauri.

— Välitätkö sinäkin kodistasi? Parempi on, että pysyt täällä. Silloin sinun köyhä äitisi saa olla rauhassa kättämisiltäsi, sanoi tonttu tyynesti. Ja Lauri ymmärsi hyvin, että se sillä tarkotti hänen suksijuttuaan.

— Minä en koskaan tee enää niin, lupasi hän.

— Hyvä on, vastasi ukko. Ja kohta linna pikkuväki-
neen katosi, ja hän ja tonttu-ukko seisoivat hiljaa lainehti-
van järven rannalla. Laurista tuntui, että oltiin oikeassa
satumaassa, jossa joka henkäys oli ihanaa satua. Metsä
ja kivetkin tuntuivat eläviltä. Ja kauniita lumival-
keita kukkia huojui rantamilla. Niiden hohtavan puh-
taat terät lumosivat Laurin, ettei hän enää muuta näh-
nytkään.

— Hyvien lasten sydämessä kasvaa tuo kukka, selitti
tonttu. Ja sitten se antoi yhden niistä Laurille kehoittaen
häntä hoitamaan sitä hyvin.

— Kiitoksia paljon, ennätti Lauri sanoa, mutta sa-
massa hän huomasi olevansa omassa sängyssään. Hän
haki kukkaa, mutta sitäpä ei löytynytäkään. Mutta Lauri
ei ollutkaan tyhmä; hän hoksasi paikalla, että kukka kas-
voi hänen sydämessään. Sinne tonttu oli tahtonut sen
juurruttaa.

Siitä alkaen Lauri koetti olla kiltti äidille ja entistä
ahkerampi koulussa. Ja tontulle antamansa lupauksen
hän piti, ei koskaan kuultu hänen valittavan suksiensa
huonoutta.

Kesäyö metsäniityllä.

Korkealla metsäisellä niemellä pitkän kapean lahden kupeella oli Hilkan ja Annikin koti. Se oli pieni punaiseksi maalattu talo, joka valkeine nurkkineen ja akkunalautoineen tuuheiden koivujen keskeltä kuvastui lahden kuu-lakkaan kalvoon.

Oli heinäkuu ja heinänteko parhaillaan. Kodin ympäriltä ja pellon pientareilta oli heinä jo korjattu. Siinä työssä olivat Hilkka ja Annikki mukana.

Tänä aamuna oli taivas heleänsininen, ja päivä paistoi täydeltä terältä. Hilkka ja Annikki olivat nousseet jo aikaisin, sillä tänään lähti talonvaki kaukaniitylle heinään. Tyttöset saivat kahdenkesken jäädä talonvartijoiksi iltaan asti.

»Kuules, Annikki» sanoi Hilkka, joka aina oli kekseliäs, »miksi nököttelemme tässä päiväkauden tuvan portailla. Lähdetään mesimarjoja poimimaan. Se on toista!»

»Voimmehan mennä vähän», sanoi Annikki.

»Vähän!», nauroi Hilikka. »Kuinka hullunkurisen vanha pikku mummo sinä oletkaan, Annikki! Ei! Kipposia kapposia, tuohiset täyteen! Kas noin!» Ja samassa kiitivät tuohiset ylös taivasta kohden.

»No, pikku mummo, näetkös nyt!» Ja tuskin ennätti Annikki rantaan, niin jo ol Hilikka työntänyt venheen vesille. »Joudu nyt Annikki», kiirehti hän, ja samassa hän oli jo airoissa.

Kuinka kirkas ja tyyni se lahden pinta olikaan! Aivan kuin kuvastin, johon rannan solakat koivut ja taivaan lempeä sini kuvastuivat. Ja niin keveästi liukuu siinä venhe pysähtyen vastaisen rannan valkeaan hiedikkoon!

Tytöt hyppäsivät rantaan, ja vetivät venheen maalle. Vähän matkan päässä siitä oli aho, jossa he usein olivat olleet marjassa isän ja äidin kanssa. Sillä laajalla aholla oli paljon mesimarjoja harvan korkean heinikon seassa. Kyllä olikin iloista käyskellä siellä poimimassa noita suuria tuoksuvia marjoja, jotka hymyillen vilkkuivat lapsille sieltä mättäiden siimeksestä. Ja ylhäällä puissa visertelivät linnut, ja valkeat perhot lentelivät sinisten kellokukkain ympärillä, ja sirkat soittelivat heinikossa. Jutellen ja marjoja poimien kului lasten aika ja he joutuivat yhä kauemmaksi ja kauemmaksi. Viimein, kun heitä alkoi väsyttää, rupesivat he ajattelemaan kotiin paluuta. Mutta minnepäin oli lähdettävä. He olivat kierrelleet siellä täällä, ja aho oli laaja ja metsäympäröimä joka suunnalta. Hilikka muisti heidän tulleen tuolta suunnalta, Annikki tältä. Hetken arveltuaan päättivät he lähteä metsään suunnaten askeleensa sinne päin, missä luulivat kotilahden olevan. Mutta metsä vain tiheni, eikä vilahdustakaan näkynyt kotilahdesta.

Sinne tänne harhailivat lapset väsyneinä ja hiukan

peloissaankin. Ilta alkoi jo hämärtyä, eikä metsä enää ollut läheskään niin iloinen kuin päivällä. Aurinko oli jo mennyt mailleen, ja kukkasot sulkeneet kupunsa. Linnut jo nukkuivat pesissään. Korkean kuusen latvassa vain lauloi yörastas monisävelistä yölauluun. Metsä humisi suruisasti, himmeät varjot hiipivät puiden juurilla.

»Sisko kulta, olen niin väsynyt, etten enää jaksa kävellä», valitti Hilikka, ja suuret kyyneleet kiilsivät hänen muutoin niin iloisissa silmissään.

»Elä itke, Hilikka», lohdutteli Annikki, joka oli tyyneempi ja kestävämpi. »Katsohan, tuossa on edessämme niitty ja lato, jossa voimme levätä, ja minulla on taskusani leipäpala meille kummallekin. Arvelin kotoa lähteisämme, että metsässä tulee nälkä.»

Hilikka kuivasi kyyneleensä, ja nyt laskeutuivat tytöt metsärinnettä alas laaksoon, jonka pohjassa kaunis niitty latoineen uinui. Ladon ovi oli auki, ja se oli täynnä heiniä. Olipa onni, että Annikilla oli leipää taskussaan, sillä kovin nälkäisinä olisivat nuo pienet marjamiehet muuten saaneet käydä levolle. Löysivätpä he lähteenkin, josta saivat vettä juodakseen. Sitten laskeutuivat he levolle kuiville heinille ladossa aikoen aamun sarastaessa lähteä etsimään kotia. Mutta väsyneitä kun olivat, alkoivat heidän silmänsä pian painua umpeen. —

— Yö oli tullut. Yhä pitempinä hiipivät varjot niityllä. Synkkänä ja hiljaisena seisoivat metsä. Kuusikoryhmän tummien lehvien lomista kohosi taivaanrannalta hopeisena kuun kehrä. Se valoi vienoa valoaan yli hämärän niityn, jossa tuhannet kastehelmet heinikossa ja kukkilla kimmelsivät. Mutta uinuvan salon syvyydessä alkoi hiljaa kuulua kaukainen soitto. Se läheni yhä, se muuttui heläjäväksi lauluksi:

»Kun kuutamon loisteessa kultaisen
kesähämyinen ilta hohtaa,
yli kastehelmien, kukkasten
tie metsänneitojen johtaa,
sinilaine kun lahdella uinahtaa,
yön sylissä nukkuu metsä ja maa,
me kuljemme niitylle seppelepäin
ja hunnuin huiskivin laulamme näin:

»Elo kaunis on metsän tyttösten,
se kuuluu tanssien laulellen!
Ja huolia vailla
ain' metsissä, mailla
soi laulumme nousuhun auringon.
Kesä kirkas se Pohjolan on!» —

Koko niitty oli kuin muuttunut. Se välkkyi ja säteili. Hiljaisina, vakaina kuin ihmeellisissä unelmissa, seisoivat synkät kuuset sen ympärillä. Ja niiden yllä kaartui korkeana taivas, jonka sinessä kesäyön vaaleat tähdet syttyivät. Mutta keskellä niittyä karkeloivat suuressa piirissä metsän sinipiikat. Heillä oli vienot vaaleat kasvot ja syvät ihmeelliset silmät. Ilmassa liehuivat heidän sinertävät huntunsa ja välkkyvät kultakutrit, joita kukkaseppele kaunisti, valuivat harteille. Kirkkaana helkkyi heidän laulunsa, ja kepeänä keinui tanssi yli kukkasten ja kastehelmien.

Silloin sinipiikojen kuningatar erosi tanssivista siskoistaan ja astui hiljaa latoon, jossa lapset nukkuivat. Hän seisoi ovella heitä katsellen. Valkeana ja ihanana hän siinä seiso, pitkät hiukset vyötäisille valuen ja päässä säteilevä kruunu kuin suurista kastepisarosta. Syvin, viisain silmin hän lapsia katseli ja sitten hiljaa suuteli pois kyyneleet jotka vielä välkkyivät heidän tummissa silmäripsissään.

»Oletteko suruissanne, pienet ihmislapset?» virkkoi hän sointuvalla äänellä. »Tulkaa kanssani metsän sinipiikojen karkeloon! Siellä haihtuvat kaikki huolet.»

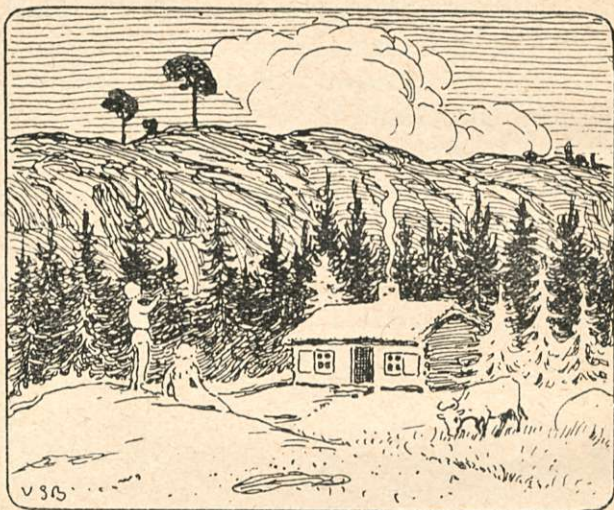
Ja hän katsoi lapsiin niin kauniisti suurilla ihmeellisillä silmillään, ja ojensi heille hennot kätensä. Ja kohta olivat Hilkka ja Annikki siellä keskellä sinipiikojen piiriä laulaen kirkkain äänin heidän lauluun ja liidellen keveinä keijukaisina yli uinuvan kukkaskentän. —

— Mutta lyhyt on Pohjolan kesäinen yö. Taivas alkoi jo ruskossa punertaa, ja pian pujahti nousevan päivän ensimmäinen kultasäde metsän latvojen välistä niitylle. Sinipiikojen kuningatar viittasi siskoilleen. Laulu hiljeni, tanssi taukosi ja pian olivat he kadonneet metsän siimekseen.

Kultaisena kohosi aurinko metsän rajasta. Kukkaset heräsivät hymyillen unestaan, ja linnut virittivät aamulaulunsa. Ladossa nukkuivat vielä Hilikka ja Annikki punaposkisina ja hymy huulilla.

Sellaisina löysivät heidät isä ja äiti, jotka olivat koko yön harhailleet metsässä heitä etsien.

Satutyttö.

Kevät leikki pilvettömällä, sinisellä taivaalla, sinkosi sieltä kultaisina säteinä, jotka karkeloivat valkorunkoisten koivujen untuvaisilla pihkalehdillä ja värähtelivät järven kirkkaassa pinnassa. Kaikkiällä oli nuoruutta ja iloa.

Nuori talonpoika vain, joka kirves olalla kulki metsässä, ei tästä mitään huomannut, vaan oli hyvin nyrpeillään. Äitimuori oli sanonut, että hän muka olisi jo kyllin vanha emäntää ottamaan. Niinpä kyllä! Mutta mistä sen ottaa? — Ja hän asteli yhä vihaisempana, kunnes äkkiä pysähtyi.

Hän oli tullut niitylle, missä kimalteli suonsilmiä, ja ympäri niityn ja suonsilmien oli rentukoita. Ne loistivat niin heleänkeltaisina, aivan kuin kultaa olisi kylvetty... No, rentukoista hän ei niinkään välittänyt — mutta jotain muuta näki hän myöskin, näki tytön, jolla oli rentukkaseppele päässä ja joka hyppeli niin keveästi, että pienet paljaat jalat tuskin koskivatkaan maahan.

»Onpas siinä! Tanssia keskellä kiireistä päivää!» Ja talonpoika hyppäsi yli suonsilmäin ja sai kiinni liehuvista kiharoista. Silloin tyttö katsoi häntä suoraan silmiin. Mutta sekös ärsytti talonpoikaa. Niissä silmissä oli kokonainen maailma päivänsäteitä. Ja päivänpaiste häntä nyt kerrassaan kiukutti. Hän tempasi rentukat tytön kiharoilta ja viskasi ne suonsilmään.

»Nyt sinä tulet meille emännäksi!» sanoi hän, »näkyipä sulla olevan notkea selkä!»

Ja hän vei tytön taloonsa!

Mutta seuraavana aamuna oli tyttö poissa. Koivikosta talonpoika hänet vihdoin tapasi. Siellä hän istui rentukkaseppeleineen lähteen reunalla ja huljutteli jalkojaan kirkaassa vedessä.

»Kotia, laiskuril!»

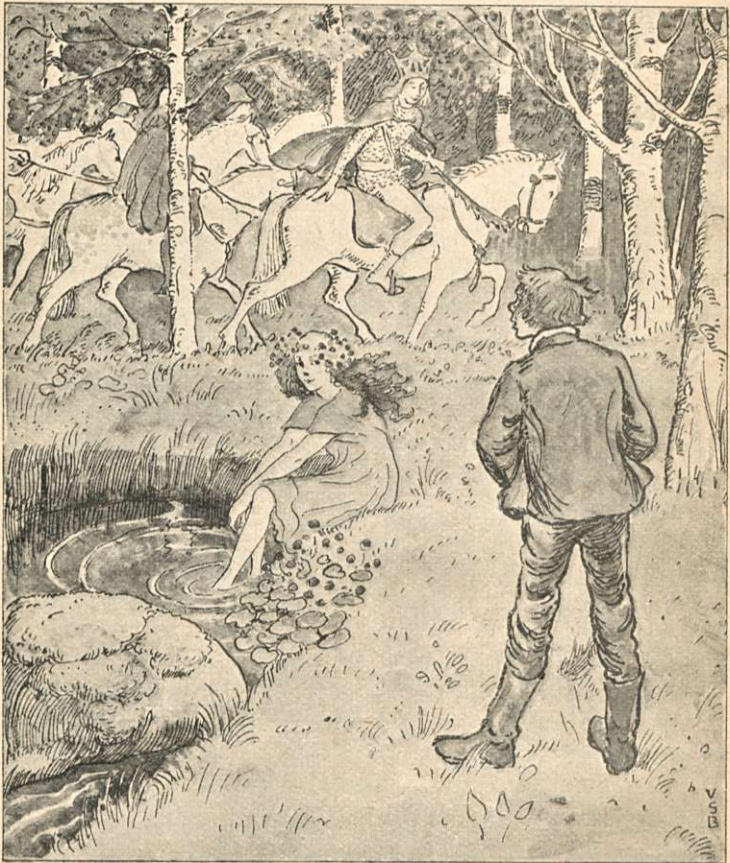
»Enkä tule!» tyttö sanoi, »kuinka minä semmoisessa paikassa viihdyn, jossa on niin likaista ja pimeää ja jossa sinä ja äitisi alituisen riitelette!»

Talonpoika aikoi ankaraksi ruveta. Mutta silloin ratsasti siitä ohi kuninkaanpoika, jolla oli kruunu päässä ja samettiviitta hartioilla ja sata ratsastajaa henkivartijoina.

»Kuule, sinä kaunis tyttö», huusi hän. »Kultakruunu sopii sinulle paremmin kuin nuo vaivaiset kukat. Sinustapa tulee minun kuningattareni!»

Ja hän käski nostaa tytön eteensä satulaan. Silloin

tyttö katsoi häntä suoraan silmiin. Ja hänen katseessaan oli taas kokonainen maailma päivänpaistetta. Mutta

kuninkaanpoika iski vihaisesti kannuksensa hevosensa kylkiin — sillä hän ei pitänyt muusta loisteesta kuin kultaisen kruunun — ja niin kiidettiin linnaan. Ja tytöstä tuli kuningatar.

Mutta yöllä oli tyttö poissa. Ja vaikka häntä etsittiin läpi uhkean kaupungin, niin löytymättä hän pysyi.

Vaan jos he olisivat osanneet etsiä häntä kaukaisesta salosta, missä vuoret sulivat taivaan sineen, olisivat he löytäneet hänet. Siellä hän istui korkean hongan alla, jonka latvassa laulurastas helkytteli — sillä nyt oli keskiyö. Kevätkuutamo heitti hohtavan hämärän metsään, ja kaikki näytti pehmoiselta kuin sametti, yksinpä pistelevät katajatkin. Tytön päässä oli taaskin rentukkaseppele. Ja laulurastas korkeassa hongassa laului;

»Miksi vaihdoit kruunun ja kullan
kukkihin kostean mullan?»

»Kuinka minä olisin siellä voinut olla, missä ihmiset vain kultaa kumarsivat eivätkä iloinneet Jumalan kirkaasta päivänpaisteesta!»

»Se on totta, se on totta!» helskytti laulurastas, ja koko korpi kaikui, helisi ja soi.

Tuli sieltä metsän kätköstä repaleinen poika, hiljaa asteli ja kuunteli, katseli ihastuneena. Sitten otti hän huilun, jota hän kantoi mukanaan, ja alkoi soittaa. Rastas vaikenä, kuutamo kuunteli, ja metsä oli hiljaa, hiljaa.

Silloin nousi tyttö. Ja kuutamo leikitteli rentukkaseppeleellä, ja silmistä loisti kuin tuhat päivää.

»Kukas sinä olet?» sanoi hän pojalle.

Mutta poika oli lopettanut soittonsa ja itki.

»Onnen Pekaksihan ne sanovat» —

»Vai Onnen Pekka! Etpä sinä onnelliselta näytä!»

»Kas, kun en minä ole vielä onneani löytänyt!»

»Vai niin!» sanoi tyttö. Vähäpä sinä sitten huomaat.

Onni on ihan nenäsi edessä!»

»En minä sinuä ymmärrä!» sanoi poika.

»Etkö?» sanoi tyttö. Ja yhä hänen silmissään säteili päivä ja rentukat loistivat.

»Kyllä sinulla on sellaiset silmät, että tulee hyvä olla, kun niihin katsoo», poika virkkoi, »eikä ole kuninkaalla-kaan kauniimpaa kruunua kuin sinun kukkaseppeleesi!»

»No, sittepä minä tulenkin mukaasi!» tyttö sanoi.

»Äläpä!» sanoi poika. »Mitäs minä sinulla tekisin! Näes, minä olen köyhä. Ei minulla ole muuta rikkautta kuin Jumalan kaunis luonto ja huiluni ja mökkipahanen tuolla salojärven rannassa.»

»Sepä hauskaa! Minä tulen siihen mökkiin emännäksi!»

»Ei sellaiseen mökkiin sovi emäntää ottaa. Se on niin matala, siinä on turvekatto, ja ikkunalasi on vanhuut-taan vihreä.»

Tyttö vain nyökäytti päätään. Ja he läksivät yhtenä astumaan.

»Tässä tämä nyt on. Mutta olet sinä liian hyvännäköi-nen tässä asumaan», poika sanoi, avatessaan mökkinsä ovea.

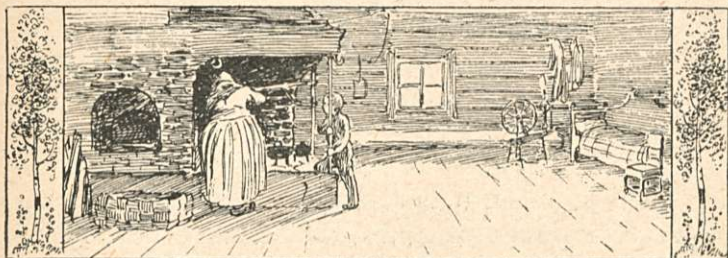
Mutta hänen silmänsä suurenivat ihmetyksestä. Sillä kun tyttö astui kynnyksen yli, avartui matala mökki kuninkaan saliksi, ja vihertynyt lasi loisti kirkkaana kuin päivä.

»Kuka sinä oikein olet?» kysyi onnellinen Onnen Pekka.

»Minähän olen Satutyttö!» tyttö vastasi.

Annikki Virvatuli.

Tarina pojasta, porsaasta ja metsänväestä.

Kaisu-Liisulla oli mökki, poika ja porsas. Mökin nimi oli Kujanpää, poika oli Viljo ja porsasta sanottiin Nökönössiksi.

Eräänä juhannuksena, kun luonto uhkui kauneimmillaan ja lintujen sävelet soivat taukoamatta taivaalla, juoksi porsas metsään, eksyi sinne, eikä sitä löytynyt vaikka Kaisu-Liisu etsi koko päivän. Mihin kumman sokkeloon lie Nökönössi joutunutkin! — Murheisella mielellä palasi Kaisu-Liisu illan suussa kotiin, lämmitti saunan ja paistoi tuvan uunissa juhannusjuustonsa. Mutta eihän siinä oikeata juhannustunnelmaa sittenkään syntynyt, vaikka porstuan ovella seisoi kaksi koivun närettä ja tuvan nurkat olivat täpösen täynnään kukkivia tuomen oksia sillä, Nökönössihän oli kateissa.

Viljo ei ollut mikään hyvä poika, kaukana siitä, monet keppokset oli hän tehnyt naapureille, kylän kissoille ja koirille, vieläpä omalle Nökönössillekin, Mutta kun hän nyt näki äitikullan surullisena ja tiesi hänen alati ajattelevan

kadonnutta porsasta, heräsi hänen mielessään reipas tuuma, joka oli toteutettava heti paikalla. Hänkin tahtoi lähteä possoa etsimään.

»Et sinä, poika rukka, saa lähteä yön selkään», kielsi äiti, »eksyt vielä itsekin sinne...»

»En minä eksy —, en vaikka! Olenhan käynyt yksinäni jo Tervalammilla asti... eikä se Nökö-nössi toki sen etemmäksi ole jaksanut pienillä sorkillaan kulkea. Kyllä minä joudun takaisin ennenkun aurinko laskee.» Ja niin se Viljo sitten läksi.

Valkeana välkähtelivät vasta aitan orrelta otetun paidan hihat ja uuden uutukaiset siniaivina housut lepattivat somasti säärien ympärillä, kun hän livisti metsäpolkua ylös vuorelle. Polun kahden puolen kasvoi kärrihkämäntyjä ja kanervia ja siellä täällä seiso i kivanha kivenmöhkäle, siro, vaaleanharmaa sammalmyssy päässä. Voi kuinka vanhoja ja viisaita ne mahtoivat ollakaan! Mutta kysypäs niiltä Nökö-nössiä, eivät ne päätänsäkään kääntäneet, katsoivat vain äänettöminä eteensä, niinkuin eivät mitään tietäisi tämän maailman asioista...

Vuoren takana välkähteli pieni lampi, ja sen rannalla kävi havuneulojen peittämä polku kapeammaksi, peittyen vähänväliä korkeiden sananjalkojen sekaan. Entäpä Nökö-nössi nukkuikin niiden alla virkeällä mustikanvarsi-vuoteella?

»Sik, sik sik siikaa! Pos, pos, pos poossua!» huuteli Viljo, mutta vastausta ei kuulunut.

Yhä syvemmälle metsään painautui poika, yhä kapeammaksi kutistui polku; puiden ja kukkien suloinen tuoksu leijui tenhoten ympärillä ja käen kukunta loi turvallisen tunteen rintaan. Ei ikinä uskonut hän metsässä näin hanaa olevan!

Mäeltä mäelle kulki tie, ja mitä kauemmas se juoksi, sitä salaperäisemmäksi muuttuivat tien vierustat. Kuinkahan kaukana mahtoi kotimökki nyt ollakaan! Sitä ajatusta säikähtäen seisahtui Viljo hämmästyneenä pienelle kunnulle, jonka vieritse virtasi pienoinen ruohorantainen joki. Jos vaikka eksyisi... eikä löytäisi kotiin koko yönä... ja voi voi silloin äiti rukankin surua! Viljoa alkoi jo itkettää, niin pahalta tuntui turvaton ajatus kaukana metsän kainalossa.

Mutta siinä samassa, ennenkun ensimmäiset kyynelkarpalot ehtivät puoliväliin poskia, huomasi hän pienen, soman tytön hyppelevän edessään puiden välissä, ja riemu ja rohkeus syöksähtivät sydämeen uudestaan. Ketterästi kuin orava juoksi hän tyttöä kohti huudellen: »Hohoi, odotappas vähäsen!» Mutta tyttöä oli mahdoton saavuttaa. Se puikkelehti kuin tuulen lennättämä lastunen puulta puulle ja sen pitkät hiukset liehuivat niinkuin nuoren viidakon varvut.

Viljoa jo suututti, — olihan hän ennen tytöt kilpajuoksussa voittanut... mikä kumman nopsajalka se täällä metsässä puikkelehti — —

Viimein seisahtui tyttönen koivikkoon joen rannalle ja istua kiepsautti kaatuneen puun rungolle. Ja voi ihmettäl! Kun tarkemmin katsoi ja yhteen kohti tähystämään jäi, näki siinä joukkoa enemmänkin. Oli siinä suuria ja pieniä olennoita, oli tyttöjä ja poikia, oli uljaita, komearyhtisiä nuorukaisia ja suloisen suloisia nauravia neitoja. Mahtoivat olla oikeata metsän väkeä! — Viljo unhotti porsaan, kotimökin ja äidin — unhottipa aivan oman itsensäkin katsellessaan sitä komeutta ja liikettä, mikä joen rannalla, koivujen alla välkehti.

Joukon johtaja oli päätään pitempi muita, se muistutti suuresti vuorella kasvavaa uljasrunkoista honkaa. Ja aivan oikein: tälläkin oli ruskea, hileinen puku ja hartioidella lyhyt, tummanvihreä vaippa, jonka reunoja somistivat täyteläiset, hopeanharmaat kävyt. Päässään sillä oli kevyt kaarnahattu ja siinä pari pitkää, huojuvaa vastakasvanutta männyn kerkkää. Niin että komea se oli!

Hänen rinnallaan seisoi solakka neitonen, joka Viljon mielestä oli aivan kotipihalla kasvavan koivun näköinen. Lämpikuultavan hieno ja keväisen vihreä oli neitosen pitkä, poimukas leninki ja sen helman alta pilkisti hienon hieno valkoinen silkkikenkä. Ja kuinka pitkät, kauniit hiukset sillä olikaan, — laskeutuvan auringon hohteessa näyttivät ne hienoilta, värjäjäviltä kultasäikeiltä! Ruskeista urvuista kierretty seppele piti niitä koossa, estäen ohimoille valamasta.

Iloinen puheen hälinä kuului metsänväen joukosta ja jokaisella niistä näytti olevan paljon sanomista toisilleen. Mutta siinä ketkessä, kun joukon johtaja heilautti sauvaansa, syntyi syvä hiljaisuus, ja Viljo kuuli hänen puhuvan aivan ihmisten kielellä.

»Nyt on jälleen juhannusilta», sanoi se »ja lehtipuiden pyynnöstä olemme me tulleet neuvottelemaan, miten voimme suojella itseämme ihmisiä vastaan, kun he kaatelevat meitä juhannuspuikseen».

»Veli Honganheimol!» huudahti pieni, esiin pujahtava poikanen, joka oli puettu aivan samalla tavalla kuin ranta-äyräällä kukkiva pihlaja. »Minun kaikki herttaiset sisareni, jotka kasvoivat Lehtovuon rinteellä vietii tänään kylään juhলাkaunistukseksi, ja jos tulette katsomaan, ei heidän kasvantapaikallaan ole jällellä muuta kuin teräviä kannonsiroja. Se on niin hirveätä, että minun varpuni värisevät!»

»Kyllä minä tunnen Pihlajikko-veljen tuskat, samantlaiset ovat meikäläistenkin kohtalot», lausui hento, valkeahapsinen tyttö, jolla oli tuomenkukista tehty kaularöyhelö ja leveä kukkavyö vyötäisillä. »Kumpu suuri Luonto ei konsanaan pukisi meitä näin parhaisiimme juuri juhanukseksi, ehkä säilyisimme paremmin ihmisten isännyydeltä. Meilläkin on nyt niin surullista kotona, kun kaikki nuorimmat ja iloisimmat joukostamme on viety pois... Niin, niin, ei meillä ole muuta turvaa kuin vanhuuden ryhmyisyys, — silloin eivät ihmiset meistä juuri paljoa välitä.»

»Ei ole turvaa aina siitäkään!» huudahti Honganheimon vierellä seisova Valkotuohut. Sen on minun sukuni kymmenin kerroin kokenut. Vaikkei meillä olekaan hohtavan lemuavia kukkia, kuten Pihlajikoilla ja Tuomisilla, vietään meitä kuitenkin suurimmat määrät kylien juhliin. Kymmenittäin soleita koivuja kaadettiin tänäänkin Lehtovuon liepeiltä... Niin että mitä, mitä meidän pitää tekemän, ystäväiset?»

»Minä ainakin raavin heiltä silmät, korvat kirjaviksi, kun tarpeettomasti katkovat oksiani! Eikä niistä moni uskalla minua lähestyäkään!» huudahti tanakka pystypäinen poika, jonka pukuna oli harmaan ruskeat polvihousut ja runsas nappinenpusero. — Se oli tulisilmä Katajainen —, mutta siihen arveli väljäviittäinen Lepikäs, ettei heitä, lehtipuita, oltu varustettukaan niin hyvillä aseilla elämän taisteluun. Tyyniluontoinen Tuominen leyhytteli hiljaa valkoista kaularöyhelönsä ja sanoi:

»Minun soreimmalta siskoltani kiskoivat pojat tänään monta ihanaa, kukkivaa oksaa. Ja jos oikein heidät tunnen oli se Kujanpään Viljo, joka lopulta katkaisi poloisen latvankin.»

Kun Viljo näin äkkiarvaamatta kuuli nimeänsä mainittavan, joutui hän kovin ihmeisiinsä, mutta itsekkään tietämättään mitä teki, syöksähti hän kiivaasti keskelle metsänväen joukkoa huudahtain:

»Minä en katkaissut latvaa! Minä otin vain viisi kuusi käsivarren pituista oksaa, joilla koristin tuvan nurkat sillä aikaa kun äiti etsi Nökö-nössiä.»

Odottamattoman vieraan tulo sai neuvottelevan joukon hämmennyksiin. Eivät he olleet tottuneet sillä tavalla ihmislasten kanssa seurustelemaan. Uljas Honganheimo malttoi ensimmäiseksi mielensä ja kysyi, oliko se sellainen mies Hukan vai Repolaisen sukua, joka nakkautui kuin orrelta keskelle vieraan heimon kokoussalia.

»En ole heidän kumpaisenkaan sukua, olen vain Kujanpään Viljo, sama poika, jota tuo hieno neiti syytti tuomen latvan katkaisusta. Mutta minä en sitä tehnyt, sen teki Marjatrannan Paavo.»

»Katsopa kun oletkin äkäinen!» virkkoi Katajainen. »Jos minulla nyt olisi piikkisauvani matkassani, antaisin siitä sinulle Marjatrannan Paavonkin osan... Että näet oppisit kohteliaammin puhuttelemaan vieraita. Mitä nyt teemme pojan-naskalille?»

»Ettehän vain tehne paha minulle, armollinen herasväki?» lausui Viljo, säikähtäen Katajaisen tuimaa katsetta. Hän oli kyllä rohkea poika, mutta tämä kaikki tuntui niin ihmeelliseltä, että se pani pelottamaankin. Ja sen tunteen valtaamana hiipi hän lähemmäksi Valkotuohutta, joka näytti hyväntahtoisimmalle koko joukosta.

»Enkä minä nyt tullut puiden oksia katkomaan, minä vain etsin äidin porsasta, joka eksyi aamulla metsään. Ja enkö liene eksynyt itsekin.»

»Kas niin, osaathan sinä kauniistikin puhua», virkkoi Valkotuohut ystävällisesti. »Mutta emme me mitään herasväkeä ole, me olemme puiden haltioita ja neuvottelemme tässä, kuinka voisimme suojella metsää ihmisten väkivallalta. Sanopas nyt sinä, joka olet ihminen, miksi tuhositte tänäänkin niin paljon metsän nuorisoa?»

Viljo katsahti häpeillen alaspäin, voimatta heti vastata kysymykseen. Sitten hän nosti arkaillen silmänsä ja sanoi hiljaa: »Nythän on juhannus ja me tahdoimme kaunistaa autioita pihojamme.»

»Kyllä kai!» tiuskasi Katajainen. »Miksi sitten olette karkoittaneet kaikki puut pihostanne metsään? Olisitte antaneet meidän kasvaa tupienne seinuksilla, niin ette tarvitseisi joka juhannus käydä ryöstöretkillä, mokomat!»

Viljo sanoi että heidän pihallaan kasvoikin koivu ja pieni pihlaja.

»Niin, mutta senkin pihlajan väänsit sinä, vekkuli, aivan vääräksi aidasten väliin...» tiesi Katajainen.

Se oli totta. Turvattomuuden ja syyllisyyden tunne valtasi Viljon jälleen ja hän pyyhkäisi paidan hihalla kyyneleitä silmistään. Sitten istahti hän äänetönnä Valkotuohon viereen kivelle ja kuunteli tarkkaavaisesti, kun metsän väki jatkoi keskeytynyttä neuvotteluaan. Oikeinpa hänen sydäntään viilsä, kun hän kuuli heidän kertovan monenlaisista väkivallanteoista, joita ajattelemattomat ihmiset olivat metsää kohtaan harjottaneet. Mutta eihän hän, poika parka, ollut tiennyt, että puihinkin koski, kun niitä reveltiin. Ja hän sanoi sen metsän väelle.

»Vai et... etpä vainen!» ilkkui Katajainen jälleen. »Vaikka te ihmiset olette tietävinänne niin kovin paljon... Pyh sentään, siinäpä se nyt nähtiin!»

Mutta lempeä Valkotuohut veti Viljon aivan vierelleen

ja sanoi vakavasti: »Pane nyt mieleesi, että kaikki Luojan luomat voivat tuntea iloa ja surua, kipua ja nautintoa; sentähden pitää niitä kohdella oikeudenmukaisesti. Teetkö nyt niin tästälähin, nyt, kun et enää ole tietämätön asian oikeasta laadusta?»

»Teenpä kylläkin!» huudahti poika vilpittömästi. Minä istutan monta, monta puuta pihallemme, ja neuvon muitakin tekemään samalla tavalla. Sitten kai me saamme tuntea juhannusiloa useampanakin päivänä kuin sinä yhtenä ainoana, jolloin katkotut puut pihoillemme surkastuvat. Kunhan minä nyt vain löytäisin Nökö-nössin ja tien kotiin jälleen, ennenkun äiti tulee levottomaksi tähteni.»

»No siinä asiassa autamme me sinua!» sanoivat puiden haltiat yhteen ääneen. Ainoastaan äkäpää Katajainen epäili tokko sitä kadonnutta porsasta on olemassakaan.

Mutta siinä samassa pujahti Nökö-nössi esiin lehvästen välistä, tervehtien metsän väkeä syvään kumartaen.

»Öh, öh, öh—» sanoi se syvällä rinta-äänellään. »Täällä minä kuuntelin koko ajan pajukossa, kun te opetitte Viljo-pojalle tärkeitä oppiainetta, välttämätöntä elämän läksyä. Ja hyvilläni siitä olen . . . olenpa suuresti. Sillä nähkääs, sen olen minä, pätöinen porsaskin, tajunnut, etteivät ne ihmislapset läheskään niin järkeviä ole, kuin vakuuttavat olevansa . . . öh, öh—»

Ihmetellen katseli Viljo porsasta. Hän oli hämmästyksestä aivan mykkänä. Ei ikinä hän uskonut porsasten puhuvan! Mutta Nökö-nössipä siinä pisti tarinaa! Ja sen tehtyään sipsutteli se somasti Viljon viereen ja pisti pienen sorkkansa pojan kainaloon sanoen: »Kyll' on nyt aika lähteä kotimatalle. Ehkä arvoisa metsänväki saattaa meitä ensimmäiseen tienhaaraan asti.»

Olipa soma näky, kun kirkkaan juhannusaamun koitteessa pitkä saattokulkue vaelsi metsäpolulla. Käsikädessä ja hilpeästi naureskellen kulkivat Viljo ja Nökönössi edellä ja heidän jälissään astuivat Valkotuohut ja Honganheimo ja sitten kaikki muut yhä vain kaksittain. Ainoastaan tulisilmä Katajainen astuskeli yksikseen, hiukan happaman ja tyytymättömän näköisenä. Tämä tämöinen oli jo liikaa vieraanvaraisuutta hänen mielestään. .

Voinette arvata kuinka suuri oli Kaisu-Liisun ilo, kun Viljo ja Nökönössi viimeinkin pujahtivat kotiportista pihamaalle. Silloin oli Kujanpäässä juhannus.

II. LEIKKEJÄ

Suden-ajo.

Henkilöt:

SUSI, (Laitettu hallavasta turkista.) ANTTI, KALLE, VILLE, MATTI, KUSTI, EEMIL, kyläkoulun poikia. SUDEN-AJAJA.

(Näyttämö kartanolla, jossa näkyy huoneen nurkka ja sola oikealla. Seinämällä, keskellä näyttämöä, on muutamia lyhyitä suksia ja kaksi pientä kelkkaa, joista toisessa on paidanhihasta tehty eväspussi.)

KALLE: Vieläköhän tässä ennättäisi hurautella muutamia mäkiä ennen lukutunnin alkamista?

VILLE: En minä enää lähde, kun täällä ei ole oikeata hyppyri-mäkeäkään.

KALLE: Kukapa teistä uskaltaisi oikeasta hyppyri-mäestä laskeakaan?

MATTI: Jottako sinä uskallat, jos oikein syltä korkea hyppyri laitetaan?

KALLE: Uskallan minä vaikka minkälaisesta hyppyristä.

EEMIL: (Pienin pojista.) Ja minä kelkalla.

KUSTI: Kelkallako sinä hyppyristä. Mene toki...

ANTTI: (Tulee vasemmalta silmät pyöreinä ja innostuneena.) Ku... kuulkaapas pojat, kun tuolla Vatalan kylällä kuulutaan sutta ajettavan ja...

KAIKKI: (*Kukin eri lausetta, melkein yhteen ääneen.*) Mitä sinä sanoit? Suttako ajetaan? Nytkö aivan? Kuka sitä sanoi? Oikeata suttako?

ANTTI: (*Huiskii kädellään.*) Kuunnelkaahan, kun minä sanon! Sitä kuulutaan jo ajetun monta päivää, ja nyt se on kääntynyt tännepäin ja se saattaa tulla vaikka tännekin.

KAIKKI: (*Melkein yhtaikaa, kukin eri lausettaan.*) Tännekö? Kuka sitä sanoi sinulle? Voi jos se tulisi? Onko se suuri? Mitäpä me tehtäisiin jos se...?

ANTTI: Älkäähän höliskö, kun minä sanon. Se kuuluu olevan jo niin väsynyt, että juoksee vain tietä myöten ja kartanoiden kautta.

KALLE: (*Pöyhistelleen.*) Jos se tulisi tästä kautta!

VILLE: Silloin se saisi kalloonsa.

MATTI: Me kun annettaisiin miehissä sille oikein.

(*Eemil ottaa eväspussinsa keltasta.*)

KUSTI: Kuulitteko paukausta?

ANTTI: Tulkaa te isommat pojat, niin mennään katsomaan, jos se hyvinkin on jo tulossa; jo ne ampuvat sitä.

(*Neljä ensimmäistä poikaa sieppaavat suksensa ja menevät vasemmalle. Kusti ja Eemil jäävät kurkistelemaan nurkan suojasta.*)

KUSTI: Näetkö sinä mitään?

EEMIL: En minä ylety näkemään.

KUSTI: Otetaan kelkat ja mennään mekin toisten perästä.

EEMIL: Mihinkäs minä tämän eväspussin panen?

(*Pojat juoksevat vasemmalta takasin kiihkoisina.*)

ANTTI: (*Huiskii käsillään.*) Se on ihan varmaan se susi.

KALLE: Ja miehiä hiihtää perästä.

VILLE: Mitäs me nyt?

MATTI: Seiväs käteen joka mies!

(*Alkavat hamuilla seinäviereltä aseita.*)

EEMIL: Mihinkäs minä tämän pussin?

ANTTI: Mene sinä pussinesi Kustin kanssa huoneeseen. Susi kuuluu koirankin rutasevan sivumenessään, niin samoinhan se sinunkin.

KALLE: (*On löytänyt seipään.*) Tässä on poika, jota ei susi rutase.

VILLE: (*Seiväs kädessä.*) Mihinkä me nyt asetutaan?

MATTI: Kaksi miestä jokaiselle solalle, ja kenen solasta vain susi päättään pistää, niin silloin silmäin väliin.

ANTTI: Kiireelle nyt, se on kohta täällä. Pienimmät pojat menkööt piiloon. Kuka tulee minun toverikseni aittojen solalle?

KALLE: (*Asettuu pöyhistellen nurkan viereen.*) Tässä ei tarvita muita kuin minä. Menkää te sinnel!

ANTTI: Jos se vaan tulisi tänne.

(*Antti, Ville, Matti ja Kusti menevät vasemmalle. Eemil nousee kelkkaansa, joka on noin 2 metriä etäällä Kallen*

selän takana ja asettuu seisomaan torjuvaan asentoon, leipäpussi ojennettuna.)

KALLE: Kunhan ne toiset vain eivät antaisi mennä ohitse. (*Kääntää päätänsä ja huomaa Eemelin.*) No siihenkö sinä jäitkin seisomaan? (*Susi tulee oikealta nurkan takaa. Samassa kääntää Kalle päätänsä sinne päin ja seiväs putoaa kädestä.*)

EEMIL: Nyt se on tuossa. (*Heittää pussillaan sutta, joka kääntyy oikealle ja katoaa.*)

KALLE: (*Hamuilee seivästä maasta.*) Mihinkä se nyt meni?

(*Antti, Ville ja Matti juoksevat vasemmalta hätäisinä ja ilman aseita.*)

ANTTI: Näitkö sinä sitä sutta?

VILLE: Saitko sinä sitä lyödä?

KALLE: (*Vapisten.*) Olisinhan minä saanut lyödä, mutta seiväs luiskahti kädestä.

MATTI: No kun et puristanut kovemmin.

KALLE: Puristinhan minä, vaan kun satuin katsomaan tuohon Eemeliin päin, niin se susi silloin tuli ja seiväs luiskahti. Missäs teidän seipäät ovat?

KAIKKI KOLME: (*Yhtä aikaa kukin eri lausettaan.*) Minä en ennättänyt asettua vielä vahtiinkaan, kun se tuli kieli pitkällä ja minun täytyi hypätä hankeen.

Minä en arvanna, että se on jo niin lähellä ja kun se sitten tulla volahti, niin enhän minä päässyt sitä lähelle, kun täytyi hypätä hankeen. Heitin minä seipäällä jälkeen ja kyllä se saattoi häntää hipaista, vaikka en minä sitä nähnyt.

KALLE: Niin, kyllä me olisi annettuna sille aika paukaus, jos vain . . .

EEMIL: Niin, jos olisitte uskaltaneet.

ANTTI: Uskalsitkos sinä?

(*Kuuluu paukaus.*)

VILLE: Mikäs paukaus se oli?

MATTI: Nyt ne saivat sen ammutuksi, koska huutavat hurraata.

SUDEN-AJAJA: (*Tulee oikealta nurkan takaa.*) Kunnan poikia, kun saitte suden kääntymään tänne syrjään, että pyssymies joutui. Kuka teistä sitä niin urhoollisesti löi?

EEMIL: (*Ottaa pussinsa maasta.*) Minähän sitä tällä leipäpussilla pamautin.

SUDEN-AJAJA: (*Silittää Eemelin päätä.*) Sinusta mies tulee, kunhan syöt vielä useita pussillisia leipää.

(*Toiset katsovat häpeissään maahan.*)

Esirippu laskee.

Puurokuppi.

Henkilöt:

Lauri, poika.

Lempi, tyttö.

Musta }
Valko } henkiä.

Näyttämönä huone, jossa on joulukuusi, pöytä, kaappi ja kaksi ovea. — *Lauri* katselee kuusta.

LEMPI,

(tulee, kainalossa paperiin kääritty kuppi).

Joulu saapui vuoden takaa.

Aika lahjoja on jakaa.

Täss' on lahja äidillen.

Arvannetko, *Lauri*, sen?

Vuoden kokosin ja säästin
pennit kaikki nyt mä päästin.

äidillemme ostin tän.

Mitä sulta saapi hän?

LAURI.

Mullakin on rahaa vähän.

Isä kylään lähteissä hän

mukaansa ne multa sai,

äidilleni — muut en keksi —

kupin ostaa, iloiseksi

äiti siitä tulee kai.

LEMPI

(säikähtäen).

Ethän toki, veikko kulta!
Äitihän saa kupin *multa*.

LAURI.

Sulta?!

LEMPI.

Katso tätä!
(Ottaa vadin paperista ja näyttää.)
Aikeesi sä, Lauri, jätä!
Keksi jokin lahja muu,
josta äiti ilostuu!
Mutta minä lämpimällä
puurolla tän kupin täytän.
Kun sen äidillemme näytän,
mieli riemastuvi hällä.

LAURI.

Mutta mulla, kuulit sen,
vati myös on kaunoinen.

LEMPI.

Kaksi lahjaa samanlaista?
Se ei ole sopivaista.

LAURI.

Sit' on isä tinkimässä.

LEMPI.

Minun kuppini on tässä.

LAURI.

Aivan heti minä saan.

LEMPI.

Kaksko sitten annetaan?

LAURI.

Jollet omaas heitä pois . . .

LEMPI

(pilkalla).

Minä? Sepä temppu ois!

Kumpi ensin ehti ostaa?

(Panee kuppinsa kaappiin ja poistuu).

LAURI

(hänen jälkeensä katsoen, katkerasti).

Voisin pilkkas sulle kostaa . . .

(Menee kaapin luo, ottaa kupin).

Tulis samanlaista kaksi,

äiti katsois paremmaksi

sen, min ensiks saanut on,

toinen olis arvoton.

(Huone pimenee).

MUSTA

(hiipivä haamu, ilmestyy kuusen taa).

LAURI.

Soisin, että kuppi tämä
olis rikkinäinen räjä,
minun ehjä.

MUSTA.

Säre vähän!

LAURI

(katsellen kuppia).

Jos sais naarmun syntymähän . . .

VALKO

(pieni kultakutri ilmestyy ovelle).

MUSTA.

Permantoon se rikki lyö!

VALKO.

Oi, se olis rosvontyö!

LAURI.

Lusikkaa en ainokaista
puuroa ma tästä maista.

VALKO.

Tuo on alentavaa ähmää.

LAURI.

Voisinhan näin salakähmää
kupin kestävyyttä koittaa.
(Lyö vatia hiljalleen permantoon).

MUSTA.

Kellonas se kestää soittaa.

LAURI

(lyö lujemmin).

Sepä vasta vahvaa lie.

MUSTA.

Lempi lahjaksi sen vie.

VALKO.

Muista, toisten riemu soma
hyvälle on onni oma.

(Askelia kuuluu, valo suurenee, haamut häviävät).

LAURI

(piilottaa kupin ja katsoo ikkunasta).

Eipä isää vielä näy.

LEMPI,

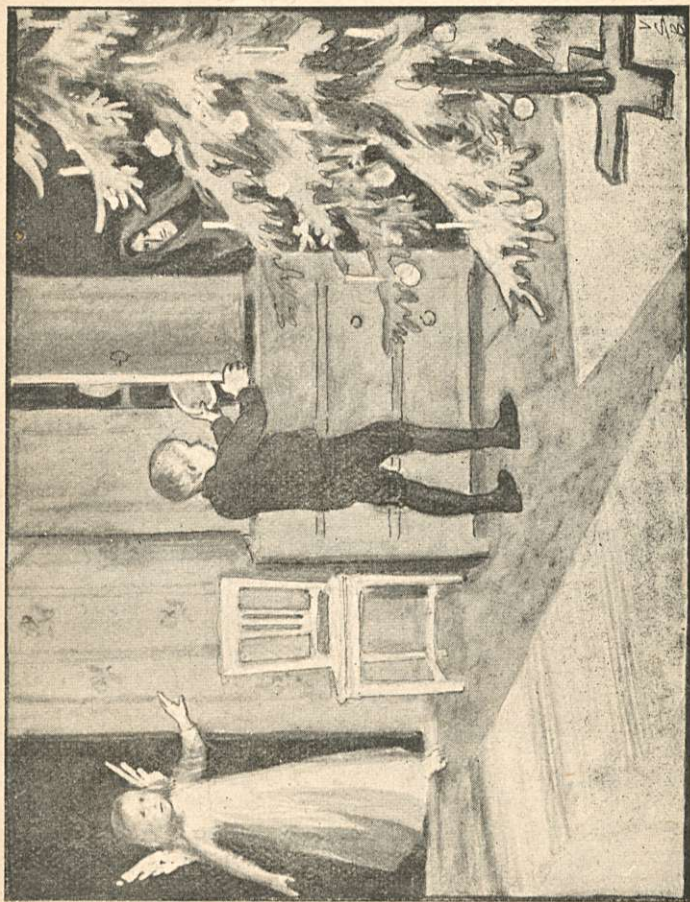
(tulee vasemmalta).

Äiti läävässä nyt käy.
Kuppini siis voin nyt pestä,
äidin silmä sit' ei estä.

(Ottaa kupin.)

Puuroa on lämpimää
täynnä kuppi kohta tää.

(Menee).

LAURI.

Kun en tuota särkenyt!

(Menee sisarensa jälestä, mutta palaa pian juosten, painaa ovea ja tarkastelee avaimen reiästä).

Tänne sit' et kannan nyt!

MUSTA

(ilmestyy).

Oikein, Lauri! Ällös päästä!

VALKO.

Sisartasi sääli, säästä!

LAURI

(varansa pitäen).

Nyt se tulee!

LEMPI

(oven takaa).

Avaa ovi!

LAURI.

Tästä sä et käymään sovi!

LEMPI

(koettaa tulla väkisin).

MUSTA.

Nyt se tulee, puuro-Lempi,
äidin omaa pikku hempi.

VALKO.

Lauri kuule! Pois jo tule!
Kiusaajalle korvas sule!

LEMPI

(huutaa).

Mari, joudu avaamaan!

MUSTA.

Katsos itsepäistä vaan!
Nykäise ja kiinni lyö!

LAURI.

Siitä puuroa et syö!

(Tempaa oven äkkiä auki. Lempi kaatuu vatineen permannolle.
Kuppi särkyi).

LEMPI

(kipeästi).

Voi, voi!

MUSTA

(ryntää ulos).

Hah hah hah ha!

LEMPI

(itkien kupin palasia koo'en).

Lauri, tää on kauheaa.

Miksi, veljeni, sen teit?

Jouluilon kaiken veit.

VALKO.

Paha taasen voitti, voil
Lauri ilon sille soi.

LEMPI.

Joulua ei meille tulle.

LAURI

(on hämmästyksissään katsellut sisartaan. Isän ääni kuuluu ulkoa)

Isä toi jo kupin mulle!
Menee).

LEMPI

(koettaa sovitella särkyneitä paloja yhteen).

Ehjää näist' ei kenkään saa.

VALKO.

Tahdon sentään koettaa.

LAURI

(saapuu kuppi kädessä).
Onko samallinen? Sano!

VALKO.

Sisareltas anteeks ano!

LAURI

(hitaasti läheten).

Lempi, anteeks mulle suo.

VALKO.

Viel' ei riitä sana tuo.

LAURI,

(tarttuen sisarensa käteen).

Anteeks anna pahuuteni!

Tässä sulle kuppiseni.

(Ojentaa vatinsa hänelle).

Vie se lahjaks äidillemme.

LEMPI.

Yhdessä miks antais emme?

LAURI ja LEMPI.

Puurokupin yhteisen
annamme me äidillen.

VALKO.

Rakkaus ja sopu tuo
onnen puurokupin luo.

Sielukellot.

1-näytöksinen lastennäytelmä.

HENKILÖT:

MATTI ja MARI, orpolapsia metsäkulmalta. ILVO ja URHO, kaupunkilaispoikia maalla, tätinsä luona Hirvelässä. SUNTIO eli kirkonvartija. Hirvelän kartanon ROUVA.

Näyttämö: maantie puiden välissä lähellä Kirkonkylää. Perällä (jos mahdollista) kaunis veräjä. Matti ja Mari tulevat vasemmalta, Marilla eväsnyytti, Matilla nenälinaan käärittö taskukello kädessä. Molemmilla liian suuret vaatteet. Kantavat kenkiänsä olalla.

MATTI (näyttää perälle oikealle).

On kirkonkylä tuossa vihdoinkin.
Ja päivä paistaa kirkon ristihin.
Minusta tuntuu aivan, niinkuin yhä
Ois täällä juhlapäivä suuri, pyhä.
On huoneet kauniit, siistit ihmiset.
Hyviä mahtaa olla miekkoset.
On kirkot, koulut heillä avoinna.
Se toista on, kuin meillä raukoilla.
Kun näen kaiken ihanuuden tään,
En tunne enää väsymystäkään,
Vaikk' onkin meillä ollut pitkä tie.
Kai sitä täysi peninkulma lie?

(*Kuuntelee kelloa korvassaan.*)

MARI. Vaan mistä löydämme nyt suntion?
Hän kai se kellonsoittajakin on.

MATTI (*viittaa perälle oikealle*). Kas poikaa
kaksi tulee vastahamme.

Me heiltä suntiota tiedustamme.

(*Ilvo ja Urho tulevat perältä.*)

Ois suntiolle meillä asiaa.

Hän missä asuu, meille neuvokaal!

ILVO (*näyttää perälle vasempaan*). Mäellä
tuossa tupa punainen.

Vaan mitäpä, jos löydättekkin sen?

Käy kerjäläiset turhan matkan sinne.

Ei mitään sieltä tiuku pussihinne.

MATTI (*loukkaantuneena*). Me emme
kerjää! Sielukellot me
Tulimme hankkimahan äidille.
Kuin tiedätte, on tänään lauantai.
Ja silloin soivat sielukellot kai?

ILVO. Voi korven pökö. Kaiket viikothan
Nuo kellot tuolla kuuluu vonkuvan!
Jos sielu taikka ruumis kellot saa,
Se mahtaa niille saman vaikuttaa?

MATTI. Ei ketään haudata tok' ennen voi,
Kuin hälle pyhät sielukellot soi.
Kun malmit kaikuu, ruumis sitten vasta
Voi laata näkemästä, kuulemasta.
(*Ilvo ja Urho nauravat.*)

ILVO. Ken moista taikaa uskotellut on?

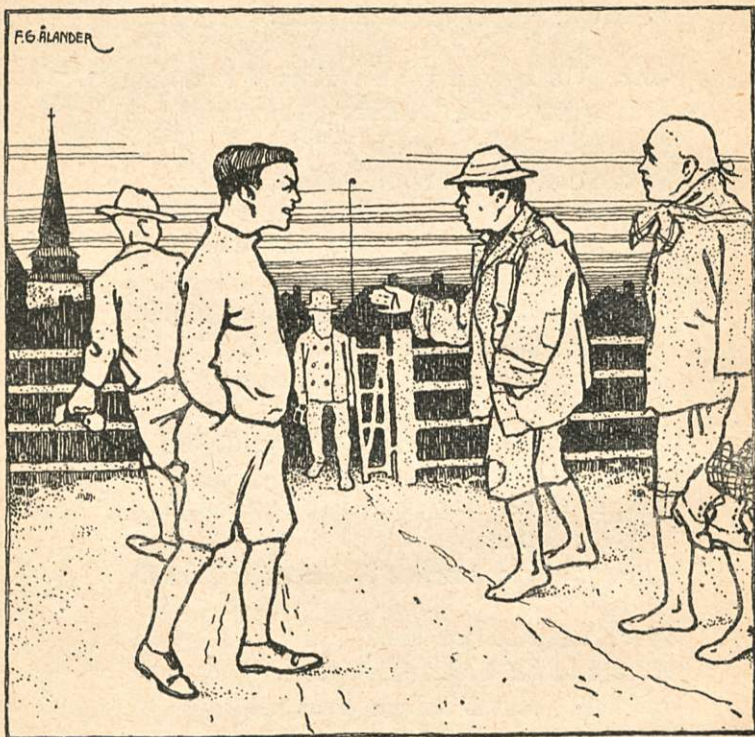
MATTI. Ken? Äiti itse. Eikä, kelvoton,
Hän ole taikuri?
(*Ilvo ja Urho katsovat ivallisesti toisiinsa.*)

ILVO. Vaan se on taika!
Ei moista enää usko nykyaika.
Jos kellot soivat taikka eivät soi,
Se aivan saman sielullemme voi!

MATTI. Vai niin, vai niin? Se minusta on uutta,
Ja kauheaa se lienee pakanuutta?
Sa herjaat kirkonkelloja, sen kuulen.
Sä pilkata voit kaikkea, mä luulen.
Siis sano, onko taikaa rukouskin?

ILVO (*ivalla*). Se vastausta ansaitsepi tuskin.

MARI. Ei ole ollut teillä äitiä.

URHO. Sen mistä tiedät, löntti, päätellä?

MARI (*säälien*). Silt' usko puuttuu aivan kokonaan,

Ken rukousta pitää pilkkanaan.

URHO. Me rupertustas emme viitsi kuulla,
Meit' opetetaan viisaammalla suulla.
Me käymme koulua — — —

MARI. Ei luulla vois.
Ja koulustako aatteet moiset ois?

URHO (*repelee Maria*). Pois vätystys, sä
lintuinpeljätin!
Sun nuttuus mahtuis vielä veljeskin.

ILVO (*repelee Mattia*). Ja entäs tämä —
siinä vasta mies!
On pienennetty vanhasta kenties!
Rahasta teitä sopis näyttää kyllä.
Niin kaunista on kaikki teillä yllä!

MARI. Miks ilvehditte? Ilo kellenkään,
Ei köyhyys ole; kenties näkemään
Sen joudutte.

URHO. Vai povaillet jo mulle!

MARI. Sanonpa suoraan: hyvin ei käy sulle,
Jos oitis et sä lopeta sun pilkkaas!

ILVO (*ilvehtien Urholle*). Kai noidannuoli iskee
vielä nilkkaas!

MARI. Kyll' omatuntos kerran iskun saa,
Ja nöyrytmään sun vielä pakottaa!

MATTI. Niin, varmaan teitä vartoo rangaistus,
Ja olkoon siitä teissä parannus!

URHO. Vai mökötätkös vielä, Jöröjussil
(*Tempaa kellon.*)

Kas, mikäs tää on? Varmaan taikapussi!
(*Juoksee Ilvon kanssa vasempaan.*)

MATTI (*rukoillen*). Se isän kello on, sit' älä
raiskaa!
(*Juoksee Marin kanssa heidän perässään.*)

MARI (*kulissin takana*). Voi ilkeää — sen tuonne
lokaan paiskaa!

Se heille vielä rangaistuksen tuol
Puvusta heidät herraspojiks arvaan.

(*Itkevät ja puhdistavat kelloa. Ilvo ja Urho ilmestyvät puun
taa kuuntelemaan.*)

(*Palaavat näyttämölle.*) Voi kuinka paatuneet
on pojat nuo.

MATTI. Ei ole koiraa katsomista karvaan.
Kai katupoikia on täälläkin,
Kun tääll' on muutkin tavat kaupungin.

MARI. Perintö isän kallis, ainut tää!
Noin kuinka kehtasivat ryvettääl
(*Kuuntelevat kelloa korvassaan.*)

MATTI. Se kaikeks onneks sentään vielä käy,
Ei siinä myöskään muuta vikaa näy.

(*Itkevät ja puhdistavat. Suntio tulee perältä vasemmalta,
kirkonavaimet kädessä.*)

SUNTIO. No, lapset, mikä hätä teillä on?

MATTI. Me luultiin tulleen vian kellohon.

SUNTIO. En tunne teitä. Kenen lapsia?

MARI. Me? Sydänmaalta, Kolhon torpasta.
 Olemme orvot, murhe meitä painaa.
 Isämme monta vuott' on ollut vainaa.
 Ja eilen myöskin äitikululta kuoli.
 Se nyt on meillä huolimme huoli,
 Kun ilman sielukelloja hän jää.
 Se ajatus meit' oikein hirvittää.
 He huomenna jo hänet hautaan tuo. —
 Jos osais kirkonvartijan nyt huol!

SUNTIO. Mä olen suntio.

MATTI (*iloisesti*). Oi kuitenkin! (*Rukoillen.*)
 Siis kuulkaa pyyntömme nyt hartahin
 Ja äidillemme kellot soittakaa!
 Tää kello korvaukseks ottakaa.

SUNTIO. Nyt soitosta ei mitään tulla voi.

MATTI. No eikö enää kirkonkellot soi?

SUNTIO. Kas, illalle jo kääntyy päivä tuolla.
 Sanomakellot soivat aamupuolla.
 Tulitte myöhään.

MARI. Läksimme jo varhain.
 Ja kippasimme, minkä voimme parhain.

Vaan matkalla me kovin väsyimme,
 Ja heittäydyimme ruohokummulle.
 Niin uni petti — —

*(Urho ja Ilvo ovat puun takana muuttuneet hyvin vakaviksi
 ja alkavat kuivailla silmiään.)*

SUNTIO. Eikä ihmekään!
 Vaan eikö ollut muita lähtemään?
 On lapset lapsia — —

MATTI. Ken tullut ois,
 Kun omaisemme kaikk' on kuolleet pois?

SUNTIO. Mut eikö voisi maanantaihin jättää?

MARI. Ei; tänäpäivänä aivan välttämättä.
 Ei kuuma ilma viivytystä siedä.
 Nyt pian täytyy ruumis hautaan viedä.

SUNTIO. Mä teitä säälin, mutta mitäs voin?
 Ei laatuun käy, jos kuinka aprikoin.

MATTI (*itkusuulla*). Oi suntiokulta, sentään
 koittakaal!

SUNTIO (*tuumii*). No, voinhan rovastilta
 tiedustaa.

MARI. Oi tehkää sel! Hän kieltäne ei varmaan —
 On kallis hälle sielu äidin armaan!

SUNTIO. Ma olen matkalla nyt pappilaan.
 Te jääkää tähän siksi vartoomaan.

Mä parastani pappilassa koitan,
 Jos luvan saan, niin mielelläni soitan.
(Ottaa taskukellon, menee perälle oikealle.)

MATTI. Tuo tuntio niin lempeältä näyttää.
 Saa nähdä: vielä toivomme hän täyttää.

MARI. Oi hyvä Jumala, nyt meitä auta,
 Ja siunaa meidän äitikullan hauta!
(Ilvo ja Urho näyttävät hyvin liikutetuilta.)

MATTI. Niin, äitimme siis tuodaan hautahan.
 Voi, sisko, miltä luulet tuntuvan,
 Kun palajamme tyhjään kotohon!
 Kai koturikin taloon mennyt on.
 Nyt velkamiehet mökin ottavat,
 Myös vievät lehmän sekä lampahat.
 Ja toisistamme kauvas erilleen
 Me kunnan eläteiksi myytäneen!
(Itkevät käsi kädessä.)

MARI. Niin, yksin kyllä jäimme maailmaan,
 Vaan äiti käski luottaa Jumalaan.
 Tilamme vaikka kuinka kurja ois,
 Ei orpoin Isä hylkää meitä pois!
 Kun vuosi muudan vielä vieriiää,
 Niin itsemme me voimme elättää.
 Rukoillen teemme ahkerasti työtä
 Ja säästäen, — niin siunaus on myötä.

MATTI *(näyttää jotakin tuumivan).*
 Ei kostaa saisi eikä vihaa kantaa,

Mut poikain työ on työläs anteeks antaa.
 Kuink' onnelliset sentään julkeaa
 Viel' onnettomain kuormaa suurentaa?

MARI. Kentiesi mekin heidän sijassaan
 Niin piintyisimme mieleen korskeaan.
 Kun ylempää ken katseleepi toista,
 Hän arvelee: saa halveksia moista!

MATTI. Myös Luoja katsoo ylähältä tuolta,
 Vaan hänpä pitää sorrettujen puolta!
(Ilvo ja Urho astuvat esiin katuvan näköisinä.)

ILVO. Olemme kaikki pensaan taakse kuulleet:
 Niin onnettomiks emme teitä luulleet,
 Niin hyviks emme teitä arvanneet.
 Teit' uhkaa hätä, kurjuus, surkeus,
 Vaan teill' on turva, toivo, rohkeus.
 Tuo todellisuus eteemme kun aukes,
 Niin meissä korska röyhkeys jo raukes.
 Jos joutuisimme teidän asemaan
 Niin vaipuisimme hätään katkeraan.
 Siis häveten ja katuin sielustamme
 Anomme teiltä anteeks pahuuttammel!
 Olemme kesää hauskaa viettämässä
 Tätimme luona maalla Hirvelässä.
 Jos teidät meidän sijaan pantaisiin
 Ja meidät teidän — oikein tehtäisiin!

URHO. Olette, kuulemma, te turvattomat;
 Ja täti, setä ovat lapsettomat:
 He kenties teille suovat kotimajan

Ja teistä saavat elon hauskuuttajan.
 Me neuvoisimme koulutaidot teille,
 Te nöyryyttänne, hyvyyttänne meille.
 Täst' alkain olkoon pyrintömme pyhä
 Hyväksi heikkoin työtä tehdä yhä!
 Se nostaa parhain meitä itseämme.

(*Tarjoavat kättä Matille ja Marille.*)

Siis anteeks suokaa, armaat ystävämmel!

MARI (*iloisesti*). Min onnen hyvyyttenne
 tuonut on!

MATTI. Mun riemuni on aivan rajaton!

(*Suntio ja Hirvelän rouva tulevat perältä oikealta pu-
 hellen. Ilvo ja Urho rientävät rouvaa vastaan ja jäävät
 peremmälle innokkaasti kuiskailemaan. Rouva näyttää
 kelloa heille. Suntio lähenee Mattia ja Maria.*)

MARI. Kuin käy nyt? Eihän kielletty lie vain?

SUNTIO. Nyt hyvin käy, mä soittoluvan sain,
 Rovasti lausui: kellot äidillenne,
 Kun toimititte, on se onneksenne.
 Ken vanhempiaan kuulee, kunnioittaa,
 Hänelle aina onnenpäivä koittaa. —
 Nyt sielukellot kohta kaikuvat
 Ja iltakirkkoon kansaa kutsuvat.

(*Menee vasempaan.*)

MARI (*Suntion jälkeen*). Oi, kiitos teille, kiitos
 tuhatverroin,
 Sen palkitkohon Herra monin kerroin!

ROUVA (*lähestyy poikain kanssa Maria ja Mattia, jotka niijaavat*).

Mä suntiolta teistä kuulla sain,
 Pojilta myöskin tuossa tullessain.
 He kuvaa mulle kurjuuttanne syvää,
 Ja vakuuttavat teistä pelkkää hyvää.
 Tilanne sinänsä jo säälistää, (*näyttää kelloa*).
 Ja paljon sitä lisää kello tää:
 Se onko ollut teidän isällänne?

MATTI. On ollut — mutta pantiks jää nyt tänne.

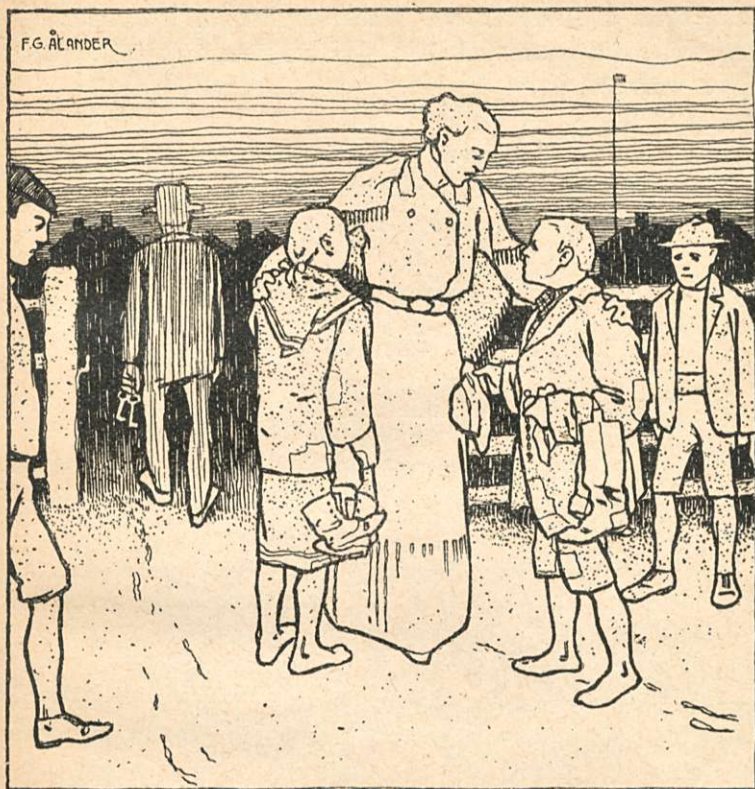
ROUVA. Kai tiedätte, kuink' isänne sen sai?

MARI. Se kirjoitettu kuorehen on kai?
 Hän palkinnoksi sai sen, kun hän kerran
 Pelasti hukkumasta erään herran.

ROUVA. Sen herran luokse vien mä teidät nyt.
 Hän isäanne on usein kysellyt,
 Kiitollisuuttaan vielä täyttääkseen.
 Sen näyttää hän nyt hänen lapsilleen.
 Mä tiedän sen, kun mieheni on hän
 Ja isäntänä rikkaan Hirvelän.
 Mä sinne vien nyt teidät kasvatiksi.
 No, tulette kai tästä iloisiksi?

MARI. Jumala meitä johtanut on näin.
 Hän kääntää aina kaikki parhainpäin.

URHO (*Matille ja Marille*). Nyt emme pilkkaa
 enää rukousta,

Ja meillä on nyt Luojaan luottamusta
 Ja rakkautta kanssa-ihmisiin,
 Ja säälimieltä kurjiin, kärsiviin.
 Oi sisko, veikko, tervetulleet vaan,
 Kaikk' elon kevätremut jakamaan!

(Urho ja Ilvo kättelevät Mattia ja Maria. Kirkonkellot alkavat soida vasemmalla. Mari ristii kätensä, pojat paljastavat päänsä.)

MATTI *(juhlallisesti)*.

Nyt sielukellot äidillemme soil -

Nyt rauhassa hän vihdoin maata voi!

Esirippu alas.

Jouluvieraat.

HENKILÖT: *Isä ja äiti, Jaakko ja Hanna, heidän lapsensa. Mikko ja Eeva, näiden serkut.*

Näyttämö kuvaa tavallista maalaistupaa. Perällä ovi, oikealla akkuna ja sen edessä pöytä rahineen, tuolineen; vasemmalla rukki tuolineen ja nurkassa halkoja. Keskellä lattiaa pieni jakkara.

JAAKKO (*istuu rahilla veistellen puupalasta*, HANNA *jakkaralla kirja kädessä.*)

JAAKKO. Kauvan se isäkin serkkujamme etsii. He kuuluvat lähteneen tänne heti äitinsä kuoleman jälkeen viime viikolla. Eivätkä vieläkään ole saapuneet perille. Minne ovatkaan, raukat, eksyneet? Äitikin on heistä kovin levoton.

HANNA. Ihme ei olekaan, jos ovat eksyneet. Onhan koko viikon tuiskuttanut. Kaikki tiet ovat vallan ummessa. Isä pelkäsi sitäpaitsi, ettei hän enää tuntisi heitä, vaikka heidät matkallaan tapaisikin, kun ei ole vuosi-kausiin nähnyt. Muistatko sinä, Jaakko, vielä heitä?

JAAKKO. En paljoa. — Kuinka aika onkin pitkä, kun äitikin on kylällä! Hän toivoo isän palaavan tänä iltana ja lupasi odotella häntä siellä, jotta pääsisi hevosella takaisin. — Leikkisimmekö jotakin?

HANNA. Leikitään! leikitään! Minä tiedän! Ole sinä olevinasi isä, minä olen äiti, ja sitten puhumme niinkuin isot ihmiset.

JAAKKO. Ja minä pukeudun isän takkiin, lakkiin ja saappaihin. Pukeudu sinä äidin hameeseen, esiliinaan ja huiviin. (*Pukeutuvat.*)

HANNA (*sitoessaan liinaa päähänsä*). Mutta mistä saisimme lapset, joita sitten opettaisimme ja nuhtelisimme? Kelpaisivatkohan halot tuolta nurkasta?

JAAKKO (*menee tarkastamaan halkoja*). Huonoja nuo ovat ja kovin tyhmiä lapsiksi, mutta parempien puutteessa saavat kelvata.

HANNA (*katsoo ulos ikkunasta*). Tuolla tulee kaksi kerjäläislasta, poika ja tyttö. Näyttää siltä, kuin he poikkeaisivat tänne.

JAAKKO. Heistähän saammekin lapset! Olkaamme nyt olevinamme aivan kuin isä ja äiti ja pitäkäämme heitä lapsinamme.

HANNA. Mutta ovathan vanhempamme sanoneet, ettemme saa ilvehtiä kerjäläislapsille. He ovat Jumalan edessä —

JAAKKO (*keskeyttäen*). Mehän vain vähän leikimme. Sitäpaitsi annamme heille vitsaa vasta hätätilassa. Mutta he tulevat jo. Istu sinä tuonne rukin ääreen, minä asetun tähän pöydän päähän.

MIKKO ja EEVA (*astuvat sisään*). Päivää!

JAAKKO ja HANNA. Jumal'antakoon!

MIKKO. Onko tämän talon nimi Hakala?

JAAKKO. Etkö sinä kotiasi tunne, poika? Tuo tänne isän puukko tuolta seinältä — ja sinä tyttö, vie äidillesi sakset tästä pöydältä.

MIKKO (*hämmästyneenä*). Ei meillä ole isää eikä äitiä.

Eeva (*Mikolle*). Mutta äiti sanoi, että setä ja täti ottaisivat meidät oikein omiksi lapsikseen ja olisivat isännämme ja äitinämme. Olisivatkohan nuo setä ja täti?

Mikko (*Eevalle*). Sanoihan äiti myöskin, että setä on iso mies, ja tuo on noin pieni. Mutta ehkä on niinkuin luulet.

Jaakko. Mitä siinä töllistelette, lapset! Kiltit lapset tottelevat aina vanhempiansa. (*Mikko ja Eeva noudattavat Jaakon käskyä.*)

Mikko (*antaessaan puukon*). Ei meillä ole vanhempia; ne ovat kuolleet.

Jaakko. Mutta minä sanon teille, että me tässä olemme teidän vanhempanne. Tämä (*osottaen Hannaa*) on teidän äitinne ja minä itse olen isänne. Ellette tottele meitä, saatte vitsaa. — Ota luuta nurkasta, tyttö, ja ala lakaista lattiaa. Ja sinä, poika, kisko tuohta haloista virikkeiksi äidille. (*Mikko ja Eeva tottelevat.*)

Mikko (*sivumennen Eevalle*). Kovin pieniä setä ja täti sentään ovatkin. Lienevät jo vanhuuttaan kutistuneet.

Hanna. Elä sillä tavoin tuiski, tyttö — lakaise näin kuin äiti näyttää. (*Otaa Eevalta luudan ja huiskaisee parihertaa huolimattomasti sekä antaa sen sitten hänelle takaisin.*)

Mikko (*itku kurkussa*). En minä saa tuohta lähtemään näistä haloista, ne ovat kuusisia.

Jaakko. Pitää saamasi, kun isä kerran kääsee — muuten annan vitsaa.

Mikko (*itkien*). Ei niistä lähde, ei havupuissa ole tuohta.

Jaakko (*Eevalle*). Tuo tänne vitsa luudastasi! Kyllä näytän, että tuohi lähtee.

Hanna (*samoin Eevalle*). Tottele heti, kun Jaak... isä kääsee — muuten saat sinäkin samasta vitsastal

EEVA (*uhmaten*). En viel Ette saa syyttä lyödä veljeäni — lyökää ennen minua!

(*Hanna sieppaa luudan Eevan kädestä, taittaa siitä oksan ja alkaa sillä piestä häntä. Jaakko ottaa luudan ja hutkii hänkin Mikkoa. Isä ja äiti astuvat sisään.*)

ISÄ. Jaakko, Hanna, mitä te teette! (*Jaakko ja Hanna vetäytyvät säikähtyneinä syrjään.*) Mitä ovat he tehneet? Miksi olette noin puetut?

ÄITI. Mitä olette te, vieraat, tehneet, kun meidän lapset teitä noin rankaisivat?

EEVA. Niin, kun veljeni ei saanut kuusesta lähtemään tuohta, niin isä ja äiti — — — (*Nyyhkyttää.*)

MIKKO (*Eevalle*). Varmaan eivät nuo olleetkaan oikea setämme ja tätimme. Elä huoli itkeä, siskol!

ISÄ. Mitä, mitä tämä on? Olen monta päivää ollut matkalla. Kun sitten palaan kotiin, näen omien lapsieni syyttä pieksävän kahta vierasta lasta.

ÄITI (*itkien*). Taivaan enkelitkin itkevät meidän lapsiemme tähden. Voi minua!

HANNA (*ujosti*). Me vain leikimme isää ja äitiä —

ISÄ. Koska olette nähneet isän ja äidin tuolla tavalla kohtelevan teitä? — Vieraat, minkä rangaistuksen annan meidän lapsille tästä?

MIKKO ja EEVA. Antakaa heille anteeksi!

ÄITI. Mistä te, hyvät lapset, olette kotoisin?

MIKKO. Pohjanmaalta; etsimme setää ja tätiä, jotka äitimme kuoltua pitävät meistä huolta.

ISÄ. Torppari Heimo-vainajan lapsia?

MIKKO ja EEVA. Niin.

ÄITI (*ihastuneena*). Voi, kun en teitä heti tuntenut. (*Syleilee lapsia.*) Terve tultuannel!

ISÄ (*hänkin syleillen*). Jaakko ja Hanna, tervehtikää

serkkujanne! Heitä saatte kiittää siitä, että nyt jäätte rankaisematta. (*Jaakko ja Hanna syleilevät serkkujansa.*) Kas niin hyvät lapset tekevät! Aatto-ilta on jo huomenna. Tehkäämme se oikeaksi juhlahetkeksi, jolloin maassa on rauha ja ihmisillä hyvä tahto.

JAAKKO ja HANNA (*serkuillensa*). Annattehan meille todellakin anteeksi, hyvät serkut?

MIKKO ja EEVA. Kaikki on unohdettu.

ISÄ (*äidille*). Saimme todellakin hauskoja ja herttaisia jouluvieraita.

Kuusenhaltija.

Pieni joululeikki lapsille.

Henkilöt: *Matti ja Mikko. Kuusenhaltija. Jouluenkeli.*
— Metsä, kaunis pienehkö kuusi etualalla, kiven vieressä.

Pojat tulevat. Matilla kirves olalla, Mikolla pieni, punanen pussi kädessä.

MATTI (*edellä*). Voi kuinka väsyttävää! — Ja kohta on jo pilkkosen pimeä, eikä kunnollista kuusta ole vielä löytynyt.

MIKKO. Kaikki sellaisia variksen pelättiä, ettei niistä kukaan huolisi! — (*Tähystelevät ympärilleen.*)

MATTI. Niin juuri, — viepäs tuommoinenkin rupukka kotiin joulukuuseksi, niin kyllä ne tytötkin nauraisivat — (*naputtaa kirveellään pientä, harvaa kuusta vierellään.*)

MIKKO. Ja ilkkuisivat! Sanoisivat taas, että kyllä olette huonoja miehiä, kun ette kunnan kuusta kykene löytämään.

MATTI. Tulisivat itse tänne lumikinoksiin rypemään, niin saisivat nähdä ja kokea, onko hauskaa.

MIKKO. Mutta hauskaahan tämä kuitenkin *on!*

MATTI. No tietysti, tietysti! (*Huomaa kauniin kuusen.*)
»Hip, hellettä! sanoi jänis pakkasessa!» — Tuossapa nyt viimeinkin *meidän* kuusemme! (*Juoksevat kuusen luo kierrellen sen ympäri ja tarkastellen sitä joka puolelta.*)

MATTI ja MIKKO (*yhtaikaa*). Kuinka tuuhea ja kaunis! Kuinka herttaisen vehreä! —

MIKKO. Mutta ennenkun hakkaamme sen, istumme tähän kivelle ja syömme viimeiset voileipämme. Minulla on niin *hirmuinen* nälkä! (*Istuvat, Mikko ottaa pussista esille kaksi vastakkain pantua voileipää. Syövät.*)

MATTI. Niin minullakin. Äitiköhän nämä voileivät laittoi?

MIKKO. No näkeehän sen jo etäälle, että äiti! Maija panee tok' aina niin vähän voita leivälle, että oikein suuttuttaa, — eikä maistu miltään.

MATTI. No ei miltään!

KUUSENHALTIJA (*tirkistelee salaa kuusen takaa*). Mitähän ne nuo ovat olevinaan? Meluavat niin, että heräsin makeasta unestani.

POJAT (*hypähtäen ylös*). Kuka puhui? (*Katselevat ympärilleen, kuusenhaltija piiloutuu.*)

MIKKO (*kiertää kuusen ympäri*). Taisimme erehtyä. Ei täällä ole ketään.

MATTI. Vaikka niin selvästi kuulin äänen.

MIKKO. Eikö lie ollut orava. Pelkäätkö?

MATTI. Minäkö pelkäisin! — Ehei, — Mikot ja Matit ne miehiä ovat — mutta Jussia on kaikki metsätkin täynnä! (*Nauravat.*)

MIKKO. Ja nyt kiireesti toimeen. Ala paukuttaa!

MATTI. Heti paikalla! (*Nostaa kirveensä iskeäkseen kuusta, mutta samassa hypähtää haltija esiin, vihaisena uhaten poikia kepillä.*)

KUUSENHALTIJA. Keitä te olette, — tyhmeliinit? Kenenkä luvalla te tulette tänne hiljaiseen metsään meluamaan — vieläpä jouluaattona. Hoh hoi, herätitte minutkin herttaisesta unestani.

MIKKO. Me olemme Päivölän poikia ja etsimme kuusta joulukuuseksemme. Mutta kuka sinä olet, joka aiot maaten joulusi viettää?

KUUSENHALTIJA. No ettekö näe, että minä olen minä, (*pyörähtää verkkaan ympäri*) tällainen, katsokaa! Ja tämä punainen myssy on minun juhlamyssyni.

MIKKO (*pistää eväspussin päähänsä*). Ja tämä on minun juhlamyssyni! (*Kaikki nauravat.*)

MATTI. Niin, mutta mikä sinun nimesi on?

KUUSENHALTIJA. Ka, Kuusenhaltija, Tonttu-ukko, Korven ketterä poika, — eikö se ole komea nimi?

POJAT. Onpa kylläkin!

MATTI. Mutta nyt täytyy kaataa kuusi. Kohta on pimeä käsissä. (*Iskee kerran kuusta.*)

KUUSENHALTIJA (*sieppaa kirveen hänen kädestään*). Poika! Vai sinä kaataisit minun kuuseni? Häpeä toki!

MATTI. Vai häpeä. — Mehän viemme sen joulukuuseksemme. Ja se on suuri kunnia sinulle, herra Korven poika.

KUUSENHALTIJA. Mihin viette? Ettekö luule sillä olevan joulua täällä metsässäkin?

MIKKO. Kylläpä täällä taitaa olla ikävä joulu — pimeässä ja pakkasessa, hui!

MATTI. Mutta meillä kotona on valoa ja lämmintä, on iloa ja riemua kattoon asti! Ja kuusen me koristamme, niin että se loistaa kuin taivaan tähti!

KUUSENHALTIJA. Joutavia! Minä vain en anna katkaista rakasta kuustani, en vaikka! Pienestä pitäen olen sitä hoitanut ja suojellut, kesät ja talvet rakkaudella vaalinut. Lumitaakasta olen sen hennot oksat vapauttanut ja kuivina kesinä kantanut vettä juuriensa kostukkeeksi tuolta alhaalta Urpus-noron lähteestä. Kuivat oksat olen siitä karsinut ja aina, aina sen hyväksi elänyt.

MIKKO. Mutta sittenkään et saa sitä niin komeaksi, kuin *me* sen laitamme jouluiltana. Siihen pannaan tuhat tähteä, sata kynttilää ja paljon muuta kaunista ja hyvää. Tule vaikka katsomaan!

KUUSENHALTIJA. Ei kiitoksia! Juhlallisempaa on sitenkin täällä metsässä — (*viittaa ylöspäin*). Täällä on tähtiä ja kynttilöitä — miljoonittain!

MATTI (*ankarasti*). Anna pois kirveen! Kuuletko, — ellet tahdo että yövyimme ja eksymme tänne pimeään korpeen.

KUUSENHALTIJA. No juoskaa sukkelaan kotiinne. Ei teitä täällä kukaan kaipaa! Mutta kuustani en anna.

POJAT (*yht'aikaa*). Hyvä, rakas Kuusenhaltija, elä nyt ole noin paha —! Emme löydä koko metsästä toista näin kaunista kuusta.

KUUSENHALTIJA. Sen kyllä uskon. Mutta tätä en anna — en, en, en! (*Pui nyrkkiä pojille. Silloin alkaa kuulua vienoa laulua metsästä, ensin hiljempää, sitten kovemmin*):

Oi pyhä on jouluilta,
niin armas ja ihana!
Soi sävelet taivahilta
ja maassa on rauhoa —
On hyvyttä sydämissä
ja rakkautta rinnoissa,
kun taivahan puhdas lapsi
käy ihmisten majoissa! —

KUUSENHALTIJA (*riemuiten*). Enkelit laulavat! Vieläkö sanotte, ettei metsässä ole juhlallisempaa!

POJAT (*ihmeissään*). Voi kuinka kaunista! Oikeinko enkelit?

ENKELI (*ilmestyy puiden välistä*). Luulin kuulleeni täältä kiivaita ääniä. Lapsi-kullatko riitelevät?

KUUSENHALTIJA (*nöyrästi*), Nehän ne tahtovat viedä kuuseni, — katkaista, kaataa, sydämettömät, — kauniin puunil (*Itkee.*)

POJAT (*paljastavat päänsä arasti*). Me olisimme vieneet sen joulukuuseksemme, — isälle, äidille, siskoillemme.

ENKELI. No miksi et anna heille kuustasi, pikku haltija? — Sinähän olet aina ollut niin hyvä.

KUUSENHALTIJA. Kuinka voisin luopua siitä, kun se on minulle niin rakas, — niin rakas!

ENKELI. Tiedän sen. Mutta kuulehan! Jumala itsekin antoi ainoan poikansa lahjaksi ihmisille, vaikka se oli hänelle niin rakas! — niin rakas! — Sentähden viettävät ihmiset joulua suurena muistojuhlana, asettaen vihreän, valaistun kuusen Jumalan antaman kalliin lahjan vertauskuvaksi.

KUUSENHALTIJA. Kylläpä ne ihmiset ovat itsekkäitä — ensin ne saavat suuren lahjan Jumalalta, ja sitten vielä tahtovat viedä minun armaisen kuuseni. — E—ei! Ottakoot petäjän, tuolla Köpin kankaalla kasvaa niitä vaikka kuinka paljon!

POJAT. Ei, ei! Me tahtoisimme kuusen.

ENKELI (*ottaa poikia kädestä kiinni*). Katsokaa, lapsukaiset, uhraus on vaikea jokaiselle, joka kalleimmastaan joutuu sen tekemään. Ymmärrättehän siis, kuinka raskasta Kuusenhaltijallekin on luopua lemmikistään, suojatistaan. Mutta jos te, pienet ihmisalut, lupaatte elämässänne auliisti antautua uhrauksiin, jos te lupaatte toisten, *tarvitsevien* hyväksi luopua sellaisestakin, joka on teille niin rakas, niin rakas, että aina juuri itse tahtoisitte sen pitää, niin saatte tämän komean kuusen.

POJAT. Oi, kyllä me lupaamme!

ENKELI. Teidän tulee myöskin pitää lupauksenne; silloin joulun merkitys on pyhitetty sydämässänne!

POJAT. Kyllä me tahdomme pitää sen!

ENKELI. (*Kuusenhaltijalle*). Suostutko? Annatko?

KUUSENHALTIIJA (*surullisesti*). Kuuseni kuolee, jos se viedään joulupuuksi.

ENKELI. Niin, mutta joulu-ilo elää lasten sydämässä!

KUUSENHALTIIJA (*katselee hetkisen mieltien enkeliin, ojentaa sitten kirveen Matille ja molemmat kätensä enkelille*). Sinun tähtesi, hyvä enkeli!

ENKELI. Hakatkaa, pojat!

POJAT. Kiitos! Kiitos! (*Matti hakkaa kuusta ja Mikko tukee sitä kädellään. Enkeli ja Kuusenhaltija seisovat vierkkäin hymyillen ja enkelien laulu kuuluu jälleen kirkkaasti*):

Oi pyhä on jouluilta,
niin armas ja ihana!
Toi lupaus taivahilta
sydämiin riemua —
Ja jouluinen siunaus suuri
maan alhoissa virtailee:
se köyhien kyneleet pyyhkii
ja rintoja valaisee!

Sisällys:

I. Satuja.

	Siv.
Matti Kierosilmä, kirj. Larin Kyösti..... (J:pukki 1901)	5
Mitä Varpu kertoi, kirj. A. H.....	” ” 10
Turkkia pyytämässä, kirj. Kauppi-Heikki....	” ” 18
Joulu-ukon saapas, kirj. Anni Svän.....	” 1904 27
Orava ja Sinipiika, kirj. Johannes Tuokkola..	” ” 36
Keisarin Moppe, mukaili Alpo Noponen.....	” 1906 42
Matka Onnelaan, kirj. Vilku Joukahainen ..	” 1909 50
Martin kuusen-etsintä, kirj. Eino Salokas	” 1909 62
Laurin hiihtomatka, kirj. E. V.....	” ” 68
Kesäyö metsäniityllä, kirj. Helmi Auvinen ..	” 1910 74
Satutyttö, kirj. Annikki Virvatuli.....	” ” 80
Tarina pojasta, porsaasta ja metsänväestä, kirj. Anni Kaste	” ” 85

II. Leikkejä.

Sudenajo, kirj. Kauppi-Heikki	(J:pukki 1902) 97
Puurokuppi, kirj. Artturi L. ja A. N.	” 1907 102
Sielukellot, kirj. Juho Laine.....	” 1905 113
Jouluvieraat, kirj. Kosken Erkki	” 1907 127
Kuusenhaltija, kirj. Anni Kaste	” 1909 133

Valistuksen lastenkirjasto:

Risto Roopenpojan ihmeellinen elämä, kertonut *Siviä Heinämaa*, kuvittanut *Viktor Ylinen*. Hinta —: 60.

Suomen kansan eläinsatuja, kertonut *Iivo Härkönen*, kuvittanut *Hilda Flodin-Rissanen*. Hinta 1: 50.

Suomen kansan peikkosatuja ynnä legendoja ja kertomussatuja, kertonut *Iivo Härkönen*, kuvittanut *Hilda Flodin-Rissanen*. Hinta 1: 50.

Joulupukin jutelmia vuosikymmenen varrelta koottuja. Runsaasti kuvitettu kertomuskokoelma. Hinta 1: 50.

Kansanopettajain O. y. „VALISTUS“.

Suom. last. kirj. 5.

Väljökortet 4

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 5945

1:50